

Δ-88
31 μαρτίου

“Ολοι οί ἐγγραφόμενοι συνδρομηταὶ τῶν « Παναθηναίων » λαμβάνουν δῶρον τὰ « Μυθιστορήματα καὶ Διηγήματα » — ἔκδοσις « Παναθηναίων » — τόμον περιέχοντα τὴν « Βάρεγκαν Ὀλέσσοβα » μυθιστόρημα Μαξιμ Γόρκυ μετάφρ. Γρ. Ξενοπούλου καὶ 10-15 ξένα διηγήματα, κατὰ μετάφρασιν διαφόρων συνεργαζῶν μας.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Κεφάλαιον ἑταιρικὸν 10.000.000. — Ἀποθεματικὸν 4.700.000.

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ἐν Πειραιεῖ, Πάτραις, Βόλῳ, Σύρῳ, Καλάμαις, Ἀλεξανδρείᾳ Χανίοις καὶ Ἡρακλείῳ Κρήτης.

Προεξοφλήσεις, εἰσπράξεις γραμματίων, προκαταβολαὶ ἐπὶ χρεωγράφων καὶ ἐμπορευμάτων Τρεχ'νοι λ'σμοὶ ἡγγυημένοι, Φύλαξις χρεωγράφων, Ἑνοικίας χρηματοκιβωτίων εἰς ἰδιώτας.

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ εἰς χρυσὸν ἢ τραπεζογραμμάτια:

3⁰/₀ εἰς πρώτην ζήτησιν. — 3¹/₂⁰/₀ ἀπόδοσις μετὰ 6 μῆνας. — 4⁰/₀ μετὰ ἓν ἔτος. — 5⁰/₀ μετὰ δύο ἔτη καὶ ἐπέκεινα.

TAMIEYTHPION λειτουργοῦν καθ' ἑκάστην, πρὸς 4⁰/₀.

N. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΕΜΠΟΡΟΡΡΑΠΤΗΣ

30 — Ὁδὸς Σταδίου — 30

ΑΓΓΛΙΚΑ ΥΦΑΣΜΑΤΑ Α. ΓΚΑΝΙΕΡ & ΣΑΣ

Εἰδικὸς κόπτης δι' ἐνδυμασίας Κυριῶν.

N. CONSTANTINIDES

MARCHAND-TAILLEUR

30 — Rue de Stade — 30

ETOFFES ANGLAISES A. GAGNIÈRE & Co

Costumes-tailleur pour Dames.

ESTD. 1848.

THE GRESHAM LIFE INSURANCE SOCIETY LIMITED

ΑΓΓΛΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΖΩΗΣ ΓΚΡΕΣΑΜ

ΕΔΡΑ: ST MILDRED'S HOUSE POULTRY, LONDON

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝῳ Τῷ 1848

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΔΙΑ Β. ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΟΣ

Ἑνεργητικὸν

Λίρ. Ἀγγλ.

8,219,970

Δραχ.

331,198,800

Ἑτήσιον εἰσόδημα

» »

1,311,091

» »

52,443,636

Πληρωθέντα ποσά

» »

18,673,030

» »

746,921,200

ΣΥΝΑΨΙΣ ΑΣΦΑΛΕΙΩΝ ΕΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ

ΤΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΤΗΡΙΑ ΕΚΔΙΔΟΝΤΑΙ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ

“Ὅστε ὁ ἀσφαλιζόμενος νὰ εἶνε ἐν γνώσει τῶν ὁρῶν ὑπ' οὗς ἀσφαλιζεται.

Συμμετοχὴ τῶν ἀσφαλιζομένων κατὰ 90⁰/₀ εἰς τὰ κέρδη.

Ἰσφάλλεται ἰσόβιοι, μὲταί, προικοδοτήσεις κτλ.

Ὑποκατάστημα διὰ τὴν Ἑλλάδα ἐν Ἀθήναις ὁδὸς Κοραῆ 5.

Διευθυντής

Β. Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

Νομικὸς Σύμβουλος

Δ. ΡΑΛΛΗΣ βουλευτὴς κλπ.

Τραπεζίτης τῆς Ἑταιρίας ἐν Ἑλλάδι: **Η ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ**

ΕΚΔΟΣΕΙΣ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΛΕΞΙΚΑ

ΑΠΑΝΤΑ ΕΠΙ ΑΡΙΣΤΟΥ ΧΑΡΤΟΥ ΤΥΠΩΜΕΝΑ

ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛ. ΓΛΩΣΣΗΣ	υπό Α. Δ. Σακελλαρίου Τόμοι 3.	σελ. 4400	δρ. 48
ΛΑΤΙΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	υπό Ε. Δ. Τσακαλώτου	» 780	» 10
ΕΛΛΗΝΟΛΑΤΙΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	υπό Ε. Δ. Τσακαλώτου	» 872	» 12
ΟΜΗΡΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	υπό Δ. Ι. Ολυμπίου	» 360	» 6
ΓΑΛΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	υπό Ν. Κοντοπούλου	» 1087	» 11
ΕΛΛΗΝΟΓΑΛΛΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	υπό Ν. Κοντοπούλου	» 1100	» 11
ΑΓΓΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	υπό Ι. Πεοβάνογλου	» 1087	» 11
ΕΛΛΗΝΟΑΓΓΛΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	υπό Ι. Πεοβάνογλου	» 1000	» 11
ΓΕΡΜΑΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	υπό Α. Ν. Γιάνναρη	» 1146	» 10
ΕΛΛΗΝΟΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	υπό Ρ. Ρουσοπούλου	» 1080	» 10

Ευρίσκονται εν τοῖς κυριωτέροις βιβλιοπωλείοις καὶ ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ

Π. Δ. Σακελλαρίου, ὁδὸς Ἀνκούργου 8.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΟΛΩΝ & Σ'

ΟΙΝΟΙ, ΗΛΥΠΟΤΑ, ΚΟΝΙΑΚ, ΒΕΡΜΟΥΘ
κτλ.

Ἀνώτατα βραβεῖα καὶ διπλώματα τι-
μῆς εἰς τὰς διαφόρους Ἐκθέσεις οἱ
μόνοι δὲ εἰς τὴν τελευταίαν Ἐκθεσιν
τοῦ 1900 τῶν Παρισίων λαβόντες δύο
Μεγάλα Βραβεῖα (Grand prix).

ΤΑ ΠΑΠΟΥΤΣΙΑ ΣΤΟ ΧΕΡΙ

Υπουργοὶ καὶ τμηματάρχαι καὶ πάντες οἱ
τοῦ δημοσίου καὶ ἐταιριῶν καὶ ἰδιωτῶν ὑπάλ-
ληλοι, μὴ φοβήσθε, δὲν πρόκειται νὰ πάρετε
τὰ παπούτσια στὸ χέρι ἀπὸ τοὺς προϊσταμέ-
νους σας. Ἀλλὰ πρόκειται περὶ τῶν ὑποδημά-
των τοῦ κ. **Σκαρδιάκου** τῶν ὁποίων ἡ τελειό-
της ὑπὸ ἔποψιν κομψότητος καὶ ἐργασίας καὶ
στερεότητος εἶνε τοιαύτη, ὥστε οἱ φιλόκαλοι πε-
λάται του, λυπούμενοι νὰ ποδοπατήσουν ἀρι-
στοιργήματα τῆς τέχνης, τὰ κρατοῦν ἐπὶ πολὺ
εἰς τὰς χεῖράς των θαυμάζοντες αὐτά. Νομίζετε,
ὅτι εἶναι ὑπερβολή; Περάστε ἀπὸ τὸ ὑποδημα-
τοποιεῖον του καὶ θὰ βεβαιωθῇτε.

Εὐρίσκεται εἰς τὴν ὁδὸν **Προαστείου** ἀρ. 10

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΞΑΓΩΓΗ 1000 ΟΚΑΔΩΝ

ΚΟΛΩΝΙΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΥ Φ. ΓΕΩΡΓΑΝΤΑ

Βραβεῖα Παγκοσμίου Ἐκθέσεως Παρισίων
καὶ Δ' Ὀλυμπιακῆς Ἀθηνῶν. Ἡ καλλιτέρεα,
πλέον ἀρωματικὴ καὶ ἡ μάλλον κατάλληλος διὰ
λουτρά, ἐντριβὰς κ.λ.π.

ΠΩΛΕΙΤΑΙ χύμα καὶ εἰς φιαλίδια ἀντὶ
δραχ. 4 τὴν ὀκτῶν.

Διανικῶς καὶ χονδρικῶς.

Ἐν Ἀθήναις, εἰς τὸ Κονοεῖον
ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΡΓΑΔΟΥΡΗ ὁδὸς Σταδίου 8.

Ἐν Πειραιεῖ, παρὰ τῷ κατασκευαστῇ
ΜΑΤΘΑΙΩ Φ. ΓΕΩΡΓΑΝΤΑ ὁδὸς Φίλωνος 86.

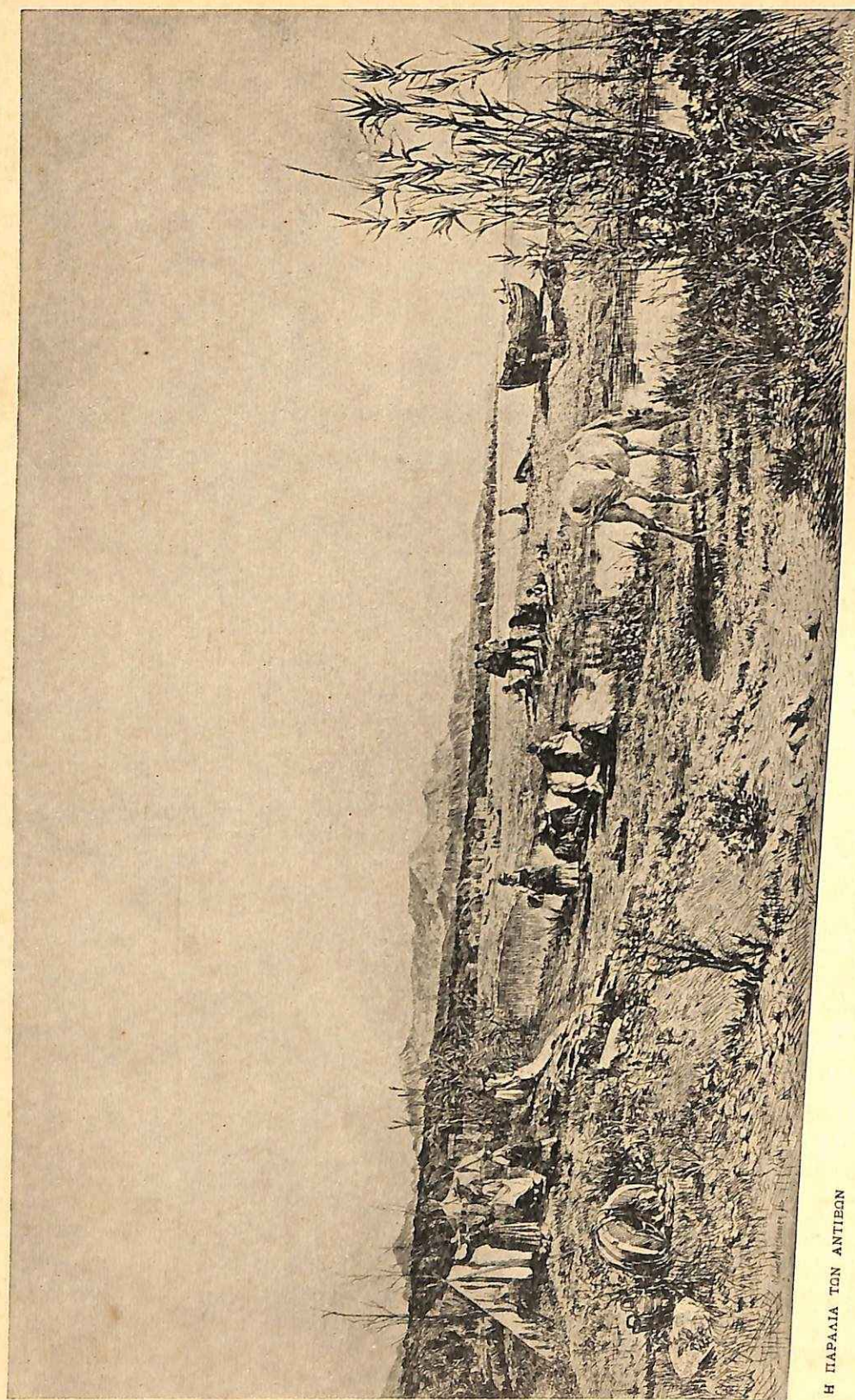
Τὸ ἀρχαιότερον ἐργοστάσιον Κολωνίας
Ἰδρυθὲν τῇ 1884

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ ΠΑΛΛΗ & ΚΟΤΖΙΑ

Ὁδὸς Ἑρμοῦ Ἀθῆναι

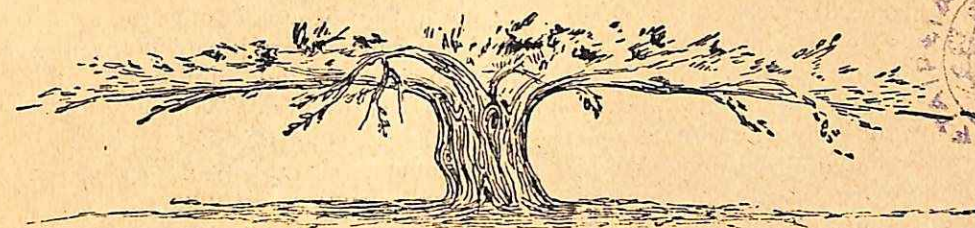
Πλούτος γραφικῆς ὕ-
λης.— Ἐντυπα καὶ ἐπι-
σκεπτήρια καλλιτεχνικά.—
Ἐργοστάσιον φακέλων τέ-
λειον.— Χάρτης τυπογρα-
φικὸς λευκὸς καὶ ἐξωφύλ-
λων παντὸς εἶδους καὶ
ποιότητος.
Εὐθηνία, ταχύτης, ἀκρίβεια.

ΕΡΤΟΝ Κ. ΜΕΣΣΟΝΙΕ

Η ΠΑΡΑΛΙΑ ΤΩΝ ΑΝΤΙΕΩΝ

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ Δ'

31 ΜΑΪΟΥ 1904

ΚΑΪΡΟΝ

ΤΑΟΥΚΚΑΛΖ-ΑΛ-ΑΛΛΑΧ

Όταν διά πρώτην φοράν πέσουν στὰ μάτια μας τὰ τόσον περίεργα καὶ πρωτότυπα κτίρια τῆς ἀραβικῆς τέχνης, αἰσθανόμεθα νὰ εἰσδύουν εἰς τὴν ψυχὴν μας ἀπαλὰ ἀπαλὰ αἰσθήματα, τὰ ὁποῖα δὲν εἶχαμεν πρὶν, νὰ ἐγείρωνται μέσα μας ἐπιθυμίαι καὶ ὄρμαι νέαι ἢ νεκρωμένοι ἕως τότε εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς μας. Ὀλίγαι ἀκτῖνες θερμαί, ποῦ ξεφεύγουν ἀπὸ τὰ μυστηριώδη καὶ περίεργα μυστικά ἀνοίγματα τῶν καὶ ἰδίως ἀπὸ τὰ μαγεμένα μουσισαραμπί των, γεμᾶται ἀπὸ τὸ ἄρωμα τῆς ζωῆς τὴν ὁποίαν περικλείουν, φέρουν τὴν μεταλλαγὴν αὐτήν. Καὶ νομίζει κανεὶς πῶς ὅλα αὐτὰ τὰ σπίτια καὶ τὰ κτίρια εἶναι μοναστήρια κτισμένα ἐπίτηδες διὰ νὰ περιλάβουν ἓνα ἢ ὀλίγους μοναχοὺς, ἐχθροὺς τῆς κοινῆς ζωῆς, καὶ ἐκεῖ μέσα, κρυφά, εἰς τὰ μυστικά δώματά των, νὰ διαρρέουσι ἄφωνος καὶ βουβὴ ἡ ζωὴ τὴν ὁποίαν οἱ σκεπτικοὶ κάτοικοί του ἐσχεδίασαν πρῶτα εἰς τὸ πνεῦμα τῶν καὶ σπεύδουν ἐκεῖ νὰ τὴν βάλουν εἰς ἐνέργειαν. Καὶ φαντάζομαι τοὺς ἰδιοτρόπους αὐτοὺς ἀναχωρητὰς τοὺς κνηγῶντας διαρκῶς ὄνειρα καὶ προσπαθοῦντας νὰ μεταβάλουν τὴν ζωὴν τῶν εἰς ἄλυσσον ὀνείρων συνεχῶν, σκεπτικούς καὶ ὀνειρώδεις, μακρὰν ἀπὸ τὴν φύσιν καὶ τὴν μίμησιν τῆς, εἰς σύμβολα καὶ σχήματα νὰ ἀποτυπώνουν ὁλόκληρον τὴν ἀπέραντον ἀνθρωπίνην ψυχὴν, καὶ ἔτσι μεταρσιούμενοι νὰ πλησιάσουν πρὸς τὸν Θεόν, εἰς τὸν ὁποῖον ἀφιέρωσαν τὴν ψυχὴν των. Ταουκκαλζ - ἄλ - Ἀλλάχ.

Μόνον ὁ ἄνθρωπος, ζῶν μακρὰν ἀπὸ τὴν θορυβώδη ζωὴν καὶ ἀπομονωμένος, ἡμπορεῖ νὰ ζήσῃ ζωὴν ἀνωτέραν, νὰ ὑψωθῇ καὶ νὰ ἐπικοινωνήσῃ μετὰ τὸν Θεόν. Αὐτὴ ἦτο ἡ φιλοσοφία τῆς ζωῆς τοῦ Ἀραβοῦ, πηγάσασα ἀπὸ τὴν ἰδίαν του ψυχὴν, καὶ αὐτὸ ἐκινήγησε παντοῦ καὶ πάντοτε. Ἡ ζωὴ τῆς Ἑρήμου ὑπῆρξεν ἡ ἀληθινὴ ζωὴ του. Καὶ αὐτὴν τὴν ἰδίαν ἐφήρμοσε ἔπειτα καὶ μέσα εἰς τὰς πόλεις καὶ Καοπαό, τὰς μεγαλοπρεπεῖς καὶ μυθικὰς, τὰς ὁποίας ἔκτισε καὶ ἐκατοίκησε εἰς τοὺς χρόνους τῆς ἀκμῆς καὶ τῆς πλατείας δημιουργίας του. Ὁλόκληρη ἡ ζωὴ ἐμφανίζεται καὶ παρέρχεται κρυφῇ καὶ μυστηριώδεις. Καὶ ὅπως παρουσιάζονται, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, σκεπασμένοι μετὰ φορέματα μυστικά, ἔτσι καὶ ἐνδαισιῶνται εἰς κατοικίας καὶ κτίρια μυστικά καὶ ἀπρόσιτα, εἰς μάτια ξένα καὶ περίεργα. Τὸ φῶς τὰ περιτριγυρίζει ἀπὸ παντοῦ καὶ μὲν ταῦτα εἶναι σκοτεινά, μετὰ χίλια δώματα καὶ καμάρες, αἱ ὁποῖαι, νομίζεις, παίζουν κρυφτὸ μετὰ τὸν παιγνιδιάρικον ἥλιον μὴ κρύβονται καὶ μὴ λάμπουν καὶ ἀκτινοβολοῦν ἀπὸ φῶς καὶ ἀπὸ μύρια χρώματα. Μέσα εἰς αὐτὰ ζῇ, καθισμένος διπλοπόδι, ἀκίνητος, μετὰ τὸ πνεῦμα εἰς διαρκὴ κίνησιν, σκεπτόμενος εἰς τὸ σκότος καὶ εἰς τὴν σκιάν, καὶ σχεδιάζει σχήματα φανταστικά κάποτε μὴ σημαίνοντα τίποτε, παιγνιδιάρικα ἔργα τῆς στιγμῆς καὶ τῆς τύχης, ἄλλοτε πάλιν λογαριασμένα μετὰ σκέψιν, περίπλοκα καὶ μεπερδεμένα, ὅλα συμβολίζοντα τὴν ψυχὴν του καὶ τὰς διαθέσεις του, τὴν πίστιν του. Κατάρθωσε μετὰ τὴν δύναμιν τὴν δημιουργικὴν τοῦ πνεύματός του

νά γίνη ιδρυτής νέας γραφικῆς ἰδικῆς του, ὄχι ἀσκοπῶς μιμητικῆς, ἀλλὰ νά περικλείῃ πάντοτε μέσα της μίαν ιδέαν καὶ μίαν σκέψιν ἢ ἓνα αἶσθημα τὸ ὁποῖον τὸν ἐβασάνιζε. Μὲ τὰς διευθύνσεις ποῦ δίδει εἰς τὰς γραμμὰς, ἢ καλλίτερα εἰς τὴν γραμμὴν τὴν εὐθείαν, ὀρισεῶν της, ὁλόκληρον τὴν ψυχὴν του, τὴν ἡρεμίαν, τὴν ἔκστασιν καὶ τὴν σκέψιν, τὰς ὁρμὰς καὶ τὰς ἐπιθυμίας της, τὴν λύπην καὶ τὴν χαρὰν, τὰς ἀποτυπώνει ἔμπρὸς του ὡς διακοσμῆσεις, καὶ ἔχει ἔτσι εἰκόνα ὁλόκληρον καὶ τελείαν τῆς ἰδίας του ψυχῆς. Ἐξαφνα παύει τὴν ἐπίπονον ἐργασίαν καὶ ζητεῖ νά δοκιμάσῃ τὸ ἔργον του. Τραβᾷ μὲ περιέργειαν τὸ λεπτὸν στρῶμα ποῦ κρατοῦσε ἀκόμη εἰς τὸ σκότος τὸ δημιουργημὰ τοῦ πνεύματός του καὶ μὲ ἡδονὴν θεωρεῖ τὸ θέαμα. Ἀπὸ μύριες τρύπες μυστηριώδεις καὶ φανταστικὰς ξεφεύγει τὸ φῶς, ποῦ λαχταριστὸν ἐπερίμενε ἀπ' ἔξω. Εἰσέρχεται γρήγορον καὶ βιαστικὸν καὶ ἀποτελεῖται τὸ ἔργον. Δίδει ζωὴν εἰς τὰς σκέψεις του καὶ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ψυχῆς του καὶ λάμπει εἰς τὰ σχέδια τῆς φαντασίας του. Αὐτὸς εἶναι ὁ τρόπος ὁ δημιουργὸς μὲ τὸν ὁποῖον συλλαμβάνονται καὶ κτίζονται τὰ μυστικά αὐτὰ ἐνδιατήματα καὶ στολίζονται οἱ τοῖχοι, αἱ ὀροφαί, αἱ θύραι καὶ τὰ παράθυρα τῶν ἀπειραριθμῶν καὶ πλουσιῶν δωματίων τῶν μὲ κόσμηματα καὶ στολίδια, τῶν ὁποίων καθένα συμβολίζει μίαν διάθεσιν, ἓνα αἶσθημα, μίαν σκέψιν.

ΜΟΥΣΚΙ

Τὰ σπίτια αὐτά, ἀληθινὰ ἄδυτα ναῶν, ὅπου ἐξελίσσεται ἡ ἱεραρχία μιᾶς ζωῆς μυστικῆς, γεμάτης ἀπὸ ὄνειρα, τὰ ἀνευρίσκει κανεὶς καὶ σήμερον εἰς τὸ Κάϊρον, μέσα εἰς τοὺς σκολιούς καὶ πολυπλόκους δρομίσκους τοῦ Μούσκι, συνεικίας καθ' αὐτὸ Ἀραβικῆς, ἡ ὁποία σώζει ἀκόμη τὸν χαρακτῆρα της. Περιτριγυρισμένα ἀπὸ στενώτατα σοκάκια, τόσον στενὰ ὥστε νὰ μὴ διακρίνῃ κανεὶς τὸν οὐρανὸν ἀπὸ πάνω του ἀλλὰ μόνον νὰ τὸν φαντάζεται, ἢ κολλημένα ἐπάνω εἰς ἄλλα κτίρια, σὰν νὰ εἶναι κουρασμένα καὶ στηριζόμενα ἐπάνω σ' αὐτά, ἢ ντροπαλὰ σὰν τῆς χανούμισσας, κρύπτονται ἀπὸ τὰ ξένα μάτια καὶ ἀδιάκριτα, καὶ εἶναι σχεδὸν ἀδιόρατα, μέσα εἰς τὴν ἄμορφον ἐκείνην μάζαν τῶν κτιρίων τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν πραγμάτων. Μόνον ὅταν εἰσέλθῃ κανεὶς μέσα, περάσῃ τὰς σκοτεινὰς καὶ χαμηλὰς θύ-

ρας των, φθάσῃ εἰς τὸ μέσον τῆς αὐλῆς, ποῦ ἔχουν σχεδὸν ὅλα, καὶ σηκώσῃ τὰ μάτια του πρὸς τὰ ἐπάνω, τότε μόνον ἀντιλαμβάνεται τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ αἰσθάνεται τὸ αἶσθημα ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐνεπνέοντο οἱ καλλιτέχναι καὶ σκεπτικοὶ κάτοικοι των καὶ δημιουργοί.

Ὅλογυρα εἰς αὐτὴν διάφοροι θύραι, μικραὶ καὶ μεγάλαι, αἱ μικραὶ διὰ νὰ κάμνουν τὰς μεγάλας νὰ φαίνωνται μεγαλείτεροι, σκαλισμένοι μὲ ἔρωτα καὶ στολισμένοι σὰν νυφοῦλες κομπῆς καὶ ὁμορφες, σκαλιὰ ὅπου ἀντηχοῦν τὰ βήματα, καὶ διάδρομοι μυστηριώδεις μακροὶ καὶ στενοὶ φέρουν καὶ ὀδηγοῦν πρὸς δωματία καὶ αἰθούσας φανταστικὰς κόσμου παραδόξου καὶ μαγεμένου, ὅπου ἔζησαν πρόσωπα ἄλλου κόσμου, τοῦ κόσμου τῶν παραμυθιῶν. Περνᾷς ἀπὸ τὴν μίαν αἰθούσαν εἰς τὴν ἄλλην καὶ αἰσθάνεσαι τὴν ψυχὴν σου νὰ κατέχεται διαδοχικῶς ἀπὸ τὰ πλέον ἀντίθετα καὶ παράδοξα αἰσθήματα. Ἐδῶ περιμαζεύεσαι, τὸ βλέμμα σου πίπτει εἰς μικρὰ ὑψώματα, ἐπίτηδες ριγμένα εἰς τὴν θολωτὴν ὁλοστόλιστην ἀπὸ μωσαϊκὰ ἐκείνην αἰθούσαν, καὶ τὸ πνεῦμα σου ἀρχίζει νὰ ὑψώνεται μὲ σεβασμόν· ἓνας σιγανὸς φόβος σὲ καταλαμβάνει, καὶ περιδεὴς ἀρχίζει νὰ σκέπτεσαι καὶ νὰ περιμαζεύεσαι ἀκόμη περισσότερον, αἰσθανόμενος τότε βαθειὰ τὴν μικρότητά σου. Παρακάτω ἔξαφνα, εὐγραμμά καὶ χαριτωμένα παράθυρα, ἐκεῖ ποῦ δὲν τὰ ἐφαντάζεσσο, ρίπτουν μὲ σχήματα παιγνιδίαι καὶ κρυφά, ἀνάμεσα ἀπὸ βέργες ἢ γυαλιὰ χρωματισμένα, λάμπει γλυκὲς καὶ ποικιλόχρωμες γελώντας τὴν φύσιν, γελώντας καὶ τὴν ψυχὴν, εἰς τὴν ὁποίαν γεννοῦν διαθέσεις καὶ ὁρμὰς ἀπὸ ἓνα κόσμον ὄνειρῶδη καὶ φανταστικόν. Καὶ παντοῦ, εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς διασκευὰς καὶ προετοιμασίας, διακρίνεται μία προσπάθεια πρὸς ἐξαπάτησιν τῆς φύσεως μία περιφρόνησις πρὸς τὴν γυμνότητά της καὶ πρὸς ἔμμεσον μίμησίν της διὰ μέσου χιλίων μέσων, ὅλων ἐξεζητημένων καὶ σοφῶν.

Καὶ ὅλα αὐτὰ τὰ ἀνάκτορα, λείψανα περασμένης ζωῆς σφριγηλῆς, χαμένα εἰς τὴν ὥραίν μάζαν τοῦ Μούσκι, γνωστὰ μόνον ἀπὸ ὀλίγους καλλιτέχνας ποῦ στήνουν δι' ὀλίγον καιρὸν ἐκεῖ μέσα τὴν ταξειδιάρικην σκηνὴν των, νομίζει κανεὶς πῶς εἶναι στοιχειωμένα καὶ ζωντανά. Διότι παντοῦ, εἰς ὅλα τὰ διαμερίσματά των, καὶ μία ἀόριστος εἰκὼν μιᾶς σκέψεως πλανᾶται, καὶ εἰς τοὺς τοίχους των εἶναι ἀποτυπωμένοι αἱ διαθέσεις μιᾶς ψυχῆς. Τὸ φῶς καὶ αἱ σκιαὶ καὶ ποικίλα σχήματα εἰς τὰς δια-

ΤΟ ΧΩΡΙΟΝ ΜΠΕΤΡΕΣΙΝ

κοσμήσεις των μᾶς περιγράφουν τὴν ψυχὴν καὶ μᾶς διηγοῦνται τὰς ἐπιθυμίας, τὰ ὄνειρα καὶ τὰς σκέψεις τοῦ πρώτου κτήτορός του, τοῦ τρελλοῦ αὐτοῦ φιλοσόφου, τοῦ ἐρωτευμένου μὲ τὴν ἰδίαν του ψυχὴν.

ΧΑΝ-ΧΑΛΙΑ

Κρότοι χάλκινοι, βραχνοί, κρότοι χλωμοὶ καὶ κίτρινοι, παλῆοι καὶ ξεχασμένοι ἀντηχοῦν εἰς τὴν προσέγγισιν τοῦ Παζάρ Χαν-Χαλῖ. Νομίζεις πῶς ἔρχονται ἀπὸ πολὺ μακρὰ καὶ ἐχρειάσθησαν αἰῶνες ὁλόκληροι διὰ νὰ φθάσουν, τόσον εἶνε χαμένη ἡ δύναμις των καὶ ἀδιάκριτον καὶ ξεθωριασμένον τὸ χρῶμα των. Μήπως εἶναι ἡ ἀπήχησις τῶν μυριάδων κουδουνιῶν ποῦ ἡ φορτωμένες καμήλες εἰς τὸ σοβαρόν των βάδισμα κάμνουν νὰ ἰχοῦν; Εἶναι ἄρα γε τὰ πλούσια καραβάνια ποῦ φθάνουν ἀπὸ τὰ πέρατα τοῦ θερμοῦ καὶ ἐρυθροῦ κόσμου νὰ ξεφορτώσουν τῆς ἀτίμητης πραγματείας των στὸ φημισμένο καὶ περιλάλητο παζάρι;

Καὶ οἱ κρότοι, ὅσον πλησιάζεις, γίνονται πιὸ ἀδύνατοι καὶ λιποψυχοῦν. Καὶ τελειώνουν διότι εἶναι ψεύτικοι, ἀποτελεσματὶ αὐτοὶ με-

γαλοσύνης, γιὰτ' εἶναι κρότοι χωρὶς λόγον καὶ σημασίαν. Ἐνα στολίδι κι' ἓνα χρῶμα παραπάνω, σι' ἄπειρα ἐκεῖνα χρώματα τὰ τεχνικά, ποῦ συντελοῦν γιὰ νὰ ποικίλουν καὶ νὰ χρωματίσουν ἀκόμη περισσότερον τὴν πολυποίκιλον αὐτὴν ζωὴν καὶ νὰ τὴν παρουσιάσουν ἀλλαγμένην καὶ τροποποιημένην στὰ μάτια μας. Γίγαντες κατάκοποι ἀκατάπανστα κοπανίζουν εἰς πελώρια γουδιὰ μύρα καὶ ἀρώματα τῆς Ἀνατολῆς. Ἀνθρώποι, κτήνη καὶ πράγματα ἀνάμικτα κινοῦνται στοὺς δρόμους τοῦ παζαριοῦ, ποῦ φαίνονται σὰν σχισμαδες καὶ σκαλίσματα μέσα εἰς πελώριον ὄγκον πολυχρώμου λίθου. Ἐπιθέσεις ἀσύλληπτοι χρωμάτων καὶ σχημάτων σκορπίζονται ἐδῶ κι' ἐκεῖ χωρὶς σκέψιν ἀλλὰ μὲ χάριν καὶ μὲ μίαν ἔνστικτον, ἀπροσδιόριστον ἀλλ' ἀνωτέραν ἁρμονίαν ποῦ εὐφραίνουν καὶ γοητεύουν τὴν ψυχὴν. Καὶ ἀπὸ τῆς χαραμάδας τῶν ἀκανονίστων καὶ μισοσκαπασμένων στεγῶν, ὁ ἥλιος κατέρχεται φλογερὸς, ἀλλὰ δὲν προφθάνει νὰ φθάσῃ ὡς κάτω γιὰτὶ ἀλλάζει κι' αὐτός, καὶ εἰς τὴν ἐπαναστασιν ἐκείνην ποῦ θριαμβεῖ ἐκεῖ μέσα, χύνεται δρευστὸς καὶ ὀρηκτικὸς καὶ ἀλείφει μὲ τῆς μύριες γλώσσες, ὅτι εὐρὴ μπροστά του, ἀφαιρῶν

ὅ,τι χυδαῖον καὶ πρόστυχον, καὶ ἔτσι πλέον ὁ λίθος, ὅπου εἶναι γλυμμένοι καὶ ζωγραφισμένοι ὅλοι ἐκεῖνοι αἱ εἰκόνες, γίνεται πολῦτιμος χωρὶς ἀξίαν καὶ χωρὶς τιμὴν.

Ἐνα βάθος δλόχρυσον εἰς τὸ μέσον, μ' ἓνα στίγμα πράσινον κινούμενον, καὶ δλόγυρα μία ἄλυσσος μαύρων ἡμισφαιρίων κόπτει τὴν στιλπνότητα καὶ μαυρίζει τὴν βάσιν. Ἐτσι ἀρχίζει ἡ μαγικὴ τοιχογραφία τοῦ διηγείται ζωντανὰ τὸν βίον μιᾶς περασμένης ἐποχῆς τοῦ ἔξαφνα ἀποκαλύπτεται ἐμπρὸς μας. Καὶ εἶναι ὁ πράσινος πωλητὴς μυρίων εἰδῶν μεταξωτῶν τοῦ μὲ σιγανὴν φωνὴν πείθει καὶ διδάσκει τὴν ἀξίαν τοῦ πολυτίμου ἐμπορεύματός του εἰς τὰς πρὸ αὐτοῦ καθισμένης καὶ στὰ μαῦρα κρυμμένης ἀγοραστρίας του.

Δίπλα, μέσα σ' ἓνα καπνὸν λευκόφαιον, μία μορφὴ ἄσπρη καὶ κόκκινη κάμνει μύρια περὶ ἔργα σχήματα. Εἶναι ὁ πωλητὴς μύρων, ὁ σοφὸς καὶ τετραπέρατος μάγος τοῦ θαυματουργεῖ μὲ τὰ σπάνια μύρα καὶ ἀρώματά του. Ἐξηγεῖ τὴν δυνάμιν των, ἡ ὁποία μαζί μὲ τὴν εὐγλωτίαν του ζαλίζει καὶ μεθύσκει ἀπὸ ἡδονὴν τοὺς ἡδυπαθεῖς ἀκροατάς του.

Ὀλίγον παραπέρα, σ' ἓνα ὀλοσκοτεινὸν κουτί, μιὰ κατάσπρη μορφὴ σὰν φάντασμα πιασμένο προσπαθεῖ νὰ ξεφύγῃ καὶ νὰ ὑψωθῇ εἰς τόπους ἄλλους τοῦ λαχταρᾷ ἡ ψυχὴ του. Εἶναι ὁ πιστὸς τοῦ προσεύχεται ἀφωσιωμένος, χωρὶς νὰ δίδῃ καμμίαν προσοχὴν εἰς τὴν δλόγυρά του ἀνάμικτον ἐκείνην κίνησιν καὶ ζωὴν.

Ἐξαφνα τὸ στενὸν πέρασμα τοῦ δρόμου κόπτεται. Κάτι μεγάλο καὶ περιέργον δημιουργεῖται. Ἄνθρωποι κάθυγροι καὶ κουρασμένοι πηγαينوέρχονται. Καὶ εἰς κάθε γῦρον τοῦ κάμνουν, κάτι τι σὰν ἓνα σχοινὶ χονδρὸ μτροῦ τὸν δρόμον των, τὸν κοπιαστικόν. Τὸ σχοινὶ αὐτὸ φαίνεται ἄσπρο ἔξω, ἔξαφανίζεται ἀπὸ τὴν ὄψιν ὅταν πηγαίνει νὰ χαθῇ μέσα, καὶ ἔξαφνα λαμποκοπᾷ ἀπὸ χίλια χρώματα ὅταν φθάσῃ κοντὰ στὸ καπνίζον φῶς τῶν λυχναριῶν. Οἱ γῦροι ἐπαναλαμβάνονται μὲ τὰς ἐνθαρρυντικὰς φωνὰς τοῦ βγάζουν, καὶ τὸ μαγικὸ σχοινὶ πληθύνεται καὶ μεγαλώνει. Μέσα στὸ περιέργον ἐκεῖνο ἐργαστήρι παρασκευάζεται τὸ ματζοῦν τοῦ θὰ γλυκάνῃ μετ' ὀλίγον ἐπισκέπτας καὶ πωλητὰς τοῦ περιέργου παζαριοῦ. Καὶ ἡ σειρά τῶν εἰκόνων ἔξακολουθεῖ ἀτελεύτητος καὶ μακρὰ ἀπὸ τὰς δύο πλευρὰς τῶν στενῶν δρομίσκων, τοῦ ὁλοῦν γίνονται περισσότερον ἀδιάβατοι ἀπὸ τὴν ἀνάμixin καὶ

τὸ πλῆθος τῶν ἀνθρώπων, τῶν ζώων καὶ τῶν πραγμάτων.

Καὶ ὅμως μ' ὅλην αὐτὴν τὴν κίνησιν, τὴν στενὴν ἐπικοινωνίαν καὶ τὴν ζωὴν, νομίζει κανεὶς πῶς ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι κοιμούνται καὶ εἶναι βυθισμένοι εἰς ὄνειρα βαθειὰ καὶ ἀνεξιχνίαστα. Ὅλη ἐκείνη ἡ περιέργος ζωὴ καὶ ἐργασία δὲν εἶναι τοῦ κόσμου τούτου, οὔτε τοῦ βίου τοῦ γνωστοῦ. Σὲ κάποιον ἄλλον κόσμον φανταστικόν, στὸν κόσμον τῶν ὁνείρων ἔχομεν μεταφερθῇ. Καὶ τὰ χίλια αὐτὰ ὄνειρα, τὰ βλέπομεν ἐμπρὸς μας ἀληθινὰ νὰ ξετυλίγονται σὲ χίλιες εἰκόνες μὲ χίλιες ἀλλαγὰς καὶ παραμορφώσεις, καὶ αἰσθανόμεθα τὴν γοητείαν καὶ τὴν γλυκύτητά των ἐλαφρὰ καὶ ἀπαλὰ νὰ χαϊδεύῃ τὴν ψυχὴν μας. Διότι ὁ τόπος εἶναι μάγος, καὶ μὲ μαγικὴν δυνάμιν εἶναι προικισμένα τὰ πράγματα τοῦ περι- κλείει

Τώρα πάλιν οἱ κρότοι ἐκεῖνοι οἱ βραχνοὶ καὶ ἀδύνατοι, οἱ κρότοι οἱ χλωμοὶ καὶ κίτρινοι, ἀρχίζουν νὰ ἀκούωνται αὐτὴν τὴν φωνὰν ἀπὸ τὴν ἄλλην ἄκραν τοῦ παζαριοῦ. Σιγὰ σιγὰ μᾶς ξυπνοῦν διότι εἶναι χαμένη ἡ δυνάμεις των, σὰν νὰ ἔρχονται διὰ μέσου τῶν αἰώνων καὶ μᾶς φέρουν εἰς τὴν πραγματικότητα. Ἐχομεν φθάσει εἰς τὸ τέρμα τοῦ παζαριοῦ.

Ἐτσι ὁ Ἄραψ, ὁ ἀμαθὴς, ὁ ζῶν σήμερον μόνον μὲ τὴν ἀνάμνησιν τῆς περασμένης του ζωῆς, χωρὶς νὰ ἀντιλαμβάνεται καλὰ τὴν δλόγυρά του νέαν ζωὴν, τοῦ ἀπιλεῖ δλοένα νὰ τὸν πνίξῃ, γίνεται ἀσυνειδήτως καλλιτέχνης, ὁ σκαλίζων μέσα εἰς τὴν πέτραν τῆς φύσεως τὴν ὠραιότητα καὶ ὁ συγκεντρώνων τὰς σκορπισμένες λάμψεις τῆς. Ἡ ζωὴ του, ἡ συνειδη- σμένη, ἔγινε πηγὴ ὁμορφιάς ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀντλοῦμεν ἡδονὴν εὐρισκόμενοι ἀπέναντί της· διότι ἡ μακροχρόνιος προσπάθειά του ἔγινε ἔνστικτος ὁρμὴ πρὸς δημιουργίαν. Καὶ ἔτσι ἡ ζωὴ του καταντᾷ ἴση μὲ τὰ γεννήματα καὶ δημιουργήματα τοῦ ἡ ἀκάματος καλλιτέχνης, ἡ μητέρα φύσις, γεννᾷ καὶ δημιουργεῖ ἀε- νάως, τὰ δάση, τοὺς κρημνοὺς, τοὺς βράχους, μὲ τὸ φῶς.

Η ΕΡΗΜΟΣ

Πέραν, μὲ μίαν ἀπότομον ἀντίθεσιν, ἀπλώ- νεται ἡρεμος καὶ ἀπαθὴς, ἀπέραντος ἡ Ἐρη- μος. Ἐκτείνεται ἀπαθὴς καὶ ἡρεμος ἀλλ' ἡ φωνὴ τῆς ὁδηγεῖ καὶ ἐμπνέει ὄλον αὐτὸν τὸν

κόσμον τοῦ ἔχει ἀπέναντί της. Διότι ἡ ἔρημος ὁμιλεῖ, συμβουλεῖ καὶ ἀπειλεῖ. Ἀλλοίμονον δὲ εἰς τοὺς παραβαίνοντας τὰς ὁδηγίας της. Οἱ κόλποι της εἶναι τόσον μεγάλοι καὶ βαθεῖς, τοῦ πνίγεται μέσα κάθε ὁδυρμὸς καὶ ἀντί- στασις.

Ἡ δυνάμεις της εἶναι ἡ ἡσυχία, καὶ ὁ τόπος της εἶναι ἱερός.

Ὁ Θεὸς ἐπεθύμησε τὴν ἡρεμίαν της καὶ ἡ θεία σκηνὴ μπεῖτ-Ἀλλάχ—ἐστήθη εἰς τὴν Ἐρημον. Ὁ Θεὸς ἐκατοίκησε εἰς τὴν Ἐρη- μον.

Ὅσοι ἠθέλησαν νὰ φθάσουν εἰς τὸν Θεὸν καὶ νὰ ἐπικοινωνήσουν μὲ αὐτόν, ἐκατοίκησαν εἰς τὴν Ἐρημον. Καὶ ὅσοι εἰς τὴν ζωὴν των ματαίως ἐπεκαλέσθησαν τὴν συνδρομὴν της, μετὰ τὸν θάνατόν των ἐξήτησαν εἰς τοὺς κόλ- πους της τὴν αἰωνίαν ἡσυχίαν. Καὶ ἔκτισαν τὰς Πυραμίδας. Αἱ κορυφαὶ των, σήμερον, ὡς λόγχοι ὑπερμεγέθεις χάνονται μέσα εἰς τὰ σύν- νεφα καὶ ἀνέρχονται ὑπερήφανοι εἰς τὸν οὐ- ρανόν. Μιζὶ των ὑψώνονται καὶ αἱ ψυχὰι τῶν αἰώνων μοναχῶν τοῦ εἰς ὅλην τὴν ζωὴν των ἐπεθύμησαν τὸν Θεὸν καὶ τὴν Ἐρημον. Τὸ πρῶτ' ἐόδιναι, δροσόλουστοι καὶ φωτειναί, σι- γανὰ σιγανὰ ἀποσπῶνται ἀπὸ ἓνα φαιὸν

σύννεφον τοῦ τὰς προφυλάττει τὴν νύκτα, καὶ ἔως ὅτου νὰ λάβουν καὶ νὰ δεῖξουν καθαρὰ τὸν γρανίτιον ὄγκον των, διηγούνται εἰς τὰς ἀπειραρίθμους μεταλλαγὰς των τὰς πτήσεις τοῦ πνεύματος τῶν κτητόρων των, τῶν ὁποίων αἰώνιοι φύλακες διατηροῦν εἰς τὴν Ἐρημον τὰς ψυχὰς

Ὁ ἀὴρ ὁ ἀπαλός, τοῦ χαϊδεύει ἐλαφρὰ τὴν ἄμμον καὶ ὁμαλύνει τὴν Ἐρημον, ὁμαλύνει καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ μοναχοῦ. Σιγὰ σιγὰ κόπτε- ται ὁ δεσμὸς τοῦ τὸν ἐνώνει πρὸς τὴν ζωὴν, τὸ σῶμα λύνει ἀπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ φλέ- γοντος ἡλίου καὶ τὴν θερμότητα τῆς συνε- χοῦς προσηλώσεως, καὶ τὸ πνεῦμα ἀφίνεται ἐλεύθερον νὰ ὑψωθῇ ὑψηλὰ πρὸς τὸν Θεόν.

Οἱ ἄνθρωποι τοῦ ἐκατοίκησαν τὴν Ἐρη- μον καὶ ἐπεθύμησαν τὸν Θεόν, ἀπέθανον. Σήμερον εἰς τὰς ὄχθας της, ἐκεῖ ὅπου μία ἀπότομος γραμμὴ τὴν χωρίζει καὶ σημαδεύει τὴν εἰσοδὸν της, ἐγείρεται φωτεινὸν καὶ προ- κλητικὸν ἓνα νέον μοναστήρι, ὁ οἶκος τῆς ἡρε- μίας.

Τὸ μοναστήρι αὐτὸ προετοιμάζει ἀνθρώ- πους διὰ τὴν Ἐρημον.

ΚΩΝΣΤ. ΜΑΚΡΗΣ

ΣΤΑΣΜΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΡΗΜΟΝ

ΑΠΙΣΤΙΑ

« Πολλὰ ἄρα Ὀμήρου ἐπαινοῦντες ἀλλὰ τοῦτο
 « οὐκ ἐπαινεσόμεθα . . . οὐδὲ Αἰσχύλου, ὅταν φῇ ἡ
 « Θέτις τὸν Ἀπόλλω ἐν τοῖς αὐτοῖς γάμοις ἄδοντα
 « ἐνδατεῖσθαι τὰς ἑὰς εὐπαιδίας
 « νόσον τ' ἀπείρους καὶ μακροαῖνας βίους.
 « Εὐμπαντὰ τ' εἰπὼν Θεοφίλεις ἑμὰς τύχας
 « παιδῶν' ἐπευφήμησεν, εὐθυμῶν ἑμέ.
 « Κἀγὼ τὸ Φοῖβον θεῖον ἀνενδὲς στόμα
 « ἤλπιζον εἶναι, μαντικῇ βροῦν τέχνη.
 « Ὁ δ' αὐτὸς ὕμνων . . .
 « . . . αὐτὸς ἐστὶν ὁ κτανὼν
 « τὸν παῖδα τὸν ἑμόν».

Πλάτων, Πολιτείας Β'.

Σὰν πάντρευναν τὴν Θέτιδα μὲ τὸν Πηλέα,
 σηκώθηκε ὁ Ἀπόλλων στὸ λαμπρὸ τραπέζι
 τοῦ γάμου, καὶ μακάρισε τοὺς νεονύμφους
 γιὰ τὸν βλαστὸ ποῦ θᾶβγαινε ἀπ' τὴν ἔνωσί των.
 Εἶπε: Ποτὲ αὐτὸν ἀρρώστια δὲν θ' ἀγγίξῃ,
 καὶ θᾶχῃ μακρονὴ ζωή.—Αὐτὰ σὰν εἶπε,
 ἡ Θέτις χάρηκε πολὺ γιὰ τὰ λόγια
 τοῦ Ἀπόλλωνος, ποῦ γνώριζε ἀπὸ προφητείας,
 τὴν φάνηκαν ἐγγύησις γιὰ τὸ παιδί της.
 Κι ὅταν μεγάλωνεν ὁ Ἀχιλλεύς, καὶ ἦταν
 τῆς Θεσσαλίας ἔπαινος ἡ εὐμορφία του,
 ἡ Θέτις τοῦ θεοῦ τὰ λόγια ἐνθυμοῦνταν.
 Ἀλλὰ μιὰ μέρα ἦλθαν γέροι μὲ εἰδήσεις,
 ποῦ εἰς τὴν Τροία σκότωσαν τὸν Ἀχιλλέα.
 Κ' ἡ Θέτις ξέσκιζε τὰ πορφυρᾶ της ροῦχα
 κ' ἔβγαζεν ἀπὸ πάνω της καὶ ξεπετοῦσε
 στὸ χῶμα τὰ βραχιόλια καὶ τὰ δαχτυλίδια
 Καὶ μὲς σιτὸν ὀδυρμό της τὰ παλῆὰ θυμήθη
 καὶ ρώτησε τί ἔκαμνε ὁ σοφὸς Ἀπόλλων,
 ποῦ γύριζεν ὁ ποιητής—ποῦ στὰ τραπέζια
 ἔξοχα ὀμιλεῖ, ποῦ γύριζε ὁ προφήτης,
 ὅταν τὸν υἱὸς της σκότωναν σιὰ πρῶτα νεάτα.
 Κ' οἱ γέροι τὴν ἀπήντησαν πῶς ὁ Ἀπόλλων
 αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐκατέβηκε στὴν Τροία,
 καὶ μὲ τοὺς Τρῶας σκότωσε τὸν Ἀχιλλέα.

Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗΣ

ΤΟ ΤΡΙΠΤΥΧΟΝ ΤΩΝ ΙΩΝ

Επάνω εἰς τὴν γωνιά, ποῦ πίσω ἀπὸ χιονι-
 σμένο, ἕνα τοπίον ἡ φωτιά της μαντεύεται
 μὰ δὲν φαίνεται, γαλήνια φέγγουν ἡ δύο λάμ-
 παις, ὀλόλευκαις,—ἐπάνω εἰς τὴν γωνιά ποῦ
 εἰς τὰ μάρμαρά της αἱ ἀνάγλυφοι χίμαιραι
 φεύγουν γοεγά. Κ' ἔτσι ἄγνα φωτισμένος ὁ
 θάλαμος, ποῦ τὸ χνοῦδι τοῦ ἄσπρου βελούδου
 του φαίνεται κι' αὐτὸ ἀπὸ τὸ φῶς σὰν χιόνι,—
 μὰ ποῦ κάτω ἀπὸ τὸ γαλήνιο γυαλὶ τῆς καθε-
 μιᾶς λάμπας ἀγρυπνεῖ ἡ φλόγα—ἐφησυχάζει
 σὲ σιωπή.

Ἐξω ὁ χειμὼν, ἡ εἰρηνικὴ ἐορτὴ τῶν νιφά-
 δων χιόνος ποῦ πῖπτουν, ποῦ πῖπτουν...

Καὶ εἶνε ἡ μυστικὴ ἡμέρα ποῦ γιὰ πρώτη
 φορὰ εἶπαμε τὴν ἀγάπη μας, ποῦ ἡμέραις καὶ
 ἡμέραις τόρα μόλις τολμοῦμε νὰ τὴν μαντεύωμε
 ὁ ἕνας μέσα εἰς τὸν ἄλλον, μὰ δὲν τὴν λέμε
 γιὰ τὴν δὲν ἔπρεπε ποτὲ νὰ εἰπωθῇ. Εἶχες ἔλθῃ
 ἔξαφνα κοντά μου καὶ μὲ ἐπείραξες μὲ χαμό-
 γελο, μὰ καὶ κάποιον πείσμα, μὰ καὶ μὲ κάποιο
 παράπονο, πῶς τάχα τὸ ἀπόγευμα ἐκύτταζε
 παραπολὺ κάποιαν ἄλλη καὶ ἐγὼ τότε δὲν
 ἐκρατήθηκα πειά. Σοῦ ἐπῆρα τὸ χέρι καὶ σοῦ
 εἶπα.

— Γιατί τὰ λὲς αὐτά; Γιατί θέλεις νὰ σοῦ
 εἰπῶ ὅ,τι δὲν πρέπει ποτέ μου νὰ σοῦ εἰπῶ;

Καὶ σὺ δὲν μοῦ ἐπῆρες πίσω τὸ χέρι. Καὶ ἐγὼ
 δὲν σοῦ εἶπα τίποτε περισσότερον. Μὰ καὶ τί
 περισσότερον νὰ εἰποῦν τὰ χεῖλη σὰν ἀρχίζουν
 πειὰ ἐλεύθερα νὰ ὀμιλοῦν ἡ ψυχές;

Καὶ τόσο εἶμαι μισογεγμένους σ' ἕνα χνο-
 δωτὸ προσκέφαλο κ' ἐμπρός μου στέκεσαι Ἐσύ,
 'στὰ ὀλόασπρα ντυμένη, ὀρθία καὶ ὀλόεπτη,
 ὡσὰν φλόγα ἡ λευκὴ Ἐστιὰς τοῦ ἰδανικοῦ,
 καὶ γέρνεις ἀπὸ ἴμερον μονάχα τὸ κεφάλι, μο-
 νάχα τὸ κεφάλι,—ἐνῶ τὸ χνοῦδι τοῦ ἀνέχοντος
 ἀχνοφέγγει ἄγνῳ. Ἐδῶ ἐμπρός μου, ἐπάνω
 εἰς τὸ φόρεμά σου, ἄνθος ἀγνείας, ἀνθίζει τὸ
 χέρι σου ποῦ τὰ δάχτυλά του ἀποστάζουν ἄρωμα
 ἴου. Ὁ λευκὸς θάλαμος μένει ἀκίνητος, λὲς καὶ
 προσέχει, ὡσὰν καὶ νὰ προσμένῃ,—μέσα εἰς
 τὸ λευκὸ θυμίαμα τοῦ φωτός, μίαν ἀρχὴ χαρᾶς,
 τὸν ὕμνον ἔξαφνα τὸν χαροῦμένο καὶ θριαμ-
 βευτικὸ μιᾶς πρώτης καὶ παντοτεινῆς ἐορτῆς,—
 ὁ λευκὸς θάλαμος ποῦ κάτω ἀπὸ τὸ γαλήνιο
 γυαλὶ τῆς καθεμιᾶς λάμπας ἀγρυπνεῖ ἡ φλόγα.

Ἐξω ὁ χειμὼν, ἡ εἰρηνικὴ ἐορτὴ τῶν νι-

φάδων τῆς χιόνος ποῦ πῖπτουν, ποῦ πῖ-
 πτουν.

Καὶ νὰ ἔξαφνα μοῦ δίνεις τὸ χέρι σου,—
 ἄνθος ἀγνείας ποῦ ἀπὸ αὐτὸ φεύγει ἡ ψυχὴ
 τῶν ἴων,—καὶ ἐγὼ γιὰ πρώτη φορὰ, γιὰ πρώτη
 φορὰ 'στὰ χεῖλη τὸ φέρνω ἐκστατικός. Κ'
 ἐπάνω 'στὴν ψυχὴ μου, ὑπτίαν, πῖπτουν λευκὰ
 πέταλα ἴων...

Τὸ μεγάλο γυάλινο παράθυρο ποῦ πίσω ἀπὸ
 αὐτό, ὡσὰν φοβισμένοι, μονάχα μαζί τολμοῦμε
 ν' ἀγναντεύωμε τὸ πέλαγος καὶ τὰ μακρινὰ βουνά,
 λαμποκοπᾷ ἀκόμη ὅλο ἀπὸ τὰ πυρὰ τῆς Δύ-
 σεως, ἀπὸ τὸν μέσα σὲ πύριναις λόγχαις καὶ
 σὲ μεταλλιναῖς φλόγαις θάνατον τοῦ Ἡ-
 λίου.

Ὁ λευκὸς θάλαμος ποῦ ἀπὸ μέσα του ὀλοένα
 χάνεται τὸ φῶς καὶ ὀλοένα σωριάζεται τὸ
 σκότος, ποῦ πέρνει ὀλοένα ἕνα ἀντιφέγγισμα
 ὡσὰν ἀπὸ ἴα ἰώδη, εἶνε πάντα ἀκίνητος, λὲς
 καὶ προσέχει, σὰν καὶ πάλι νὰ προσμένῃ. Μὰ
 τὸ καὶ αὐτό, ὦ ὅχι! σὰν νὰ μὴν εἶνε πειὰ
 μιὰ ἀρχὴ χαρᾶς, ὁ ὕμνος ὁ χαρούμενος καὶ
 θριαμβευτικὸς μιᾶς πρώτης καὶ παντοτεινῆς
 ἐορτῆς,—τὸ καὶ αὐτὸ σὰν νὰ εἶνε ἕνα τέλος,
 καὶ πειὰ ἀμετάκλητο καὶ πειὰ πικρὸ ἀπὸ χω-
 ρισμό, πειὰ θλιβερὸ ἀπὸ θάνατο.

Καθισμένος κοντά σου, ὅσῳ μπορῶ πειὰ
 κοντά σου, γεγμένους ἐπάνω 'στὸ στήθος σου,
 εἰσπνέω μὲ τὴν πειὰ σπαρταριστὴ λαχτάρα ποῦ
 ἠμπορῶ νὰ ἔχω μέσα μου, τὴν πλανωμένη ἀ-
 κόμη αὐτοῦ ἐπάνω ψυχῇ τῶν ἴων ποῦ μαρμαμένα
 ἐκύλισαν ἔξαφνα ἀπὸ αὐτὸ καὶ ἔπεσαν κάτω. Μα-
 ρμαμένα καὶ ὁμως ἀκόμη ζεστὰ τὰ ἴα τὰ ἰώδη,
 ποῦ κυλᾶνε ἐπάνω τους, μέσα τους, φῶς ποῦ
 ὀλοένα δύνει καὶ σκιαῖς ποῦ ὀλοένα σωριάζον-
 ται,—τόσῳ πολλαῖς σκιαῖς ποῦ σωριάζονται,
 τόσῳ λίγο φῶς ποῦ δύνει.

Καὶ μέσα μου σπαρταρᾷ ὀλοένα ὁ πόνος ὁ
 παντοτεινός, μιὰ νοσταλγία ποῦ ποτὲ δὲν θὰ
 τελειώσῃ γιὰ τὴν μιὰ γλυκεῖα χίμαιρα ποῦ ἐπέ-
 ταξε γιὰ πάντα,—γιατί, ἐπέρασε καιρὸς ἀπὸ
 τὴν ἡμέρα ποῦ γιὰ πρώτη φορὰ εἶπαμε τὴν
 ἀγάπη μας, γιὰ τὴν τόρα ἔχουν ἔλθει πειὰ ἡ ἡμέ-
 ραις ποῦ ἡ ἀγάπη δὲν δίνει πειὰ χαρὰ, ποῦ
 ἡ ἀγάπη μόλις δίνει παρηγορία.

Νὰ ἐννοῇς ἄρα γε Σύ, χαρά μου πειὰ χαμένη, τί γίνεται μέσα μου;

Γονατισμένη σ' ἓνα προσκέφαλο ἐπάνω, μὲ τὴν προτομή σου τὴν ἀκαμπτο τεντωμένη πρὸς τὰ ἐμπρὸς ἀνοίγεις μεγάλα τὰ μάτια κατὰ τὸ μεγάλο γυάλινο παράθυρο, — τὰ μάτια ποὺ λαμποκοποῦν περισσότερο πάντα ἀπὸ τὰ πυρὰ τῆς Δύσεως, ἀπὸ τὸν μέσα σὲ πύριναις λόγχαις καὶ σὲ μεταλλίνας φλόγαις θάνατον τοῦ Ἡλίου. Ποῦ τώρα λαμποκοποῦν ἡ κλαῖνε...

Θέλω καὶ νὰ σοῦ εἰπῶ, — λόγια ἀγάπης ἢ λόγια πένθους καὶ ἐγὼ δὲν ἠξεύρω ἀκριβῶς, μὰ πάντα λόγια μὲ ἀπειρη καλοσύνη. Θέλω καὶ ἐπὶ τέλους νὰ σοῦ εἰπῶ!

Ἄχ! γιατί νὰ ἔρχεται ἡ ὥρα ποὺ ἡ σιωπὴ δὲν τὰ λέει πειὰ ὅλα, ποὺ νοιώθουμε πῶς πρέπει νὰ μιλήσουμε καὶ ποὺ τίποτε ὡς τόσο δὲν βρίσκουμε νὰ εἰποῦμε, ἐμεῖς ποὺ ἔως χθὲς ἀκόμη ἐμιλούσαμε, ἐμιλούσαμε καὶ δὲν ἐτελειώναμε;

Ναί, θέλω καὶ ἐπὶ τέλους νὰ σοῦ εἰπῶ, μὰ δὲν μπορῶ.

Καὶ σὲ σφίγγω ἔξαφνα ἀπηλπισμένα ὅσῃν ἀγκαλιά μου, ἐσένα ποὺ εἶσαι πειὰ γιὰ μένα Ἀδελφὴ τοῦ Ἑλέους μονάχα, ἡ τόσῳ μάταια καλή.

Καὶ τὸ μεγάλο γυάλινο παράθυρο, ποὺ πίσω ἀπὸ αὐτό, ὡς ἀν φοβισμένοι, μονάχα μαζί τολμοῦμε ν' ἀγναντεύουμε τὸ πέλαγος καὶ τὰ μακρινὰ βουνά, ὁλοένα σβύνει καὶ πέρα, μακρυνά, σκορπιούνται. μαραίνονται ὁλοένα, ἐπάνω εἰς τὸν ὀρίζοντα, τῆς Δύσεως τὰ ἴα τὰ ἰώδη.

Κάτω ἀπὸ ἓνα οὐρανὸ συννεφιασμένο καὶ βαρὺ ἐδῶ ποὺ ὁλοένα σκοτεινιάζει, ἓνα ὅλο πέλαγος συγκυλᾷ ἴα σκοτεινὰ καὶ σκοτεινὴ τέφρα, — ἓνα ὅλο πέλαγος ποὺ, θυμᾶσαι; μονάχα μαζί ἐτολούσαμε ν' ἀγναντεύουμε ὡς ἀν φοβισμένοι πίσω ἀπὸ τὸ μεγάλο γυάλινο παράθυρο.

Μὰ ἡ ἡμέραις ἐκεῖναις πᾶνε πειὰ γιὰ πάντα, καὶ εἶμαι τώρα μονάχος ἐδῶ ὅσῃν ἀμμουδιὰ τὴν ἔρημη, καὶ μονάχα σὰν ἓνα ὄνειρο μακρυνὸ ἀχνοφέγγει μέσα μου ἔξαφνα ἡ μυστικὴ ἡμέρα

ποὺ γιὰ πρώτη φορὰ εἶπαμε τὴν ἀγάπη μας.

Μονάχος εἶμαι τώρα ἀφοῦ Ἑσὺ, ὡς ἀν φάντασμα γεμάτο φῶς μονάχα μέσα μου ἔξαφνα φαίνεσαι, φαίνεσαι καὶ πάλι χάνεσαι ἢ ζωντανὴ καὶ ὅμως γιὰ μένα πεθαμένη, καὶ θέλω νὰ λέω, νὰ λέω γιὰ ὅσα περνοῦν καὶ δὲν ἀφίουν τίποτε ὅσῃν καρδιὰ τῶν ἀνθρώπων, γιὰ ὅσα ἦταν καὶ δὲν εἶνε πειὰ, γιὰ τὰ μάτια ποὺ ποτὲ πειὰ δὲν θὰ κυτταχθοῦν ἀπληστα γιὰ τὰ φιλήματα ποὺ ἐμαρᾶθησαν πειὰ γιὰ μᾶς, γιὰ τὰ χαμόγελα ποὺ ἀνθίζουν τώρα γιὰ ἄλλους, γιὰ τὰ χέρια ποὺ εἶνε καιρὸς πειὰ ποὺ ἄφησε τὸ ἓνα τὸ ἄλλο!

Θέλω νὰ λέω καὶ νὰ μὴ τελειώνω ποτέ.

Πλὴν σὲ ποῖον καὶ πρὸς τί;

Μιά παγερὴ πνοὴ μοῦ συναρπάζει τὰ λόγια!

Μιά βοὴ καταπληκτικὴ, σὰν νὰ εἶνε τὸ πέλαγος ὁ κόσμος ὅλος καὶ ὅλη ἡ ζωὴ, μοῦ τὰ καταπνίγει.

Μὰ θὰ φωνάξω μὲ ὅλη τὴν δύναμι τῆς ψυχῆς μου, μὲ ὅλη τὴν λαχτάρα ποὺ μοῦ δίνει ἡ ἀγάπη ποὺ ἔχομε σὲ τὴν χαμένη ἀγάπῃ, θὰ φωνάξω ἀπελπισμένα. — Λοιπὸν ποτὲ πειὰ δὲν θ' ἀγαπήσῃ ὁ ἓνας τὸν ἄλλον;

Καὶ δὲν ἀκούω οὔτε τὰ ἴδια μου τὰ λόγια.

Μιά παγερὴ πνοὴ μοῦ τὰ καταπνίγει, — ἡ παγερὴ πνοὴ ποὺ συγκυλᾷ τὸ πέλαγος καὶ μαζί μ' αὐτὸ τὰ ἴα τὰ σκοτεινὰ καὶ τὴν σκοτεινὴ τέφρα, τὸν κόσμον, τὴν ζωὴ ὅλη!

Ὅσῃν ἀμμουδιὰ τὴν ἔρημη εἶμαι μονάχος καὶ κλυδωνίζομαι ἀπὸ τὴν ὀδύνη. Μὰ νὰ ἦταν τάχα ἀληθινὰ κάποτε κάποιος λευκὸς θάλαμος ποὺ ἀκόμη ἐφρησυχάζει μέσα μου σὲ σιωπὴ καὶ νὰ ἦταν ἀληθινὸ κάποιον μεγάλο γυάλινο παράθυρο ποὺ ἀκόμη μέσα μου δὲν σβύνει;

Παρέκει δὲν εἶνε παρὰ κάποιον βράχο ποὺ τὴν ἔρημίαν τοὺς τὴν δέρνει ἡ ἄλμη. Εἶμαι μονάχος, ἀφοῦ Ἑσὺ ὡς ἀν φάντασμα γεμάτο φῶς μονάχα μέσα μου ἔξαφνα φαίνεσαι, φαίνεσαι καὶ πάλι χάνεσαι ἢ ζωντανὴ καὶ ὅμως γιὰ μένα πεθαμένη, — καὶ εἰς τὰ χεῖλη μου ποὺ λὲς καὶ τὰ σφραγίζει γιὰ πάντα ἡ πνοὴ ἡ παγερή, νοιώθω μελανιασμένα σὰν κάποιον ἴα τοῦ θανάτου.

ΧΡ. ΘΕΜ. ΔΑΡΑΛΕΞΗΣ

ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΝ ΦΩΣ!

[ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ]

Οσοὶ ἀπὸ τινος ὕψους πνευματικοῦ, ἢ κοινωνικοῦ, κατέρχονται πρὸς τὸ πλῆθος, πρὸς τοῦ λαοῦ τὰ πυκνὰ στρώματα, συναισθάνονται, κατὰ τὸ εἶδος τῆς ψυχῆς τῶν τὸ καλονίζον τὴν ὀπτικήν γωνίαν τῆς ἀντιλήψεως, συγκινήσεις ὅπως διαφόρους.

Οἱ μὲν, φέροντες μαζί των τὸ ἀγέρωχον αὐτοσυναίσθημα τῆς ὑπεροχῆς, πλησιάζουν πρὸς τοὺς ταπεινοὺς μετ' ἐπιφυλάξεως μὴ μολινθῶσιν ἐκ τῆς ἐπαφῆς, ὡς ἀριστοκρατίες δέσποινα ἀνέλκουσα τὴν ἐσθίητα ὅταν διέρχεται χαμόγειον. Τὸ βλέμμα των ὑπερήφανον καὶ ἀνεπιεικές, ἔτοιμον πρὸς σκληρὰς συγκρίσεις, βλέπον οὐχὶ τὸ ἄνθος τῆς γάστρας ἀλλὰ τὸν πρόστυχον πηλὸν τῆς, ἀνακαλύπτει χυδαιότητος παντοῦ. Ἀλαζῶν μορφασμὸς ἀηδίας συσπᾷ τὸ στόμα των, καὶ ἀπέρχονται μὲ δύσπνοιαν καὶ μὲ ναυτίαν ἀπὸ τὴν ταπεινὴν ἀτμόσφαιραν, τὴν ἀπνέουσαν ἰδρωτὰ σκλάβων, ἀπὸ τὴν πνιγερὰν καὶ εὐτελεῖ χθαμαλότητα τῶν πρὸς τὸ ἔδαφος ψυχῶν καὶ καλυβοσπίτων.

Οἱ ἄλλοι, πλησιάζουν εἰς τοὺς πολλοὺς, ὡς ἀνθρώποι πρὸς ἀνθρώπους, ἄνευ τῆς δυσπιστίας καὶ τῆς εἰρωνείας τῆς σκέψεως, ἡ δὲ χεὶρ των ἔχει ἤδη τὴν ἀπαλὴν κίνησιν τὴν ἀπομάττουσαν δάκρυα καὶ ἐπουλώνουσαν τραύματα. Συλλογίζονται ὅτι ὅλοι αὐτοὶ οἱ ταπεινοὶ εὐρίσκονται χαμηλὰ ὅχι διότι κατέπεσαν, ἀλλὰ διότι δὲν ἠδυνήθησαν ἀκόμη ν' ἀνέλθουν. Ἄν δὲν ἔχουν ἀρκετὸν φῶς, ἀρκετὸν αἶρα, οἱ ἔχοντες χρεωστοῦν εἰς αὐτοὺς ἐκ τοῦ ἰδικοῦ των φωτός, ἐκ τοῦ ἰδικοῦ των αἵματος. Ὅσοι χαμηλότερα εἶνε βυθισμένοι, τόσῳ ταχύτερα πρέπει νὰ εἶνε πρὸς αὐτοὺς ἡ στοργὴ των ὅσοι περισσότεροι εἶνε, τόσῳ εὐρύτερα πρέπει ν' ἀνοιχθῇ πρὸς αὐτοὺς ἡ ἀγάπη των. Διότι δὲν εἶνε ξένοι, δὲν εἶνε ἀγνωστοὶ εἰς τὴν καρδίαν των.

Παρατηρήθη ὅτι τὰ ἀκανθώδη φύλλα τῆς ἀμαρτυλοδοξίας ἀγαυῆς πρὶν ἀνοίξουν καὶ διαπτύχθουν πελώρια, μένουν ἐπὶ πολὺ προσκεκολλημένα, ἀποτελοῦντα οἶον μίαν καρδίαν τότε δὲ αἱ ἀκανθαὶ ἐκάστου φύλλου ἐντυπώνονται ἐπὶ τοῦ πλησίον φύλλου. Βραδύτερον, ὅσον καὶ ἂν ἀπομακρυνθοῦν τὰ φύλλα καὶ γιγαντωθῶν, τὸ σημεῖον παραμένει καὶ αὐξάνει μάλιστα:

εἶνε ἡ σφραγὶς τῆς συνυπάρξεως ἰσοβίως ἀποτυπωθεῖσα. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει, λέγει σύγχρονος Γάλλος φιλόσοφος καὶ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν καὶ εἰς αὐτὴν ἀπὸ τοῦ ἐνδομητορίου βίου «ἐντυπώνονται αἱ χαρὰ καὶ αἱ θλίψεις τοῦ ἀνθρώπινου γένους, καὶ ἔφ' ἐκάστου ἐξ ἡμῶν παραμένει ἡ ἀποτυπωθεῖσα σφραγὶς».

Οὕτω οἱ κατὰ φύσιν, οἱ ἀληθεῖς ἀνθρώποι δὲν αἰσθάνονται εὐτυχίαν ἄνευ τῆς εὐτυχίας τῶν ἄλλων, τὸν δὲ πόνον τῶν ἄλλων αἰσθάνονται ὡς ν' ἀναθρώσκη ἐξ αὐτῆς τῆς πηγῆς τῆς ὑπάρξεώς των. Ἡ συμπάθεια, ἡ ἀνάμνησις αὐτῆς τῆς συνυπάρξεως τῶν ὄντων, αὐξάνει τὴν χαρὰν καὶ ὀλιγοστεύει τὴν λύπην ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ὅπως θανατᾶται τὸ τραγουδεῖ ὁ Γερμανὸς ποιητής:

*Geteilte Freude ist doppelt Freude
Geteilter Schmerz nur halber Schmerz
(Μοιρασμένη χαρὰ εἶνε διπλὴ χαρὰ
Μοιρασμένη λύπη μόνον μισή λύπη).*

Ἡ συμπάθεια, ἥτις αἰσθάνεται τὸν αὐτὸν οἶκτον πρὸς τοὺς σκοτεινοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ πρὸς τὰ σκοτεινὰ πνεύματα, ζητεῖ νὰ φέρῃ τὸ φῶς εἰς τοὺς ταπεινοὺς. Εἴτε ἐν τῇ μητρικῇ ἀγάπῃ, εἴτε ἐπὶ τῶν μαθητικῶν θρανίων, τὸ πρῶτον ἐλατήριον τῆς μορφώσεως τῶν ἀνθρώπων ὑπῆρξεν ἡ ἀγάπη. Ὁ μέγας Σωκράτης ἔλεγεν.

— Διὰ τί θέλομεν νὰ μάθωμεν; — Διότι ἀγαπῶμεν τὸν ἑαυτὸν μας.

— Διὰ τί διδάσκωμεν τοὺς ἄλλους; — Διότι τοὺς ἀγαπῶμεν. Ἡ ἀγάπη ἐνώνει μανθάνοντας καὶ διδάσκοντας.

Εἰς τοὺς νεωτέρους χρόνους ἐκ τῆς φιλοφροσύνης πρὸς τὰ ὀρφανὰ ἐξεβλάστησεν ἡ εὐσεβὴς παιδαγωγικὴ μεγαλοφυΐα τοῦ Φράνκε. Ὁ δὲ ἰδρυτὴς τῶν ἀγροτικῶν σχολείων τῆς Γερμανίας, ὁ θεμελιωτὴς τῆς παιδείας τοῦ λαοῦ Φρειδριχ φὸν Ρόχιωβ, ὁ Βρανδεμβούργιος εὐπατρίδης, ἐκ τοῦ ἀκροῦ οἴκου ἐνεπνεύσθη τὸν φωτισμὸν τῶν ταπεινῶν. Βαρύως τραυματισθεὶς ὁ ἀνδρείος στρατιώτης παρητήθη τῶν ὅπλων τὸ στάδιον καὶ ἀπεσύρθη εἰς τὰς

ἐκτεταμένους οἰκογενειακὰς αὐτοῦ κτήσεις. Ἐνεκα συνεχῶν βροχῶν καὶ σήψεως τοῦ χόρτου καὶ τῶν γεννημάτων, τῷ 1772 ἐνέσκηψεν ἐπιδημία εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ κτήνη. Παρέλαβεν ἱατρὸν καὶ φάρμακα καὶ ἔσπευσε πρὸς τοὺς χωρικοὺς του. Ἰδοὺ πῶς περιγράφει ὁ ἴδιος τὰς ἐντυπώσεις του. «Αἱ προλήψεις καὶ αἱ δεισιδαιμονίαι των, καὶ ἡ παντελὴς ἀμάθεια των ἔματῶσαν τὰς καλὰς μου διαθέσεις. Ἐδέχοντο τὰ ἱατρικὰ, τὰ ὁποῖα ἐπλήρωνα, ἀλλὰ δὲν τὰ μετεχειρίζοντο· κρυφίως δὲ μετεχειρίζοντο τὰ ἱατρικὰ κομπογιαννιτῶν, ἱατρισσῶν καὶ βοσκῶν· τὰ ἀκριβοπλήρωνον καὶ ἀπέθνησκον σωρηδόν. Βυθισμένος εἰς βαθεῖαν λύπην διὰ τὰ φοβερὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα τῆς μωρίας καὶ τῆς ἀμαθείας, ἔξωγράφουν, ἐπὶ τοῦ γραφείου μου, λέοντα, δέσμιοι εἰς τὸ δίκτυον, τὸ ὁποῖον τὸν συνέλαβε. Ὁμοίως, διελογιζόμεν, τὸ εὐγενὲς καὶ ἰσχυρὸν θεῖον δῶρον, τὸ λογικόν, συσφίγγεται ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῶν προλήψεων. Ὡ, ἂν εὗρίσκετο ἕνας ποντικός, νὰ καταφάγῃ μὲ τοὺς ὀδόντας του τὰ δεσμὰ καὶ νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν ἰσχυρὸν λέοντα! καί, προσηλωμένος εἰς τὴν σκέψιν μου, ἔξωγράφισα ποντικὸν ὅστις εἶχε φάγῃ ἤδη βρόχους τινὰς τοῦ δικτύου. Ἐξαφνα ὡς ἀστραπὴ διήλθεν ἀπὸ τὴν ψυχὴν μου ἡ σκέψις: Ἄν ἐγινόμην ἐγὼ ὁ ποντικός! Ὁ χωρικός κεῖται εἰς τὸ σκότος. Ὁ ἱερεὺς τοῦ ὀμιλεῖ γλῶσσαν τὴν ὁποίαν δὲν ἐννοεῖ. Εἶνε ἐγκαταλελειμμένος ἀπὸ ὅλους. Ἄν δὲν ἐπεκράτει τόση ἀμάθεια, πόσους ἀνθρώπους θὰ ἔσωζα διὰ τὴν πατρίδα μου τὸ φοβερόν τοῦτο ἔτος!... Ναί, ἐγὼ θὰ γείνω ὁ ποντικός καὶ ὁ Θεὸς βοηθός!» Καὶ εἰς τὴν ὀπισθεν σελίδα τοῦ χαρτίου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶχε ζωγραφίσῃ τὸν λέοντα καὶ τὸν ποντικόν, ὡς μὲ χεῖρα ἐμπνευσμένην ἀπὸ τὸν Θεόν, ἐχάραξε τὸ πρόγραμμα ἀγροτικοῦ σχολείου.

Καὶ ὁ κατ' ἐξοχὴν ἀναμορφωτὴς τοῦ νεωτέρου σχολείου, ὁ ἐνθουσιώδης καὶ εὐγενὴς Πεταλότση, ἐκ τῆς θερμῆς ἀγάπης του πρὸς τὸν λαόν, ἐκ τῆς φιλανθρώπου ὁρμῆς του «νὰ στομπώσῃ τὴν πηγὴν τῆς ἀθλιότητος «die Quelle des Elends zu verstopfen» ἔγεινεν ὁ ἐμπνευσμένος καὶ ρηξικέλευθος παιδαγωγός. Ἡ μετὰ θάνατον δημοσιευθεῖσα ἀλληλογραφία του ἀποκαλύπτει ἔτι μᾶλλον τὴν ψυχὴν τοῦ ἥρωος τῆς ἀγάπης. Τῷ 1799 εἶχε περισυλλέξῃ πενήντα ὀρφανὰ εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ Στάνς· ἔγραφε δὲ εἰς τὸν φίλον του Γκέσερε. «Ὅτι ἡ καρδιά μου εἶνε ἀφρωσιωμένη εἰς τὰ παιδιὰ μου, ὅτι ἡ εὐτυχία των εἶνε εὐτυχία μου καὶ ἡ χαρὰ των χαρὰ μου, τὸ βλέπουν τὰ παιδιὰ μου κάθε

στιγμὴν εἰς τὸ μέτωπόν μου. Εἶμαι μαζί των ἀπὸ τὸ πρῶτ' ἕως τὸ βράδυ. Τὰ δάκρυά μου τρέχουν μὲ τὰ ἰδικὰ των καὶ τὸ μειδίάμα μου συνοδεύει τὸ μειδίάμα των. Ἐγὼ εἶμαι ὁ κόσμος ὅλος δι' αὐτὰ. Δὲν ἔχω τίποτε διὰ τὸν ἑαυτόν μου, ὅλα δι' αὐτὰ. Εἶνε ὑγιῇ, εἶμαι εἰς τὸ μέσον των· εἶνε ἄρρωστα, εἶμαι εἰς τὸ προσκεφάλαιόν των. Τὴν νύκτα πηγαίνω τελευταῖος εἰς τὴν κλίνην καὶ τὴν αὐγὴν σηκώνομαι πρῶτος. Προσεύχομαι μαζί των, καὶ μένω πλησίον των ἕως ὅτου ἀποκοιμηθῶν· μοῦ τὸ ζητοῦν ὡς χάριν».

Ἡ αὐτὴ συμπάθεια πρὸς τὸν λαόν δὲν ὠδήγησεν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας τὸν μέγαν Τολστόη εἰς τὸ σχολεῖον τῆς *Γιασνάγιας Πολιάνας*, εἰς τὸ ἰδιότυπον καὶ τολμηρὸν ἐκεῖνο σχολεῖον, ὅπου ἔφθασε μέχρις ἀναρχίας ὁ σεβασμὸς τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου; Ὁ ἀριστοτέλης τοῦ *Πολέμου* καὶ τῆς *Εὐρήνης*, ὁ μεγαλογράφος τῆς ναπολεοντείου ἐκστρατείας δὲν ἐδίστασε νὰ ἐπαναλάβῃ εἰς τοὺς μικροὺς μουζίκους τὴν ἱστορίαν τοῦ 1812. Καὶ θεωρεῖ πολὺ σπουδαίαν τὴν ἐργασίαν ταύτην, καὶ ἀφοσιούται ὀλοψύχως εἰς αὐτήν. «Τὸ μάθημα ἐκεῖνο, λέγει, ἔμεινε μία τῶν ἀξιωματικῶν στιγμῶν τῆς ζωῆς μου...»

Καὶ ἡ Πολιτεία μὲ τὰς φυλετικὰς αὐτῆς διεκδικήσεις καὶ τὰ ἐθνικὰ ὄνειρα ἐστράφη πρὸς τὸ σχολεῖον. Ὡς γνωστόν, ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων ἡ Πατρίς ἐζητεῖ νὰ πυκνώσῃ ἰσχυροὺς προμάχους περὶ ἑαυτήν καὶ ἐμερίμνα συντόνως, καὶ ἐνίοτε σκληρῶς, νὰ ἐμβάλῃ ψυχὴν ἀτρόμητον καὶ πειθαρχοῦσαν εἰς σώματα ὥρατα καὶ χαλύβδινα. Καὶ σήμερον ἡ Πολιτεία θεωρεῖ δικαίωμά της νὰ διαμορφώσῃ καὶ νὰ διευθύνῃ τὴν συνείδησιν τῆς νέας γενεᾶς. Καὶ διδάσκει εἰς τὸν μέλλοντα στρατιώτην διατὶ ὀφείλει τὸ αἷμά του εἰς τὴν Πατρίδα καί, ὅταν ἡγήσῃ τὸ σάλπισμα τοῦ συναγεροῦ, πῶς νὰ τὸ χύσῃ. Ἐνώνουσα τὴν γενεάν τοῦ μέλλοντος πρὸς τὸ παρελθόν διὰ τῶν παραδόσεων καὶ τῶν ἀναμνήσεων, δεικνύει εἰς αὐτὴν τοὺς δρόμους, δι' ὧν διήλθεν ἡ Πατρίς, πίπτουσα, ἐγειρομένη, πάντοτε ἀντιλοῦσα θάρος, ἀδάμαστος καὶ μεγάλη, καὶ ἐμβάλλει εἰς τὰ νεαρὰ πνεύματα τὴν συναίσθησιν ὅτι ἡ κληρονομία ἣτις ἡμέραν τινὰ θὰ περιέλθῃ εἰς χεῖράς της εἶνε ἱερὰ ἐξ ἡρωισμῶν καὶ δακρύων καὶ βαρεῖα ἐξ εὐθύνης. Καὶ προσπαθεῖ νὰ ῥήρῃ φῶς εἰς τὸν νοῦν, νὰ δώσῃ εὐτεχνίαν εἰς τὰς χεῖ-

ρας, διότι, ὡς εἶπεν ὁ Στούαρτ Μίλλ, ὑφαίνομεν ὑπὲρ τῆς πατρίδος μας ὅπως πολεμοῦμεν ὑπὲρ αὐτῆς, καὶ διότι τὰ ἔθνη δὲν μεγαλύνονται μόνον διὰ τοῦ αἵματος ἀλλ' ὑπάρχουν καὶ ἄλλα σύνορα πλὴν τῶν ἐκ χώματος, δυνάμενα νὰ εὐρυνθῶσι. Καὶ ζητεῖ ν' ἀνοίξῃ τὴν νέαν ψυχὴν εἰς τοὺς πόθους ὅχι μόνον τοῦ ἐνεστώτος ἀλλὰ καὶ τοῦ μέλλοντος, καὶ ὄνειροπολεῖ νὰ εὐρύνη αὐτὴν ὥστε νὰ περιλάβῃ τὰ ἰδεώδη τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἐντεῦθεν αἱ μεγάλαι ἐλπίδες, τὰς ὁποίας ἐξήρτησαν οἱ νεώτεροι χρόνοι ἀπὸ τὸ σχολεῖον, τὸ ἴδρυμα τοῦτο τῆς συμπαθείας, τῆς προνοίας, τῆς εὐθύνης καὶ τοῦ ἰδανικοῦ.

Ἄλλ' εἶνε τὸ σχολεῖον ἄξιον τῶν μεγάλων τούτων ἀπαιτήσεων;

Εἰς τὰ μεγάλη ἔθνη, μολονότι ἡ φοίτησις εἶνε πραγματικῶς ὑποχρεωτικὴ καὶ διαρκεῖ ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ ἔτη, τὸ σχολεῖον τοῦ λαοῦ θεωρεῖται ἀνεπαρκές. Ἐν ἡλικίᾳ δεκατριῶν καὶ δεκατεσσάρων ἐτῶν ὁ χαρακτήρ εἶνε ἀκόμη ἡμισχημάτιστος, ὁ δὲ πρόσηβος ἀδυνατεῖ νὰ ἐννοήσῃ τὸν ὀργανισμόν τῆς κοινωνίας, εἰς τὴν ὁποίαν θ' ἀναμιχθῇ αὐρίον ἐνεργὸν μέλος, καὶ τὴν σοβαρότητα τοῦ βίου. Ἐτι δὲ τὸ σχολεῖον ὡς ἴδρυμα κατ' ἐξοχὴν ἀνθρωπιστικόν, μεριμνᾷ ν' ἀναπτύξῃ τὸ γενικῶς ἀνθρώπινον ἐν αὐτῷ, παρασκευάζον δεξιότητας ἀλλὰ μὴ ἐντεῖνον καμμίαν εἰς εἰδικὴν ἐπαγγελματικὴν. Ὁ ἀπόφοιτος ὁμοιάζει πρὸς πλοῖον ἐπιμελῶς ἐξαρτηθέν, ἔτοιμον νὰ διευθυνθῇ πρὸς πάντα ὀρίζοντα, τὸ ὁποῖον, ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα τοῦ ἀπόπλου, θὰ ἐφοδιασθῇ ἀναλόγως τοῦ ταξιδίου. Καὶ ὁ ἀπόφοιτος, ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα τοῦ ἀπόπλου εἰς τὸν βίον, πρέπει νὰ ἔχῃ τὰ ἀρμόζοντα ἐφόδια του. Ἐντεῦθεν ἐξεπήγασε τὸ συμπληρωματικὸν σχολεῖον διὰ τοῦ ὁποίου συμπληροῦται, στερεοῦται καὶ προσλαμβάνει εἰδικωτέραν καὶ πρακτικωτέραν μορφήν ἢ ἐν τῷ σχολείῳ δοθεῖσα μόρφωσις.

Ἐν Γαλλίᾳ, Γερμανίᾳ, Αὐστρίᾳ, Ἰταλίᾳ καὶ Ἡνωμέναις Πολιτείαις λειτουργοῦσιν ἀπὸ πολλοῦ τοιαῦτα σχολεῖα. Ἐπίσης καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ, γραφικὴν δὲ εἰκόνα ἀγγλικῶν ἐσπερινοῦ σχολείου ζωγραφεῖ ἡ Γεωργία Ἐλιοτ εἰς τὸ ἔξοχον μυθιστόρημά της *Ἄδαμ Βήδ*. Τὰ ἐσπερινοῦ σχολεῖα τῆς Γαλλίας, ὡς ἀναγράφεται ἐν τῷ *Annuaire de l'enseignement primaire* τοῦ 1898, σκοποῦσι νὰ συγκερατῇσιν καὶ συμπληρώσιν τὰς ἐν τῷ δημοτικῷ σχολείῳ κτηθεῖ-

σας γνώσεις, ν' ἀναπτύξωσι τὰς ἠθικὰς ἀρχάς, τὰς ὁποίας ἐνεστάλαξεν εἰς τὰς παιδικὰς ψυχὰς ἡ τέως ἐν τῷ σχολείῳ παιδεία, νὰ διδάξωσι τοὺς νόμους, ἀνευ τῆς γνώσεως τῶν ὁποίων ἔξωσι τοὺς δύνανται νὰ ἐκπληροῦ ὅπως πρέ- ὁ πολίτης δὲν δύναται νὰ ἐκπληροῦ ὅπως πρέ- πει τὰ πρὸς τὴν πολιτείαν καθήκοντα, καὶ νὰ μεταδώσῃ γνώσεις γεωργικὰς καὶ τεχνικὰς, συμφώνως πρὸς τὰς νεωτέρας προόδους καὶ ἀνακαλύψεις.

Ἄλλ' ἀφ' οὗ ἐκεῖ ὅπου καὶ ἡ διδασκαλία εἶνε πληρεστέρα καὶ ἡ φοίτησις μακροτέρα, κρίνονται τὸσον ἀπαραίτητα τὰ συμπληρωματικὰ σχολεῖα, παιδαγωγοὶ δὲ καὶ πολιτευταὶ μετὰ πόνου ἀγωνίζονται, ἐν τῇ ἀόκνῳ θήρᾳ τοῦ τελειότερου, περὶ τοῦ προγράμματος καὶ τῆς διοργανώσεως αὐτῶν. τί πρέπει νὰ γείνη ἐν Ἑλ- λάδι ὅπου ἕως χθὲς τὰ δικαστήρια ἀπῆλλασ- σον τοὺς παραβάτας γονεῖς τοῦ ἐπιβαλλομένου προστίμου, μόλις δὲ πέρυσιν ὁ Ἄρειος Πά- γος ἐπεκύρωσε τὸ πρᾶγματι ὑποχρεωτικὸν τῆς φοιτήσεως, καὶ ὅπου ἡ φοίτησις εἶνε τετραε- τής, ὅταν εἶνε καὶ αὕτη; Ποίαν προπαρασκευὴν διὰ τὸν βίον εἶνε δυνατόν νὰ λάβουν παιδάκια δέκα ἐτῶν, καὶ τί νὰ στηρίξῃ τις ἐπὶ τόσον εὐ- θραύστου βάσεως; Ὡς ἀποδεικνύει ἡ στατι- στική, τὸ ἔν τέταρτον τῶν μικρῶν Ἑλλήνων καὶ τὰ τρία τέταρτα τῶν μικρῶν Ἑλληνίδων δὲν διέρχονται τὸ κατώφλιον τοῦ σχολείου, ὀλόκληροι δὲ χιλιάδες παιδιῶν ἀφ' οὗ ἀποτρί- ψουν δύο ἢ τρία ἔτη τὰ φορέματά των ἐπὶ τῶν θρανίων, πρὶν ῥιζώσων γνώσεις τινὲς ἐν αὐτοῖς, πρὶν δέσσουν ἀνάγκας τῆς ζωῆς, καὶ λησμονοῦν- τα ὅσα δὲν ἐπρόφθασαν νὰ ἐννοήσων, ἐπα- ναπίπτουν εἰς τὸ σκότος τῶν ἀναλφάβητων.

Σφίγγεται ἡ ψυχὴ τοῦ βλέποντος τοὺς προώ- ρους βιοπαλαιστὰς εἰς τὰ παντοπωλεῖα καὶ τὰ καπηλεῖα ὅπου τοὺς ἔρριψεν ἀνυπόμονος ἀστρο- γία ἢ ἔνδεια φέροντας πᾶσαν ἀκαθαρσίαν καὶ ὁσμὴν ἐπὶ τῶν πενιχρῶν τῶν ἐνδυμάτων καὶ τοῦ συγχρωτισμοῦ πρὸς τὸν συρφετὸν κινδυνεύον- τας νὰ ὑπάνουν τὴν ψυχὴν των περισσότερον τῆς ποδῆς των. Μετ' ὀλίγα ἔτη ἐν τούτοις θὰ κρατήσουν τὸ ὄπλον τοῦ στρατιώτου, καὶ — ἂν δὲν προλάβουν νὰρπάσων τὸ ἐγγχειρίδιον τοῦ ἐγκληματίου — τὸ σφαιρίδιον τοῦ ἐκλογέως,

Ἐν Γαλλίᾳ ὑπὲρ τῆς συμπληρωματικῆς παιδείας ἐργάσθησαν ἐκθύμως ἐπιφανεῖς ἄνδρες ὅποιοι οἱ Gréard, Buisson, Léon Bourgeois, Berthelot, Poincaré, Albrecht Fouillée, Maurice Bouchor κτλ.

καὶ ἀπὸ τὰς χειρὰς των, χιλιάδας τοιούτων χει-
ρῶν θὰ ἐξαρτηθῇ μίαν ἡμέραν ἡ τύχη τῆς
Πατριδος....

Πολὺν ὄρθῃ λοιπὸν καὶ ἐπείγουσα ἦτο ἡ πρότασις ἐν τῷ Ἑκπαιδευτικῷ Συνεδρίῳ ἰδρύσεως ἐσπερινῶν σχολῶν ὡς αἱ τοῦ Παρνασσοῦ, τῆς Ἑταιρείας τῶν φίλων τοῦ λαοῦ, τῆς Βιοτεχνικῆς ἑταιρείας· καὶ τινες ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐπὶ τῶν δακτύλων ἀριθμοῦμεναι, πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος, ὅπου εὗρισκονται δημοδιδασκαλοὶ. Ἀλλὰ καὶ ἄλλοτε ἔγινε τοιαύτη σκέψις.

Πρὸ τοῦ πολέμου, ὁπότε εἰς τὰς ψυχὰς εἶχε συσσωρευθῇ σπαργή πρὸς ἐνέργειαν, ὅπως τὴν ἀνοίξιν συσσωρεύονται εἰς τοὺς κορμούς οἱ ὀργῶντες χυμοί. ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς Ἀκροπόλεως εἵχομεν συνέλθῃ ὁ Βλάσιος Σκορδέλης, ὁ Κυπάριστος Στέφανος, ὁ Βλάσιος Γαβριηλίδης καὶ ὁ γράφων τὰς γραμμὰς ταύτας Ὑπὸ τὴν λάμπιν τοῦ ἔθνικοῦ ἰδεώδους εἵχαμεν ἴδῃ τὴν κατὰστασιν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ μᾶς ἐφάνη ἀπελπιστικῶς μικρὸς παραπλεύρως τῶν ὀνείρων του. Καὶ ἀπεφασίσαμεν νὰ ἐργασθῶμεν.

Ὁ μακαρίτης Σκορδέλης εἰσέφερε τὴν νηφά-
λιον ἐκείνην ἀντίληψιν, ἥτις καθίστα αὐτὸν κατ'
ἔξοχην πρακτικὸν παιδαγωγόν, ὁ Κυπάριστος
Στέφανος τὸ ὁργανωτικὸν σφριγὸς τοῦ ἰδρυτοῦ
καὶ τελειωτοῦ τῆς Βιοτεχνικῆς ἐταιρείας καὶ
τῆς ἑσπερινῆς σχολῆς της, καὶ ὁ Βλάσιος Γα-
βρηιλίδης τὸ ἀποφασιστικὸν τοῦ ἀμερικανό-
φρονος, τοῦ πρὸ μικροῦ ἐπανακάμψαντος ἐκ
τῶν Βορείων χωρῶν καὶ φέροντος νωπὰς εἰς
τοὺς γαλανοὺς ὀφθαλμούς του τὰς ἐντυπώσεις
τῆς λαϊκῆς παιδείσεως ἐν Σουηδίᾳ. Τινὲς ἐξ
ἡμῶν εἶχαν μελετήσει ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὴν

ΜΑΥΡΙΚΙΟΣ ΓΙΟΚΑΪ

Εἰς τὸ οὐγγρικὸν τμήμα τῆς τελευταίας παγ-
κοσμίου Ἐκθέσεως τῶν Παρισίων ἄποιος
ἰδιαίτερος χαρακτήρ θρησκευτικῆς εὐλαβείας
παρετηρεῖτο μέσα εἰς τὴν μικρὰν αἴθουσαν
τὴν ὁποίαν οἱ Μαγυάροι ἀφίερωσαν εἰς τὴν
λατρείαν τῶν κυριωτέρων τῶν συγγραφῶν.
Ὁ κύριος μυχὸς τοῦ ἱεροῦ τούτου ἀνῆκεν εἰς
τὸν ἔθνικόν μυθιστοριογράφον Μαυρίκιον
Γιοκάι τοῦ ὁποίου τὸ ἱβυλιαῖον εἶχεν ἑορτα-
σθῇ τόσον ἐνθουσιωδῶς καὶ τόσον πανηγυρι-

συμπληρωματικὴν παιδευσιν κατὰ τὴν ἐν Εὐ-
 ρώπῃ διαμονήν των. Εἰργάσθημεν συντόνως.
 Ἐπειδὴ δ' ἐξ ὅλων τῶν κρατῶν τὸ περισσότε-
 ρον πρὸς τὴν Ἑλλάδα ὁμοιάζον ὥς πρὸς τοὺς
 ἀναλαβήτους ἢ τοὺς ἀνεπαρκῶς διδασκομέ-
 νους εἶνε ἡ Ἱταλία, αὐτῆς τὴν ἐργασίαν ἐλάβο-
 μεν ὥς ὑπόδειγμα. Ἰδρύσαμεν ἑταιρείαν, συν-
 ετάξαμεν ὄργανισμὸν καὶ ἠοχίσαμεν ἐξεγεί-
 ροντες τὸ ἐνδιαφέρον τῆς Πολιτείας, τῶν δή-
 μων, τῶν συντεχνιῶν ὑπὲρ τοῦ ἐθνικοῦ ἔργου.

Ἐπειτα ἐπῆλθεν ὁ πόλεμος. Τὸ πῦχος ἐκεῖνο τῆς ἀποθαρρύνσεως τὸ ἐκ τῆς ἀδόξου ἡττης, τῆς ἀνηκούστου ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἱστορίᾳ φειδοῦς αἵματος, τῆς ἐλλείψεως προσπαθείας καὶ πρὸς νίκην, τὸ εἰσδῶσαν εἰς τόσας καρδίας, ἐπάγωσε καὶ τὰς ἰδικάς μας. Ἔως οὗτου συνέλθωμεν, ὁ εἷς ἐξ ἡμῶν ἐπεχείρησε τὸ μέγα ταξείδιον. Ἡ ἰδέα ἐγκατελείφθη, καὶ ἡὔξησε κατὰ ἓν τὸ θλιβερὸν αἴθροισμα τῶν ἐμβρῶν τῶν ἀποθνησκόντων πρὶν γεννηθῶσι.

Καὶ ἐν τούτοις ἡ ἰδέα πρέπει νὰ ζήσῃ "Ὁχι ἓν, δέκα, εἴκοσιν, ἑκατὸν σωματεῖα πρέπει νὰ ἰδρῶσμεν. Ἐν Γαλλίᾳ, ἥτις ὑπερέβαλε πάντα τὰ ἔθνη κατὰ τὴν σκόπιμον διοργάνωσιν καὶ τὴν ἀφοσίωσιν τῶν διδασκάλων, ἡ συμπληρωματικὴ παιδευσὶς παραλαμβάνει τὸ παιδίον ἔξερχόμενον ἐκ τοῦ σχολείου, καὶ τὸ συνοδεύει νέον μέχρι τῆς θύρας τοῦ στρατῶνος. Ἐντεῦθεν τὸ ἔμβλημα τοῦ *l'école au régiment*. Ἐν ἐκ τῶν ἐνθουσιωδῶν σωματείων ὡς ἐξῆς διατυπώνει τὸ εὐγενὲς πρόγραμμα τοῦ: «Θέλομεν τὸ ἡθικὸν κάλλος δι' ὅλους· θέλομεν, ὅπως ὁ ἥλιος ἀνατέλλει δι' ὅλους τοὺς ὀφθαλμούς, τὸ φῶς τὸ νοητὸν ν' ἀνατέλλῃ δι' ὅλα τὰ πνεύματα».

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ

κῶς πρὸ ὀλίγου τότε ἐν Οὐγγαρία καὶ τοῦ
ὁποίου ὁ θάνατος ἐπῆλθε τῇ 28 μηνὸς παρελ-
θόντος. Ἐπὶ βάρθρου διὰ πορφύρας περιτυ-
λιγμένον πέντε χρυσᾷ ψηφία ἔλαμπον περιδόξα.

JOKA·I·

Ἡ ἐπὶ τοῦ βάθρου τούτου προτομὴ τοῦ γη-
ραιοῦ μυθιστοριογράφου ἦτο ὀρειχαλκίνη. Ἦτο
μορφὴ μελετητικὴ, ἣ ὅποια προφανῶς εἶχε κα-
τευνασθῇ καὶ καταπραῦνθῇ ἀπὸ τὴν ἡλικίαν,

μορφῇ τῆς ὁποίας ἡ ἡρεμος ἔκφρασις ἐκάλυπτεν, ὥσάν τέτρα θερμῇ, μίαν ζῶσαν ἐπίαν πάθους. Ἡ γενειὰς πυκνὴ καὶ τραχεῖα ἄφινε νὰ διαφαίνεται τὸ καλοκάγαθον μειδίαμα τὸ ὁποῖον διέστελλε τὰ εὐγλωττα χεῖλη Ὑπεράνω δὲ μετώπου εὐρέος καὶ σκεπτικοῦ, τὸ γῆρας εἶχε βεβασιῇ κόμην ἀρκετὰ πυκνὴν καὶ ἀκμαίαν. Τὸ βλέμμα του, ἄλλοτε θριαμβευτικὸν καὶ ἐπιτακτικόν, εἶχε προσλάβει σὺν τῷ χρόνῳ μειλιχιότητα ἀπῶς κουρασμένην εἰς τὴν ὁποίαν ἐπέζη ἡ φλόξ παντὸς θείου φίλτρου.

Ὁ Μανρίκιος Γιοκκά γεννηθεὶς τὴν 19 Φεβρουαρίου 1825 εἰσήρχετο κατὰ τὸ ἔτος 1900, — τὸ ἔτος τῆς ἐν Παρισίοις Παγκοσμίου Ἐκθέσεως, — εἰς τὸ ἑβδομηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του. Τὸ ἀμέσως προηγούμενον ἔτος εἶχε δημοσιεύσει νέον μυθιστόρημα ὑπὸ τὸν τίτλον «ὁ ἡλικιωμένος δὲν εἶνε γέρων». Ταυτοχρόνως ἡ αἰωνία νεότης τῆς καρδίας του ἀνέθαλλεν ἑξάφνα εἰς εὐδαιμονίαν μετοπωρινὴν τὴν ὁποίαν θὰ ἠδύνατο κανεὶς νὰ παραβάλλῃ μᾶλλον μὲ ἐν σχεδὸν ἀτελευτήτως παρατεινόμενον ἔαρ. Φθάσας εἰς τὸ κατακόρυφον, τὸ ὁποῖον διὰ τόσους ἄλλους ἀνθρώπους εἶνε τὸ παγερὸν σημεῖον τῆς παρακμῆς, εἶχε τὸ σπάνιον θάρρος ν' ἀνακητήσῃ ἀνθὴ ἐν μέσῳ τῆς χιόνος. Ὁ ἡλικιωμένος δὲν εἶνε γέρων. Αὐτὸς ὁ ὁποῖος ἀπετόλμησε νὰ εἴπῃ τὴν τολμηροτάτην αὐτὴν ῥῆσιν δὲν ἐδίστασε νὰ ἐπικυρώσῃ τὴν ὁποίαν τινὰ τὸ γραπτὸν του μυθιστόρημα, προσθέτων εἰς τὸν βίον του ὅπως καὶ εἰς τὸ ὅλον φιλολογικόν του ἔργον μίαν σελίδα ἔρωτος.

Ὁ πατριάρχης Βοός, εἰς χρόνους λίαν μακρυνούς, ὑπῆρξε μεγαλοπρεπὲς τύπος αἰσθηματικῆς μακροβιότητος. Ὁ Βίκτωρ Οὐγκώ ὕμνησεν οὐχ ἥτιον μεγαλοπρεπῶς τὴν γαλήνιον ὠραιότητα τοῦ πρεσβύτου εἰς τὸν ὁποῖον τὰ ἔτη προσκομίζουσιν, ὅπως καὶ εἰς τὰς δρυς τῶν δασῶν, ἐπιπρόσθετον μεγαλεῖον.

Les femmes regardaient Booz plus qu'un jeune
Car le jeune homme est beau, mais le vieillard
[homme.] [est grand.]

Ὁ Μαυρίκιος Γιοκάϊ, ἔνθερμος θαυμαστής τοῦ μεγάλου γάλλου ποιητοῦ, ἐνθυμήθη ἴσως τοὺς στίχους αὐτοὺς ὅταν ἐπανίδρυσε τὴν τέως πενθούσαν ἐστίαν του, τελέσας ἐν Βενετία, ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ φθινοπωρινοῦ ἡλίου καὶ ὑπὸ οὐρανὸν τὸν ὁποῖον καθιστῶσι τόσῳ μελίχιον αὔραι βαλσαμώδεις, τὴν λαμπρὰν ἐροτὴν τῆς ἀνακαινισθείσης εὐδαιμονίας του.

Πρὸς τιμὴν τῆς νεαρᾶς γυναικὸς ἡ ὁποία φέρει ἀκόμη τ' ὄνομα τοῦ ποιητοῦ καὶ ἡ ὁποία συμμερίζεται τὴν δόξαν του, ἀντιτίθεντο δέσμαι ἀκμαιοτάτων ῥόδων πρὸ τῆς ἐν τῇ ἐκθέσει προτομῆς, πρὸς τὴν ὁποίαν συνέρρεον ὡς ἄλλοι προσκυνηταὶ τόσοι καὶ τόσοι Οὐγγροι, γελαίροντες τὸν κήρυκα τῶν ἐθνικῶν των δικαίων, τὸν θεματοφύλακα τῆς ἐλπίδος των τῆς μυστικῆς. Ἀλλ' ἠθέλησαν, τότε ἐπίσης, καὶ χῶμα ἀκόμη νὰ προσκομισθῇ πρὸ τῆς προτομῆς ἐκείνης διὰ νὰ δυνηθοῦν νὰ ῥιζοβολήσουν ὀλίγας ἐρείκας ἀνθισμέναι, ἀπὸ ἐκείνας αἱ ὁποῖαι φύονται πέραν ἐκεῖ εἰς τὰ οὐγγρικά πεδία, καὶ οὐτοὶ φαιδρῶς ἐξόριστοι ὑπὸ τὴν φιλόξε-
νον στέγην τῆς Παγκοσμίου Ἐκθέσεως, ἀφη-
γοῦντο τὴν μυστικὴν ποίησιν τῶν οὐγγρικῶν αὐτῶν πεδίων, τῶν κοιλάδων τοῦ Δουνάβεως, τῶν ὁμαλῶν ἐκτάσεων ἀνὰ τὰς ὁποίας οἱ χλοε-
ροὶ λειμῶνες διαδέχονται τοὺς ξανθοὺς στάχους καὶ οὗτοι ἐκείνους, τῆς οὐγγρικῆς ρουζτα τῆς φαιδρυνομένης ἀπὸ γοργοτάτην βλάστησιν καὶ τῆς ὁποίας ἡ ἀνάμνησις εἶνε τόσῳ γλυκεῖα εἰς τὴν δὴν τῶν Μαγνάρων.

τὴν καρδίαν τῶν Μαυρίκιων καὶ τὰ διηγήματα εἰς τὰ
Τὰ μυθιστορήματα Γιοκαΐ περιέγραψε τοσάκις
ὅποια ὁ Μαυρίκιος Γιοκαΐ περιέγραψε τοσάκις
τὴν γῆν αὐτὴν, ἦσαν ἐκτεθειμένα εἰς πολυτελε-
στάτην βιβλιοθήκην. Ἦτο δύσκολον ἐν τούτοις
νὰ περιλάβῃ ὁ σχετικῶς μικρὸς αὐτῆς χώρος
τοὺς τριακοσίους πεντήκοντα τόμους τοὺς ὁποί-
ους ὁ Μαυρίκιος Γιοκαΐ ἐδημοσίευσεν. Εἰς
ἐκδότης τῆς Βουδαπέστης ἐξέδωκε τὸ ἔργον
τοῦ ἀνεξαντλήτου μυθιστοριογράφου εἰς ἔκδο-
σιν πολυτελῇ. Ἡ ἔκδοσις αὕτῃ ἡ ὁποία ἀριθμεῖ-
ἐκατὸν ἐν ὅλῳ τόμους εἶνε ἡ ἐκτεθεισα εἰς κοι-
νὴν θέαν εἰς τὴν Παγκόσμιον Ἐκδουσαν ἀριθμοί-
τινες ἤδη εἶνε ἐνταῦθα ἀπαραίτητοι διὰ νὰ
καταδειχθῇ ἡ δημοτικότης τοῦ Γιοκαΐ. Ὁ μέ-
γας τοῦ ἐποχῆς ἐκεῖνης ὀλίκος ἀριθμὸς τῶν
ἐργῶν τοῦ ἀνῆρχετο εἰς **δύο ἑκατομμύρια**
εἰς τὴν οὐγγρικήν γλῶσσαν. Δὲν ὑπάρχει γραμ-
ματισμένος Μαγυάρος ὁ ὁποῖος νὰ μὴ
ἔχη εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ τὰ ἔργα τοῦ
Γιοκαΐ. Πρόκειται περὶ φιλολογικῆς ἐπιτυχίας
ἡ ὁποία μετέχει κάποιου ρεύματος ἐνθουσιώ-
δους ἀγάτης. Οὔτε ὁ Δουμάς πατὴρ, ἐν Γαλλίᾳ,
οὔτε ὁ Ράσκιν, ἐν Ἀγγλίᾳ, προσήγγισαν εἰς
τὰς θριαμβευτικὰς καὶ φρενήρεις αὐτὰς στατι-
στικὰς...

Ο θέλων να ἔχη ἀκριβῆ ἰδέαν τοῦ ἐνθου-
σιασμοῦ τὸν ὁποῖον ὁ συγγραφεὺς τῶν «Ἀγώνων
τῆς Ἐπαναστάσεως» καὶ τοῦ «Μαύρου» Ἀδαμάν-
των ἐμπνέει εἰς τοὺς συμπατριώτας του, ἔπρεπε

νά ἴδῃ τὰς προθήκας εἰς τὰς ὁποίας ἦσαν ἐκτεθειμένα τὰ διπλώματα, οἱ τίτλοι, αἱ παντοειδεῖς περιγραφὴν τὰς ὁποίας ἔλαβε τῷ 1894 ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ ἱωβιλαίου του ἀπὸ τῆς εἰσόδου αὐτοῦ εἰς τὸ φιλολογικὸν στάδιον... Καὶ ἀμφιβάλλω ἂν οἱ μονάρχαι οἱ κεκλημένοι τότε εἰς τὴν Παγκόσμιον Ἐκθεσιν, ἀσκοῦσιν ἐπὶ τῶν λαῶν τῶν ὁποίων τυγχάνουσιν οἱ ποιμένες, κύριος δυνάμενον νὰ παραβληθῇ μετὰ τὴν πνευματικὴν βασιλείαν τοῦ τέως φιλολογικοῦ πατριάρχου τῶν Οὐγγρων.

Ἀνοίγω μίαν ἱστορίαν τῆς Οὐγγρικῆς Φιλολογίας, γραμμὴν εὐλαβῶς ἀπὸ Οὐγγρῶν ἀναγινώσκω τὴν ἀκόλουθον σελίδα ἡ ὁποία φαίνεται ἀποσπασμένη ἀπὸ Εὐαγγέλιον.

«Υπῆρχε κάποτε, καὶ, χάριτι θεῖα, ὑπάρχει ἀκόμη εἰς ἄνθρωπος μετὰ καρδίαν χρυσήν, νέος αἰωνίως, συνενῶν τὴν δύναμιν μετὰ τῆς λεπτότητος, τὸν ὁποῖον ὁ Πανάγαθος Θεὸς ἔπλασεν εἰς στιγμὴν καλῆς διαθέσεως καὶ τὸν ὁποῖον ἔστειλεν ἐν μέσῳ τῶν ἀνθρώπων διὰ νὰ τοὺς παρηγορῇ. — Πήγαινε, υἱέ μου, τῷ εἶπε, πήγαινε ἐν μέσῳ τῶν θνητῶν τῶν τεθλιμμένων, οἱ ὅποιοι εἶνε ἀπηλπισμένοι διὰ τὴν ματαιότητα τῶν ἀνθρωπίνων πλάσμάτων καὶ εὐαγγελίσου εἰς αὐτοὺς τὴν ἀθανασίαν τῆς τέχνης. Θὰ τοῖς ὁμιλήσῃς περὶ ἑνὸς κόσμου εἰς τὸν ὁποῖον δὲν ὑπάρχουν νέφη· θὰ ἐπιθέσῃς μίαν ἀκτῖνα τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τῶν ἀθλιότητων τῆς γῆς· θὰ ἀνορθώσῃς τὰς λιποδυνάμους καρδίας καὶ θὰ δοξάσῃς τὴν ὁδύνην. Κύτταξε, ἰδοὺ ἡ Οὐγγαρία. Εἰς τὴν ὑφήλιον δὲν ὑπάρχει χώρα περισσότερον πάσχουσα, περισσότερον πληγωμένη. Τὸ Οὐγγρικὸν ἔθνος πενθεῖ. Τὰ θραυσμένα ξίφη τῶν ἡρωϊκῶν του τέκνων κατὰ κεινται εἰς θρύμματα ἐπάνω εἰς τὴν καθημαγμένην γῆν. Ἡ δικαιοσύνη, τραυματισμένη, ὀδύρεται. Πήγαινε καὶ ἐγκαρδίωσε τὸν λαὸν αὐτόν. Πάντοτε ἠγάπησα τὸν Μαγνάρον. Ἀλλὰ πρὸς μεγάλην μου λύπην παρετήρησα ὅτι δὲν ἠγάπα αὐτὸς ἑαυτόν. Ἴσως ἀγαπήσῃ ἑαυτόν ἐν τῷ προσώπῳ σου. Πήγαινε!»

Καὶ ὁ οὐράνιος ἀπεσταλμένος ἐξεκίνησεν, ἔχων ἐπὶ τοῦ μετώπου τὴν σφραγίδα τῆς εὐγενοῦς του ἀποστολῆς. Ἐπορεύετο ἡρόεμα ἀνὰ τὸν αἰθέρα· καὶ ἀποχαιρέτησας τοὺς ἀστέρας κατῆλθεν εἰς τὴν οὐγγρικὴν πεδιάδα. Εὐρέθη ἐκεῖ ὡς εἰς τὴν ἀληθινὴν του πατρίδα.

Ἄλλος θὰ κατελαμβάνετο ἴσως ἀπὸ ἀποθάρρουνσιν βλέπων τὴν ἀθλιότητα. Ἀλλ' ὁ νεαρὸς ἀνὴρ δὲν ἀπέβλεπεν ἢ εἰς τὴν ὑψηλὴν του ἀποστολὴν καὶ οἱ ἡδεῖς λόγοι τῆς πίστεως ἔρρεον

ἀπὸ τὰ χεῖλη του. Μετὰ τὰ ἰδεώδη του καὶ μετὰ τὰς ἀφηγήσεις του ἠδυνήθη νὰ γοιτεύσῃ τὰ πλήθη. Πανταχοῦ ὅπου ἐπεφαίνετο, ἡ φλόξ τῆς χαρᾶς ἐξέλαμπεν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἡ εὐχαρίστησις ἐπανήρχετο εἰς τὰς καρδίας. Ὁ ἀνὴρ εἰς τὸν ὁποῖον ὀφείλομεν τὸ θαῦμα τοῦτο ὀνομάζεται Μαυρίκιος Γιοκάι.

Οὕτως ἐκφράζονται οἱ Horvath, Kardos καὶ Endrœdi. Ἄλλος βιογράφος τοῦ Γιοκάι, ὁ Molnar, ὁμιλεῖ εἰς τὸν αὐτὸν τόνον:

«Ἀνὴρ ὁ ὁποῖος ἐπροκάλεσε μίαν ἐπανάστασιν καὶ ἔπειτα ἐπανεφέρε τὴν εἰρήνην, ὁ ὁποῖος συνέντριπεν ἀνέτρεψε καὶ ἐπανίδρυσεν ὁ ὁποῖος ἠγάπησεν, ἐδεινοπάθησε καὶ ὁ ὁποῖος σήμερον, ἂν καὶ ὑπερεβδομηκοντούτης, παραμένει ἐν τούτοις ὑπερανθρωπίνως ἐνεργητικὸς καὶ σθεναρὸς μετὰ ψυχὴν πάντοτε σφριγῶσαν ἀπὸ αἰώνιον ἔαρ, αὐτὸς εἶνε ὁ Μαυρίκιος Γιοκάι.»

«Ὁ Μαυρίκιος Γιοκάι, ὅπως καὶ ὁ Βίκτωρ Οὐγγώ, ὁ ὁποῖος ἦτο τὸ ἰδεῶδες του, παρέσχε συμβουλὰς διὰ τὸ παρὸν, ὠνειροπόλησε τὸ μέλλον, ἀνέστησε τὰ γεγονότα τοῦ παρελθόντος. Ἀνεκάλεσε εἰς τὴν ζωὴν ὀλόκληρα πάντα καὶ τάφους, ἐρείπια καὶ ἀναμνήσεις, ὁ μαγικός του κάλαμος, ἐδημιούργησεν ὥρας τοῦ ἔτους καὶ ἡμέρας, ἀγροὺς, θαλάσσας καὶ ὄρη. Κατείδε τὰ μύχια τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας· ἠθέλησε νὰ εὖρῃ ἐν αὐτῇ τὴν πίστιν, τὴν ποιήσιν, τὸν ἔρωτα, ὥς, διὰ τῆς ἡμιανοίκτου θύρας παρεκκλησίου, προσπαθοῦμεν ν' ἀνακαλύψωμεν τὸν ἐν τῷ κρυπτῷ βωμόν.»

Ἡ κυρία de Gerando, ἡ ὁποία μετέφρασε γαλλιστὶ τὸν «Υἱὸν τοῦ Ἀνθρώπου μετὰ τὴν Λιθίνην Καρδίαν» μᾶς ἐξηγεῖ τοὺς λόγους τῆς ἐπιτυχίας τοῦ συγγραφέως του.

«Ὁ Μαυρίκιος Γιοκάι παρηγόρησε τὸν Οὐγγρικὸν λαὸν κατὰ τὰ μακρὰ πένθιμα ἔτη, ἀπὸ τοῦ 1850 ἕως τοῦ 1867. Τὰ πολυάριθμα μυθιστορηματικά καὶ δραματικά του ἔργα ἀνεμίμησκον εἰς τὸ ἔθνος τὰς ἀρχαίας του δόξας, τοὺς ἡρωϊσμούς του, τὸ μεγαλεῖον του. Ἡ δημοτικότητα τοῦ συγγραφέως ὑπῆρξεν ἀπειρος.»

Ὁ κ. Horn, ὁ ἐπίσης εἰς τὴν γαλλικὴν μεταφραστικὴν τοῦ «Κιτρίνου Ρόδου» καὶ τοῦ «Ἀσματος τοῦ δάσους» γράφει ἄφ' ἑτέρου·

«Ὁ Γιοκάι ἀγαπᾷ τὴν πατρίδα του, ἀγαπᾷ τὸ μαγικὸν ἔθνος... Ἡ Οὐγγαρία μετὰ τὰς παραδόσεις τῆς τὰς ἐνδόξους τῆς ἀναμνήσεις, τὰς συμφορὰς τῆς, τοὺς ιδιορρυθμιζομένους τύπους τῆς, τῷ παρεῖχε μεταλλεῖον ἀνεξάντλητον διηγῆσεως.»

Τέλος θὰ ἐθεώρουν μεγάλην μου ἔλλειψιν

ἂν δὲν παρέθετον τὴν ἐξῆς σελίδα τοῦ Gaston Boissier. «Ὁ Γιοκάι συνέγραψε περισσότερους τῶν 300 τόμων χωρὶς ποτὲ νὰ κουράσῃ τὸ κοινόν. Εἶνε τι μέγα νὰ συγκρατῇ κανεὶς ἐπὶ πενήκοντα ἔτη ἀδιάπτωτον τὸ ἐνδιαφέρον ὁλοκλήρου λαοῦ· εἶνε τι ἀκόμη πλέον μέγα καὶ ἀκόμη πλέον σπάνιον νὰ ἔχῃ κανεὶς σκορπίση ἀρκετὴν τέχνην εἰς τ' αὐτοσχεδιάσματα αὐτὰ ὥστε ν' ἀξίζουσιν νὰ ἐπιζήσουν καὶ νὰ δυνηθοῦν οὕτως οἱ μεταγενέστεροι νὰ γοιτευθοῦν ἀπὸ ὅ,τι ἐγράφη μόνον διὰ τοὺς συγχρόνους.

«Ἐν τῷ ποικιλωτάτῳ αὐτῷ ἔργῳ τὸ ὁποῖον ἀκαταπαύστως παρέχει νέαν ὄψιν, ὑπάρχει ἐν

τούτοις κάτι ἐσώτερον τὸ ὁποῖον δὲν ἀλλάζει. Ὁ Γιοκάι ἀγαπᾷ ἐμμανῶς τὴν Οὐγγαρίαν· ὁμιλεῖ περὶ αὐτῆς ὅσον ἡμπορεῖ περισσότερον καὶ πάντοτε μετὰ κάποιο βαθύ, πολὺ βαθύ αἰσθημα συμπαθείας τὸ ὁποῖον μεταδίδεται εἰς τοὺς ἀναγνώστας του...»

Δὲν ἀναμένετε ἤδη βεβαίως παρ' ἐμοῦ κρίσιν περὶ συγγραφῆς ὁ ὁποῖος ἐδημοσίευσεν τριακοσίους πενήκοντα τόμους καὶ τοῦ ὁποῖου ἐπὶ τὸν μόνον τόμον ἔχουν μεταφρασθῇ εἰς τὴν γαλλικὴν...

[Ἐξ ἄρθρου τοῦ Gaston Deschamps]

μετάφρασις Χ Θ Δ.

ΛΗΣΜΟΝΗΜΕΝΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΟΝΕΜΕΝΟΣ *

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΤΟΥ ΧΟΒΑΡΤΟΥΝ

Ἀπὸ Χόβαρτ-τόουν, 9 Φεβρουαρίου 1861

Ἀκριβέ μου φίλε,

Γνωρίζεις ἀπὸ τὴν Γεωγραφίαν ὅτι πρὸς νότον τῆς Ἀουστραλίας εὐρίσκεται ἐν νησίον μεγάλον ὡσάν τὴν Ἰρλανδίαν· ὀνομάζεται *Βανδιέμεν*, κατοικεῖται ἀπὸ ἀγρίους, ὁμοίους μετὰ ἐκείνους τῆς Ἀουστραλίας, καὶ μόνον εἰς μερικὸς αἰγιαλούς του εἶναι ἰδρυμένοι δύο ἢ τρεῖς μικραὶ ἀποικίαι Ἀγγλικαὶ καὶ καταστήματα ἐμπορικὰ. Κάθε δεκαπέντε ἡμέρας μισεῖται ἀπὸ τὸ Σίδνεϋ ἐν ἀτμόπλοιον καὶ ἐπισκέπτεται τὰς ἀγγλικὰς ἀποικίας τοῦ Βανδιέμεν. Διὰ μερικὰς μου ὑποθέσεις εἶχα μισέσει κ' ἐγὼ κ' ἔφθασα πρὸς εἰς τὸν λιμένα τοῦ Χοβαρτόουν ἀπ' ὅπου σοῦ γράφω.

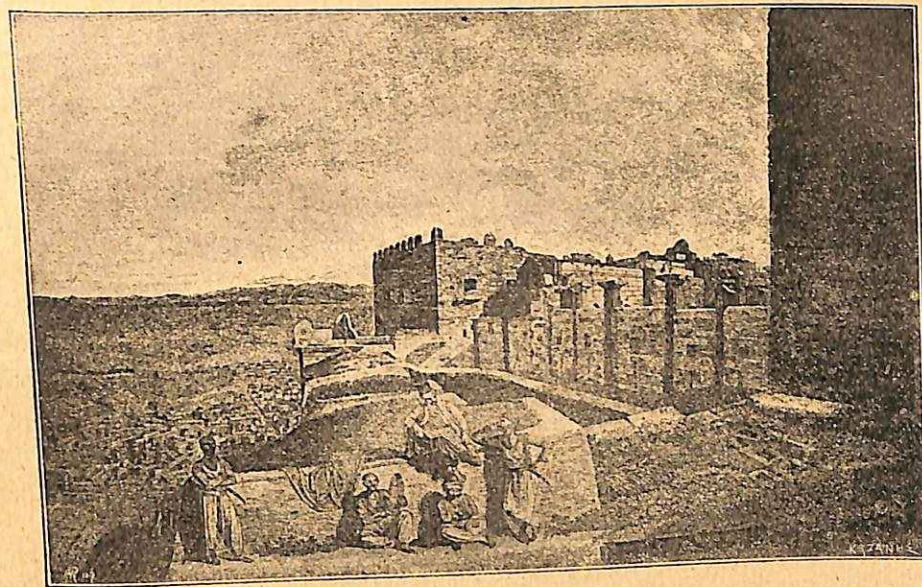
Σήμερον πολὺ ἐνωρὶς ἦλθεν ὁ ὑπηρετὴς μου

* Οἱ ἀναγνώσται τῶν «Παναθηναίων» θὰ διαβάσουν βέβαια μ' ἐνδιαφέρον τὰς σελίδας αὐτὰς τοῦ Κερκυραίου λογίου. Εἶνε μὴ χαριτωμένη ἀφήγησις τὴν ὁποίαν ἔγραψε, ὅπως λέγει ὁ ἴδιος εἰς ὑποσημείωσίν του, ὡς χωρατό. Ἡ γλῶσσα του, ἐνέχουσα κάποιον τοπικὸν χαρακτήρα, προσθέτει καὶ αὐτὴ κάτι εἰς τὸ εὐφυὲς λογογράφημα. Ἐλπίζομεν νὰ μὴ παραξενυθῇ ὁ συγγραφεὺς ὅτι δημοσιεύομεν τὸν *Ἄνθρωπον τοῦ Χοβαρτόουν* εἰς τὰς «Λησμονημένας Σελίδας». Τὰ ἑλληνικὰ βιβλία κατεῖνε τὸ ἰδικόν του δημοσιευμένον πρὸ 30 ἐτῶν καὶ σπάνιον—διαβάζονται τόσον ὀλίγον, ὥστε ἡμπορεῖ αὐτὸς ὁ τίτλος νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀπορητικὸς διαιολογημένος.

καὶ μ' ἐξύπνησε· μετὰ παρῆλθε δὲ νὰ σηκωθῶ διὰ νὰ ἴδω ἕνα γίγαντα, καθὼς αὐτὸς ἔλεγεν, ὅπου παρησιάζετο σήμερον εἰς τὸ Χοβαρτόουν. Ἐπειδὴ ἐνύσταζα, χωρὶς νὰ τοῦ δώσω ἀπόκρισιν, ἐγύρισα πλευρόν· ἀλλ' αὐτὸς ἀκολοιθοῦσε νὰ μοῦ διηγῇται τόσα θαυμαστά διὰ τὸν γίγαντα, ὅσον ὅπου ἀπεφάσισα νὰ ἐνδυσθῶ καὶ νὰ καταίβω. Μόλις ἐκατέβην, συναπαντήθην μετὰ ἕνα φίλον μου συνταξιδιῶτην καὶ ἀπὸ αὐτὸν ἔμαθα ὅτι πρὸς τὰ χαράμματα εἶχε παρατηρηθεῖ ἄνθρωπος ἀναστήματος παραδόξου, λευκός, ὠραῖος, ὀλόγυμνος, ὅπου ἐτριγυρίζον εἰς τοὺς δρόμους τῆς πόλεως καὶ περιεργάζετο τὰ διάφορα μέρη τῆς· οἱ πρῶτοι ὅπου τὸν εἶδαν, ἐφοβήθησαν κ' ἔκαμαν νὰ φύγουν· ἐκεῖνος ὁμῶς, ὁ οὗ τοὺς ἐκατάλαβε, τοὺς ἔκραξε μετὰ νύματα, συντροφευμένα καὶ μετὰ χαμόγελον, νὰ σιμώσουν· δύο ἀπὸ τοὺς πλέον τολμηροὺς τὸν ἐσίμωσαν· ἐκεῖνος τοὺς ἐκύτταξε μερικὴν ὥραν μετὰ περιέργειαν· τοὺς ἐξεσκούφωσε, τοὺς ἐχάδευσεν τὴν κεφαλὴν, τοὺς ἔστριψε μετὰ τὰ δύο του δάκτυλα τὸν μύστακα, καὶ εἰς τὸ ὕστερον ἔσκασε τὰ γέλοια. Ἀπ' ὀλίγον ὀλίγον καὶ καθὼς ἡ ὥρα ἐπροχωροῦσεν, οἱ δρόμοι ἐγέμναν ἀπὸ ἀνθρώπων· ἡ εἰδησις ἐσκορπίζετο εἰς ὅλα τὰ μέρη καὶ οἱ κάτοικοι παρατῶντες τὰς ὑποθέσεις των, ἤρχοντο διὰ νὰ ἴδουν τὸν παράδοξον ἐκεῖνον ἄνθρωπον. Ἦτο πρῶτος καὶ ἀνακός ὡσάν παιδίον, γλυκύς, περιποιητικὸς· ἕνας ναύτης ἐθέλησε νὰ τὸν περιπαίξῃ· αὐτὸς ἐγέλασε, καὶ σηκώνων τὸν ναύτην μετὰ τὴν μίαν

χειρα χωρὶς νὰ φανῇ ὅτι ἐδοκίμασε τὸν παραμικρὸν κόπον, τὸν ἔρριπεν ἐπάνω εἰς τοὺς ὤμους του· ὁ ναύτης, φοβισμένος, ἄρχισε νὰ φωνάζῃ· καὶ ὁ γίγας, ἀκολουθῶν νὰ γελᾷ, τὸν ἀπέθεσεν ἥσυχα ἀπ' ὅπου τὸν εἶχε πάρει. Αὐτὰ εἶναι τὰ πλέον οὐσιώδη ἀπ' ὅσα ἀκολουθοῦσεν ἀκόμη νὰ μοῦ διηγῇται ὁ φίλος μου ἐπὶ δρόμου, ὅταν μεταξὺ πολλοῦ πλήθους σωρευμένου εἰς τὸ παραθαλάσσιον, ἔξεχωρίσαμεν μακρόθεν τὸν γίγαντα, στεκόμενον ὄρθιον εἰς τὸ μέσον τῶν περιέργων. Ἀναγκάσαμεν τότε τὸ πάτημά μας, καὶ μετὰ πολὺν κόπον ἐδυνήθημεν νὰ διαπεράσωμεν τὸ πλήθος καὶ τὸν σιμώσωμεν. Μοῦ ἐφάνη ἄγαλμα ἀπὸ ἀλάβαστρον, ἀπὸ τὰ πλέον κανονικὰ καὶ σύμμετρα τὸ δέγμα του ἦτο κάτασπρον, καὶ τόσον λαμπυρόν, ὅπου μοῦ ἐθάμβωσε τὰ μάτια· κατὰ τὴν μαρτυρίαν δὲ ἐκείνων ὅπου ἐδυνήθησαν καὶ νὰ τὸν ἐγγίξουν, εἶναι καὶ γλιστερόν καὶ σκληρόν ὥσάν ἐκείνο τοῦ καρχαρία. Τὸ ἀνάστημά του εἶναι ἐπάνω κάτω ὥσάν ἐκείνο τῶν στηλῶν τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς εἰς τὰς Ἀθήνας· τὸ πρόσωπόν του ἀκτινοβολεῖ ὥσάν ἐκείνο τῆς πλέον ὥραιας γυναικός, καὶ εἶναι ἄτριχον, ἡ δὲ κεφαλὴ του στολίζεται μετὰ λυτὴν κόμην μαύρην ὥσάν τὸν ἔβερνον. Διὰ ὅ,τι ἀποβλέπει τὸν βαθμὸν τῆς νοητικῆς του δυνάμεως, ἂν καὶ δὲν ὁμιλοῦσε καμμίαν ἀπὸ τὰς γλώσσας τὰς δικὰς μας, ἐφαίνετο ὅμως προικισμένος μετὰ νόησιν μεγάλην· συνεννοεῖτο μετὰ νεύματα, καὶ μετὰ τὰ νεύματα ἐγνωστοποιοῦντο μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ πλήθους ὅλοι αἱ ἐπιθυμίαι καὶ ἰδέαι. Ἦτον ἡμερὸς ὥσάν ἀργίον, περιέργως ὅσον ἐκείνοι ὅπου τὸν περιεστοίχιζαν, καὶ συχνὰ ἐγελοῦσε. Διὰ τὴν ἐγελοῦσε δὲν ἠξεύρω· ἠξεύρω μόνον ὅτι ἐμπρὸς εἰς αὐτὸν ὅλοι οἱ ἄλλοι ἐκεῖ ἐφαίνοντο μικροὶ καὶ ἄσχημοι ἕως τὸ γελοῖον. Ἐμείναμεν δύο ὥρας σχεδὸν ἐκεῖ, περιεργαζόμενοι τὸ μυστηριώδες ἐκείνο ὄν, χωρὶς νὰ δυνηθῶμεν νὰ μάθωμεν τίποτε θετικὸν διὰ αὐτό· κανεὶς δὲν ἠξευρε τί νὰ συμπεράνῃ. Νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἦτο ἐντόπιος τοῦ Βανδιέμεν ὅπου ἐκατέβη ἀπὸ τὸ ἐσωτερικόν, τοῦτο δὲν ἡμπορούσαμεν, ἐπειδὴ οἱ ἐντόπιοι τοῦ Βανδιέμεν εἶναι ἀρκετὰ γνωρισμένοι εἰς τὴν ἀγγλικὴν ἀποικίαν. Νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι εἰς τὸ Βανδιέμεν, χωριστὰ ἀπὸ τὴν γνωρισμένην, ὑπῆρχε καὶ ἄλλη φυλὴ γιγάντων λευκῶν ἀγνώριστος ἕως τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἰς τὴν ἀποικίαν, πῶς θὰ ἡμπορούσαμεν τότε νὰ ἐξηγήσωμεν τὸ φαινόμενον δύο φυλῶν ὅπου ἐνῶ κατοικοῦν τὸ ἴδιον νησίον καὶ εὐρίσκονται τὸσον σιμὰ ἢ μία μετὰ τὴν ἄλλην, νὰ διαφέρουν εἰς

τοιούτον βαθμὸν μεταξύ των;... Ὡστόσο, συνομιλῶντες, ἐφθάσαμεν εἰς ἐν ξενοδοχεῖον κ' ἐμβήκαμεν διὰ νὰ γευματίσωμεν. Ἐκεῖ ἠύραμεν διαφόρους ἄλλους ὅπου καὶ αὐτοὶ ὁμιλοῦσαν διὰ τὸν γίγαντα, τὴν μόνην εἶδον τῆς ἡμέρας. Κάποιοι εἶπαν ὅτι θὰ ἐκατέβη ἀπὸ τὸ ἐσωτερικόν καὶ ὅτι ἀνήκει εἰς φυλὴν ἐντοπίων ἀγνώριστον ἕως τότε εἰς τὴν ἀποικίαν. Οἱ ἄλλοι, ἂν καὶ ἐναντίοι τῆς γνώμης αὐτῆς καὶ ἂν καὶ τὴν ἐπολέμησαν μετὰ τὴν δύναμιν, ἀναγκάσθησαν εἰς τὸ ὑστερον ὥς καὶ αὐτοὶ θέλοντες μὴ θέλοντες νὰ τὴν δεχθῶν. Καὶ βέβαια τοιαύτη ἰδέα, διὰ ὅσον καὶ ἂν ἦτο παράλογος, ἦτον ἡ μόνη ὅπου μᾶς ἔμενε, καὶ αὐτὴν κ' ἐγὼ καὶ ὁ φίλος μου ἀναγκάσθημεν νὰ δεχθῶμεν. Εἶχε τελειώσει κάθε συζήτησις, ὅταν ἔξαφνα ἕνας ἀπὸ τοὺς παρευρισκομένους, ὁ μόνος ὅπου ἕως τὴν στιγμὴν ἐκείνην δὲν εἶχεν εἰπεῖ μίση λέξιν, ἐπῆρε τὴν ὁμιλίαν καὶ λέγει· Κύριοι, ἕως τὴν στιγμὴν αὐτὴν σὰς ἄκουσα μετὰ ὑπομονὴν χωρὶς νὰ πάρω μέρος εἰς τὴν ὁμιλίαν σας. Ἐσυζητήσετε περισσότερο ἀπὸ μίαν ὥραν, καὶ ὑστερον μὴ ἠξεύροντες τί ἄλλο νὰ συμπεράνετε διὰ τὸν μυστηριώδη ἄνθρωπον ὅπου παρῶν σήμερον εἰς τὴν ἀποικίαν μας, ἐναντίον τῶν πεποιθήσεών σας ἐδέχθητε ὅτι ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἀνήκει εἰς φυλὴν ἐντοπίων τοῦ Βανδιέμεν. Τώρα ὅπου πλέον διὰ σὰς ἐτελείωσε κάθε συζήτησις ἐπάνω εἰς αὐτὸ τὸ προκείμενον, δώσατέ μου τὴν ἄδειαν νὰ σὰς ὑποβάλω καὶ τὴν ἰδικήν μου ἰδέαν. Ἐλπίζω ὅτι θὰ λάβετε τὴν ὑπομονὴν νὰ με ἀκούσετε, ὅσον ἔλαβα κ' ἐγὼ προτῆτερά ἀκούων σας νὰ συζητήτε.—Ὅλων μας τὰ βλέμματα ἐστράφησαν πρὸς αὐτόν· ὅλοι ἀνοιξάμεν τὰ αὐτιά μετὰ προσοχὴν καὶ μετὰ περιέργειαν· σιωπὴ ἄκρα εἰς ὅλην τὴν αἴθουσαν καὶ ὁ κύριος ἐκεῖνος ἔξακολούθησε.—Γνωρίζετε ἴσως ὅτι τὰ πρῶτα μέρη τῆς ὑδρογείου σφαίρας ὅπου ἐκατοικήθησαν ὑπῆρξαν οἱ πόλοι, καὶ ὅτι ἐπάνω εἰς τοὺς πόλους ἔλαβαν ἀρχὴν ὅλα τὰ ὀργανικὰ ὄντα ὅπου ἀπαντῶνται σήμερον ἐπάνω εἰς τὰς διαφόρους ζώνας τῆς γῆς. Τὴν αἰτίαν τούτου τὴν εὐρίσκομεν εἰς τὴν βαθμολογικὴν κρύωσιν τῆς σφαίρας· εἶναι περικτὸν τώρα καὶ μήτε ἔχω καιρὸν νὰ σὰς εἶπω ἄλλο περισσότερο· μᾶς φθάνει μόνον νὰ ἠξεύρωμεν ὅτι ἡ σφαῖρα ἦτον ἕνα καιρὸν ἀναμμένη καὶ ἀκατοίκητος καὶ ὅτι τὰ μέρη ὅπου πρῶτα ἄρχισαν νὰ κρύνονται καὶ ὅπου κατὰ συνέπειαν πρῶτα ἐγενίαν καλὰ διὰ παραγωγὴν, ὑπῆρξαν οἱ πόλοι. Τὰ πρωτογενῆ ὀργανικὰ ὄντα ὑπῆρξαν καὶ τὰ πλέον ἀτελῆ· καὶ

ΤΑ ΠΡΟΠΥΛΑΙΑ ΩΣ ΠΡΟΜΑΧΩΝ ΠΡΟ ΤΗΣ ΕΚ ΚΕΡΑΥΝΟΥ ΦΘΟΡΑΣ ΤΟΥ 1656.

βαθμὸν, καθὼς οἱ πόλοι ἐκρύνοντο ἀπὸ τὰ ἀτελῆ ἐγεννῶντο τὰ πλέον ἐντελῆ, ἕως ὅπου ἀπὸ κάποια λιθόφυτα, πρῶτα ὀργανικὰ ὄντα ὅπου εἶχαν φανεῖ ἐπάνω εἰς τὴν γῆν, ἐγεννήθησαν διὰδοχικῶς ὅλα τὰ διάφορα γένη τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζώων, καὶ εἰς τὸ ὑστερον ὁ ἄνθρωπος, ἀπ' ὅλα τὰ τελειότερα. Ὅλα λοιπὸν τὰ ὀργανικὰ ὄντα ἔλαβαν ἀρχὴν εἰς τοὺς πόλους καὶ ἐκεῖ πρωτοκατοίκησαν· καὶ μόνον ἔπειτα ἀπὸ πολλὰς διαδοχικὰς κρύωσεις τῆς σφαίρας, ἐπειδὴ δὲν ἐδύναντο πλέον νὰ βαστοῦν εἰς θερμοκρασίαν ὅπου διὰ αὐτὴν δὲν ἐγεννήθησαν καὶ δὲν εἶχαν προορισθεῖ, ἄρχισαν νὰ μεταναστεύουν εἰς τοὺς ἰσημερινοὺς τόπους, ἀφίοντα διαδόχως εἰς τοὺς πόλους ἄλλα μεταγενέστερα καὶ τελειότερα ὄντα, ὅπου καὶ αὐτὰ ἔπειτα ἀπὸ καιρὸν καὶ μετὰ τὴν σειρὰν μετανάστευαν ἀφίοντα ὀπίσω τὰ ἀμέσως μεταγενέστερα. Ὁ ἄνθρωπος ἐγεννήθη καὶ αὐτὸς εἰς τοὺς πόλους τὸν καιρὸν ὅπου ἡ θερμοκρασία τῶν πόλων ἦτον ἴσως ὁμοία μετὰ τὴν τωρινὴν θερμοκρασίαν τοῦ ἰσημερινοῦ· ἀλλὰ κρύνοντες οἱ πόλοι, ὁ ἄνθρωπος, καθὼς ὅλα τὰ προγενέστερα ὀργανικὰ ὄντα, ἐβιάσθη νὰ καταβῇ καὶ ζητήσῃ ἐπάνω εἰς τὴν 80,0 μοίραν τὴν θερμοκρασίαν ἐκείνην ὅπου ἐχαίρετο προτῆτερά εἰς τὴν 90,0. Ἀλλ' ὅταν ἡ σφαῖρα ἀκόμη καὶ εἰς μεγαλήτερον βαθμὸν ἐκρύνετο, ἐβιάσθη καὶ δευτέρην φορὰν ὁ ἄνθρωπος νὰ καταβῇ, ἔπειτα καὶ τρίτην, καὶ

καθεξῆς, ἕως ὅπου ἐφθάσε καὶ ἐπάνω εἰς τὸν ἴδιον τὸν ἰσημερινόν. Ἡ Καυκασία φυλὴ εἶναι, καθὼς γνωρίζετε, ἡ τελειότερα ἀπὸ τὰς ἀνθρωπίνους φυλάς· καὶ ἐνῶ ὅπου αἱ προγενέστεραι, καὶ ἐπομένως ἀτελέστεραι, τῶν ἀνθρώπων φυλαί, καθὼς εἶναι ἡ Αἰθιοπικὴ, ἡ Μογγολικὴ, κτλ. κατοικοῦν σήμερον τοὺς τόπους ὅπου εἶναι ἐπάνω καὶ ὀλόγυρα εἰς τὸν ἰσημερινόν, ἡ Καυκασία δὲν ἐπέρασεν ἀκόμη τὸν τροπικόν. Θὰ ἔλθῃ καιρὸς, ὅπου, ἔπειτα ἀπὸ μίαν νέαν κρύωσιν τῆς σφαίρας, ἡ φυλὴ μας θὰ παραιτήσῃ τοὺς τόπους ὅπου σήμερον κατοικεῖ καὶ θὰ μεταναστεύσῃ εἰς τὸν ἰσημερινόν, παίρνοντας τὸν τόπον τῆς Αἰθιοπικῆς (ὅπου ἕως τότε θ' ἀφανισθῇ), ἐνῶ ὅπου εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν μία νέα ἴσως φυλὴ ἀνθρώπων ἢ ἄλλων ὄντων τελειότερων, γεννημένη εἰς τοὺς πόλους, θὰ καταβῇ καὶ θὰ κατοικήσῃ τοὺς τόπους μεταξὺ τοῦ πολιτικοῦ καὶ τοῦ τροπικοῦ κύκλου.—Ἀλλὰ (εἶπεν ἀντικρίως αὐτὸν ἕνας ἀπὸ τοὺς παρευρισκομένους), ἐγὼ δὲν δέχομαι ὅτι νὰ ἦναι δυνατόν νὰ γεννηθῇ ἐπάνω εἰς τὴν γῆν ἄλλο ὄν τελειότερον ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον.—Ἀλλὰ (ἀπεκρίθη ὁ πρῶτος), θὰ συμφωνήσω ἴσως μαζί σου ἐὰν ὁμολογήσης ἐμπρὸς εἰς ὅλους τοὺς κύριους ὅτι εἴσαι ὄν ἀρκετὰ τέλειον καὶ μὴ δεχόμενον μεγαλήτερον τελειοποίησιν (γενικὸς γέλως). Ἀλλὰ πρὶν νὰ εἴπῃς λέξιν, χρὴς ἔχω νὰ σοῦ ἐνθυμίσω

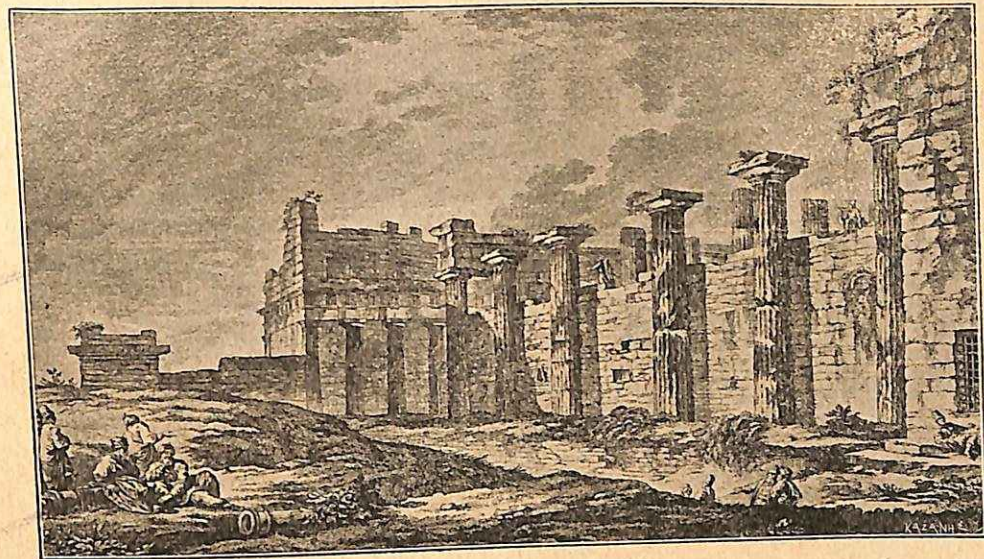
ὅτι καὶ ὁ Πίθηξ τοιαύτην εἶχεν ἕναν καιρὸν πεποίδησιν διὰ τὸν ἑαυτὸν του, τοιαύτην ἀργότερα ὁ Αἰθίοψ, κτλ. Ἄλλ' ἄς ἔλθω τώρα εἰς τὸ συμπέρασμά μου.—Σὲ παρακαλῶ (ἀντίκοπα ἐγὼ) νὰ μοῦ δώσης τὴν ἄδειαν νὰ σοῦ κάμω μίαν παρατήρησιν. Ἡ ἀρχὴ ἀπ' οὗ κινῆς εἶναι ἐσφαλμένη, στοχάζομαι. Πιστεύεις ὅτι οἱ πόλοι ὑπῆρξαν καὶ θὰ εἶναι πάντοτε ἡ πρώτη κοιτὶς τῶν ὁργανικῶν ὄντων, ὅπου φέρονται ἔπειτα ἀπὸ καιροὺς καὶ διαδοχικῶς ἀπὸ τοὺς πόλους εἰς τὸν ἰσημερινόν. Πιστεύεις ὅτι ἡ φύσις ἔχει τὴν τάσιν νὰ τελειοποιῇ, καὶ ὅτι τελειοποιεῖ τὰ μεταγενέστερα ὄντα μὲ τὴν ἰδίαν ἀναλογίαν ὅπου κρυώνει καὶ ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς. Πιστεύεις τέλος πάντων ὅτι τὰ διάφορα ὁργανικὰ ὄντα καταβαίνοντα ἀπὸ τοὺς πόλους κάθε φοράν, ἀφίνουν ἐκεῖ διαδόχους των τὰ ἀμέσως μεταγενέστερα καὶ τελειότερα. Καὶ ὡστόσον ἐλησμόνησες ὅτι οἱ Ἑσκιμῶι, καθὼς καὶ ἄλλοι λαοὶ τῆς Ἀρκτου, ἐνῶ ὅπου κατοικοῦν πολὺ σιμότερα εἰς τοὺς πόλους παρὰ ἡ Κανκασία φυλὴ (ὅπου εἶναι ἡ μεταγενεστέρα, καθὼς λέγεις, ἀπὸ τὰς ἀνθρωπίνους φυλάς), οἱ Ἑσκιμῶι ἀνήκουν εἰς μίαν φυλὴν πολὺ πλεονάτελη ἀπὸ τὴν Κανκασίαν.—Ἀλλὰ οἱ Ἑσκιμῶι (αὐτοὺς ἀποκρίνεται) καὶ οἱ ἄλλοι μικροὶ καὶ ἀσθενεῖς λαοὶ τῆς Ἀρκτου εἶναι μία ἐξαιρεσις αὐτοὶ ἄλλο δὲν εἶναι παρὰ κάποια ἀπομεινάρια τῶν πρώτων ἐκείνων ἀτελεστέρων φυλῶν, ὅπου ἀντὶ ν' ἀκολουθήσουν τὸ γενικὸν ρεῦμα καὶ μεταναστεύσουν εἰς τόπους μεσημβρινωτέρους, ἐθέλησαν κ' ἔμειναν μὲ ἰσχυρογνωμίαν ἐκεῖ, ἀπ' ὀλίγον ὀλίγον ἐξασθένησαν, ἐξεφυλίσθησαν, καὶ πολλὸς καιρὸς δὲν θὰ περάσει ὅπου οἱ λαοὶ αὐτοὶ δὲν θὰ ὑπάρχον πλεονάτερος εἰς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. Ἄς ἔλθω τώρα εἰς τὸ συμπέρασμά μου. Κ' ἐγὼ εἶδα σήμερον, καθὼς καὶ σεῖς εἶδετε, τὸν νεοφανέντα ἀνθρώπον. Πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ὁ ἀνθρώπος αὐτός, ἢ ὅπως ἀλλέως θέλετε νὰ τὸν ὀνομάσωμεν, εἶναι ὃν τελειότερον ἀπ' ὅλα τὰ λοιπὰ ὄντα ὅπου γνωρίζομεν εἰς τὴν γῆν. Δὲν γνωρίζομεν ἀκόμη τὸν βαθμὸν τῆς νοημοσύνης του· εἰκάζοντες ὅμως ἀπὸ τ' ἄλλα, ἢμποροῦμεν μὲ κάποιαν θετικότητα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι καὶ εἰς τοῦτο πρέπει ἵνα πολὺ ἀνώτερος ἀπὸ τὸν κοινὸν ἀνθρώπον. Κατὰ τὴν ἰδικήν μου γνώμην, ὁ νεοφανεὶς αὐτὸς ἀνθρώπος δὲν εἶναι κάτοικος τοῦ Βανδιέμεν, καθὼς αὐθαίρετα εἴχετε συμπεράνει, ἀλλὰ εἶναι νέον τῆς φύσεως προῖον ὅπου ἐγεννήθη εἰς τοὺς πόλους καὶ ὅπου τώρα μεταναστεύει εἰς θερμότερα κλίματα. Καὶ ἡ ἰδέα μου μάλιστα ὑποστηρίζεται καὶ ἀπὸ τοῦτο, ὅπου δοκιμάσας νὰ τὸν ἐρωτήσω μὲ τὰ νεύματα πόθεν ἦλθεν, αὐτὸς μ' ἐκατάλαβε καὶ μὲ τὸ δάκτυλον μου ἔδειξε τὸν ἀνταρκτικὸν πόλον.—Ὡ!... ἐφώναξαν ὅλοι οἱ παρευρισκόμενοι.—Ἀλλὰ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἦλθεν ἀπὸ τὸν ἀνταρκτικὸν πόλον; (κάποιος ἐκεῖ ἐρώτησε) καὶ μὲ ποῖον τρόπον ἐκατέρωθωσε νὰ περάσῃ τὸν ὠκεανόν; ἐπαναλάβομεν μὲ μίαν φωνὴν ὅλοι μας.—Ὁ φίλος ἔμεινε συλλογισμένος καὶ μὴ ἠξέφρων τί ν' ἀποκριθῇ εἰς τὴν παρατήρησιν ὅπου τοῦ ἔγεινε, ὅταν ἕνας μικρὸς ὑπηρετὴς τοῦ ξενοδοχείου ἐμβῆκε μὲ ὀρμὴν εἰς τὴν αἴθουσαν διὰ νὰ μᾶς δώσῃ τὴν εἶδησιν ὅτι ὁ γίγας ἐπέταξε! Εἰς τὴν ἔξαφνον εἶδησιν ταύτην, ὁ κύριος ἐκεῖνος, ὅπου τώρα εἰς τὸ πρόσωπόν του ἐξωγραφήθη ὁ θρίαμβος, —Ἰσως, λέγει, εἶναι ὑπερβολή, ἴσως εἶναι ἀπάτη. Μὴ σηκωθῇ κἀνείς σας, ἀλλὰ προσμεινате. Θὰ ὑπάγω ὁ ἴδιος νὰ βεβαιωθῶ καὶ θὰ ἐπιστρέψω νὰ σᾶς εἴπω.—Ἐμείναμεν προσμένοντες ἀνυπόμονα τὴν ἐπιστροφὴν του. Ὡστόσον ὁ μικρὸς ὑπηρετὴς μᾶς ἐδιηγήθη ὅτι ὁ γίγας εἶχε πετάξει καὶ μεταβῆ ἀπὸ τὸ παραθαλάσιον εἰς τὸ ἀτμόπλοιο, ὅπου τὸν ἐδέχθησαν μὲ ἐνθουσιασμόν καὶ μὲ τὰ *hourra!* Ἐπειτα ἀπὸ μισὴν ὥραν, ὁ ἀπεσταλμένος τῆς συντροφίας ἐφάνη εἰς τὴν θύραν τῆς αἵθουσας.—Δὲν σᾶς ἔλεγα ἐγὼ (μᾶς εἶπεν) ὅτι εἶνε ὑπερβολή; Κἀνείς ἀπὸ σᾶς πιστεύω, εἶχεν ἰδῆ νὰ ἔχη πτέρυγας ὁ μυστηριώδης ἐκεῖνος ἀνθρώπος. Τὸ μόνον ἀληθινὸν εἶναι ὅτι ὁ ἀνθρώπος αὐτὸς ἔχει τοιαύτην ἐλαστικότητα σώματος, τοιαύτην μυῶνων ἐλαστικότητα, ἴσως καὶ τοιαύτην ἐσωτερικὴν κατασκευὴν, ὅπου νὰ δύναται, ὅποτε θέλει, νὰ σηκώνεται μὲ ἐν πῆδημα ἀπὸ τὸ ἔδαφος, νὰ διασχίῃ ὡσάν βέλος τὸν ἀέρα, καὶ νὰ περνᾷ κατὰ τὴν ὄρεξίν του ἀπὸ ἕνα τόπον εἰς ἄλλον. Τὸ παιδίον τοῦτο (εἶπε δεικνύων τὸν ὑπηρετὴν) δὲν τὸν εἶδε νὰ πετάξῃ, ἀλλ' ἀπλῶς νὰ ὑψωθῇ καὶ περάσῃ ἀπὸ τὸ παραθαλάσιον εἰς τὸ ἀτμόπλοιο· ἐγὼ δὲ αὐτὴν τὴν στιγμὴν τὸν εἶδα νὰ νησάκι ὅπου ἀπέχει, καθὼς ἠξεύρετε, ἕως 8 ἢ 10 μίλια. Πιθανὸν νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ ἰδικὸν μας παραθαλάσιον· ὁ κόσμος ἐλπίζει καὶ τὸν προσμένει.—Ἐπήραμεν τὰ καπέλα μας καὶ ἐξεληθόντες διευθύνθημεν εἰς τὸ παραθαλάσιον. Ὑπήρξαμεν δὲ τυχεροὶ, ἐπειδὴ ἐφθάσαμεν ἐκεῖ τὴν στιγμὴν ὅπου ὁ γίγας ἐπέστρεφεν. Ἐπειτα ἀπὸ ὀλίγα λεπτά ἐπάτησε γῆν, φέρων μαζὶ του

καὶ μερικὰ πετεινὰ ὅπου εἰς τὴν ἀεροπορίαν του εἶχε πιάσει. Ὁ ἐνθουσιασμός τοῦ πλήθους ἀπέρασε τώρα ὅλα τὰ ὅρια τὸν περιέζωσαν ὥστε δὲν τοῦ ἔμεινε τόπος διὰ νὰ σαλεύσῃ· μερικοὶ ἐδείχθησαν πρόθυμοι καὶ τοῦ ἔφεραν διάφορα φαγητὰ ὅπου ὅμως δὲν ἐθέλησε νὰ ἐργίσι· ἔπτε μόνον νερόν, μίαν στάμναν γεμάτην. Ἐμείνα ἐκεῖ μὲ τοὺς συντρόφους μου μίαν σχεδὸν ὥραν χωρὶς νὰ συμβῇ τίποτε ἀξιοσημείωτον, ἔξω μόνον ὅπου ἕνας ναύτης μεθυσμένος ἐπροσκάλεσε τὸν γίγαντα νὰ γρονθομαχήσουν... ἀλλὰ ἐδάρθη ἀπὸ τοὺς ἄλλους, κ' ἐφυγεν ἐκεῖθεν κακῶς ἔχων. Ἦσαν αἱ 2 τοῦ ἀπογευμάτος, καὶ ἐπειδὴ τὴν νύκτα ἔμελλε τὸ ἀτμόπλοιο νὰ μισεύσῃ, ἐθέλησα νὰ μὴ χάσω τὴν εὐκαιρίαν διὰ νὰ σοῦ γράψω τὴν παρούσαν μου.

Ὁ φίλος σου

13 Φεβρουαρίου

Τὸ ἀτμόπλοιο ἔμεινε ἕως σήμερον ἐξ αἰτίας τῆς κακοκαιρίας· ὠφελοῦμαι ἀπὸ τὴν περίστασιν καὶ σοῦ προσθέτω διὰ τὸν νεοφανέντα ἀνθρώπον ὅτι αὐτὸς γνωρίζει ἐνστιγματικῶς ὅλα ἐκεῖνα ὅπου ὁ κοινὸς ἀνθρώπος μόνον μὲ τὴν πείραν τῶν αἰώνων καὶ τὴν μελέτην ἐκατέρωθωσε καὶ δύναται νὰ γνωρίσῃ. Τὸ μνημονικόν του εἶναι θαυμαστόν· μίαν φοράν φθάνει ν' ἀκούσῃ μίαν λέξιν διὰ νὰ τὴν ἐνθυμῇται ἔπειτα αἰώνως· τὰ Ἀγγλικά, εἰς τὸ διάστημα πέντε μόνον ἡμερῶν ὅπου διατρίβει ἐδῶ, ἀρχισε

ΤΑ ΠΡΟΠΥΛΑΙΑ ΕΥΘΥΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΦΘΟΡΑΝ ΤΟΥ 1656.

νὰ τὰ ὀμιλῇ· ἂν καὶ κακά, δύναται ὅμως καὶ ἐξηγεῖται. Ὁ μηχανικός εἰς τὸ ἀτμόπλοιο τοῦ ἔδειξε τὴν μηχανήν, καὶ αὐτὸς ἀφοῦ ἐπαρατήρησεν ὀλίγας στιγμὰς τὰ διάφορα μέρη τῆς, εἶπεν ὅτι εἶναι καὶ ἄλλος τρόπος διὰ νὰ ἔχωμεν τὸ ἴδιον ἀποτέλεσμα μὲ μηχανὴν ἀπλοῦστέραν καὶ μὲ ὀλιγωτέραν ἐξόδους καρβούρων· καὶ ἀμέσως ἐπῆρε κομμάτιον χαρτίου κ' ἐχάραξεν ἐπάνω μὲ τὸ μολυβοκόνδυλον ἐν σχέδιον μηχανῆς ὅπου ὑπέβαλεν εἰς τὸν μηχανικὸν (δώσας εἰς αὐτὸν καὶ τὰς χρειαζομένας ἐξηγήσεις), καὶ τοῦτο ἔφθασε διὰ νὰ πεισθῇ ὁ μηχανικός εἰς τὴν ἀλήθειαν τοῦ ἰσχυρισμοῦ του. Τοῦ ὁμίλησαν διὰ τὴν ἠλεκτρικὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς, διὰ τὴν ἀεροσφαῖραν, τὴν φωτογραφίαν, εἰς ἕνα λόγον διὰ κάθε ἐπιστημονικὴν ἀνακάλυψιν ὅπου νὰ ἔγεινεν εἰς τοὺς ὑστεροὺς τούτους χρόνους εἰς τὴν Εὐρώπην· εἰς ὅλα δὲ αὐτὰ ἀπεκρίθη ὅτι αὐτὰ εἶναι πράγματα φυσικά, ἐπομένως ἀπλούστατα, καὶ ὅτι φθάνει νὰ γνωρίσῃ τις τὰς σχέσεις καὶ τὰς δυνάμεις τῆς ὕλης διὰ νὰ ὠφεληθῇ ἀπ' αὐτὴν· καὶ ἐτελείωσεν ὑποσχόμενος νὰ μᾶς διδάξῃ πολλὰ ἄλλα πλεονεκτήματα καὶ ὠφέλιμα ἀπὸ ἐκεῖνα ὅπου εἰς ἡμᾶς ἡ πολυκαιρινὴ πείρα ἢ τὸ συμβεβηκὸς μᾶς ἐδίδασκεν. Εἶναι ἐκ φύσεως καλλιτέχνης· τραγουδεῖ ἄσματα εἰς γλώσσαν ἀγνώριστον· ἢ ποιήσεις ὅσων καὶ ἡ μελωδία εἶναι πάντοτε ἰδικά του, καὶ δὲν εἶναι προμελετημένα, ἀλλὰ γεννοῦνται ἐνστιγματικῶς καὶ εἰς

μίαν στιγμήν ἀπὸ τὸ ἴδιον τὸ αἶσθημα. Ἡ με-
λωδία εἶναι ὁμοία μετὰ τὴν ἰδικήν μας· καὶ δὲν
εἶναι εἰς τίποτε κατωτέρα ἀπὸ ἐκείνην ὅπου
ἐφεύρηκεν ἡ εὐφυΐα τῶν μεγάλων μελοποιῶν
μας. Ἡ φωνή του, ἂν ἐρωτᾷς καὶ διὰ τὴν
φωνήν, εἶναι γλυκεῖα, ἐλαστική, ἁρμονική καὶ
εἶναι ἀνάλογος μετὰ τὸ σῶμα του. Μετὰ τὴν φω-
νὴν του δύναται νὰ μιμῆται καὶ ὅλα τὰ ὄρ-
γανα... Αὐτὴν τὴν στιγμήν μανθάνω ἀπὸ τὸν
ὑπηρέτην μου ὅτι ἐφάνη πλῆθος γιγάντων εἰς

τὸν ὁρίζοντα, ἐρχόμενον φανερὰ ἀπὸ τὴν Με-
σημβρίαν. Πτωχοὶ τοῦ Ἀδάμ ἀπόγονοι, τετέ-
λεσται!... Τὴν παροῦσαν μου σοῦ στέλλω διὰ
μέσου τῆς Καλοῦττας καὶ τοῦ Σουέζ· κατὰ συ-
νέπειαν, θὰ μάθης τὰ τρέχοντα δύο ἢ τρεῖς
ἡμέρας πρὶν νὰ τὰ μάθουν εἰς τὴν Ἀγγλίαν.
Ὁ ἴδιος

Πρὸς τὸν Κύριον....
εἰς τοὺς Κορφοῦς.

ΝΥΧΤΑ

Στοὺς ἴσκιους τοὺς ἀνάλαφρους, ποῦ σκόρπισε τὸ βράδυ,
ἡ πούλια, ἀχνάδα ὁλόφωτη προβαίνει σιγανά·
τὸ φεγγαράκι γέροντας ἀφήκε στὰ βουνά
ἀπ' τ' ἀσημένιο διάβα του ἕνα στεγνὸ σημάδι.

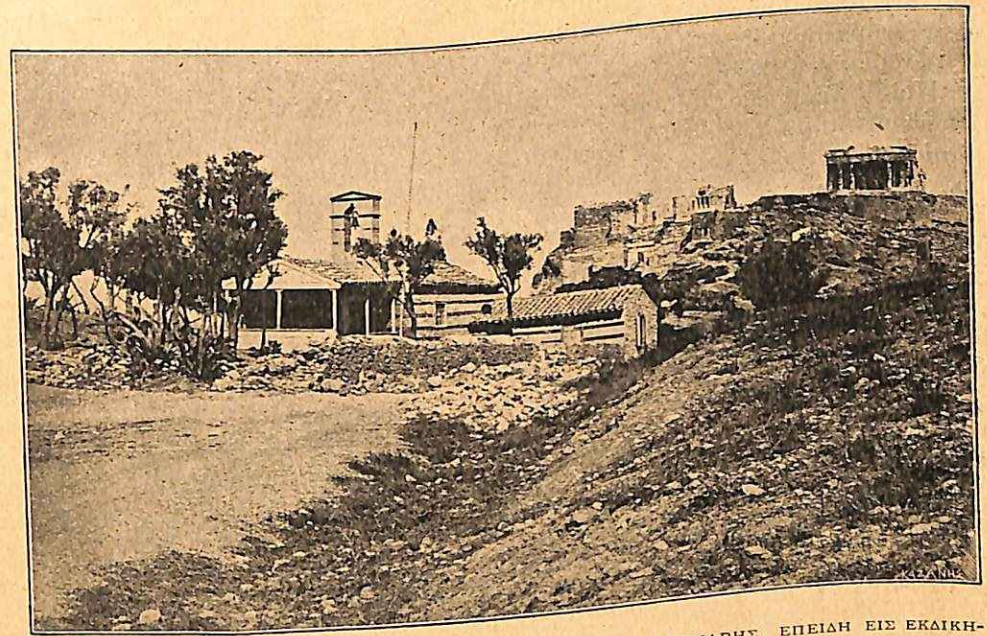
Τὸ τριξαλοῦδι σόπασε σὶ ἀτάραχο λειβάδι·
κρυφὰ τὸ νυχτολούλουδο μοναχικὸ ξυπνᾷ·
καὶ μὴν ἀχτῖδα ῥίχν' ὑγρὴ τ' ἀστέρι ποῦ περνᾷ
ψηλὰ ἀπὸ τὸ κοιμώμενο τῆς λαγκαδιᾶς κοπάδι.

Στοῦ κάμπου μέσα τ' ὄνειρο μισόσβυστ' ἡ φωτιὰ
σὰ νυσταγμένη φαίνεται τῆς ἐρημιᾶς ματιὰ·
μήτε δελφίνι κολυμπᾷ, μήτε σαλεύ' ἡ λάμια

καὶ μοναχὸ στῆς θάλασσας τ' ἀκίνητα νερά
ξελογιασμένο ἕνα πουλί, χτυπώντας τὰ φτερά,
πάει γὰρ νὰ βοῇ τὸν ὕπνο του σὶ ἀντικρυνὰ καλάμια.

Μετὰλητή.

ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ Ι. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ

ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Θ. ΕΠΟΝΟΜΑΣΘΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟΥ 1656 ΛΟΥΜΠΑΡΙΑΡΗΣ, ΕΠΕΙΔΗ ΕΙΣ ΕΚΔΙΚΗ-
ΣΙΝ ΤΟΥ ΑΠΕΔΟΣΗ Η ΠΤΩΣΙΣ ΤΟΥ ΚΕΡΑΥΝΟΥ.

ΟΜΙΛΙΑΙ ΤΟΥ ΙΑΤΡΟΥ

ΤΑ ΙΑΜΑΤΙΚΑ ΛΟΥΤΡΑ

Εἰς τὴν ἐποχὴν αὐτήν, ποῦ οἱ ἀνθρώπιοι
πόννοι, ἐνωμένοι μετὰ τὴν ἡδονὴν τῆς ζωῆς,
συγκαλοῦν ἀπὸ τὰ πέρατα τῆς Ἑλλάδος καὶ
τῆς Ἀνατολῆς, εἰς μίαν εἰρωνικὴν συγκέντρω-
σιν, ὑγιεῖς καὶ πάσχοντες, εἰς τὰ «νερά» — ὁ
ὅρος ὁ κατὰ τὸ ἥμισυ κοσμικὸς καὶ κατὰ τὸ
ἥμισυ ἱατρικὸς ἐπολιτογραφῆθη πλέον εἰς τὴν
νεοελληνικὴν ζωὴν — καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν ποῦ
τὸ Λουτράκι, ἡ Βουλιαγμένη, ἡ Κύνος γίνον-
ται τόσον ζωηρὰ κέντρα τῆς ἀμφιβόλου ζωῆς
καὶ τῆς ἀμφιβόλου υγείας, ἡ ἱατρικὴ δικαιοῦ-
ται νὰ ἔχῃ τὸν λόγον καὶ ἡ σχολαστικότης τῆς
μετὰ τὸ νὰ γίνεται ἐπίκαιρος καταντὰ ὀλιγωτέ-
ρον ἀνιαιρά

Ὁλος ὁ κόσμος ὁμιλεῖ σήμερον διὰ τὰ
μεταλλικὰ ὕδατα. Καὶ καθένας ἔχει τὴν ἀντί-
ληψίν του. Ἡ ἱατρικὴ ὑπὸ τὸν ὅρον αὐτὸν
ἐννοεῖ συνήθως τὰ αὐτοφυῆ ὕδατα, τὰ κατέ-

χοντα εἰδικὰς φυσιολογικὰς καὶ ἐπομένως ἱα-
ματικὰς ιδιότητες, ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου ὁργα-
νισμοῦ. Ἡ ἐμπειρικὴ γνῶσις τῶν ιδιοτήτων
τούτων ἀνάγεται εἰς τὴν ἀπωτάτην ἀρχαιότητα.
Τὸ ἐγστικὸν τῶν ζώων ἀπεκάλυψε πολλάκις
τὰς θεραπευτικὰς ἀρετὰς αὐτοφυῶν τινῶν
ὕδατων τῶν ὁποίων ἡ ἐνέργεια ἐθεωρεῖτο κατὰ
τοὺς παλαιωτάτους χρόνους θαυματουργός.
Ἡ χημικὴ ἀνάλυσις καὶ ἡ ἱατρικὴ παρα-
τήρησις, μολονότι καθώρισαν ἐπὶ τὸ ἐπιστη-
μονικώτερον τὸν τρόπον τῆς ἐνεργείας τῶν
μεταλλικῶν ὑδατῶν ἐπὶ τῶν νοσηρῶν κατα-
στάσεων, δὲν ἐφώτισεν ἐντελῶς τὸ μυστήριον.
Ἡ ἀνακάλυψις νέων στοιχείων ἐντὸς τῶν ὑδά-
των αὐτῶν, ἀνεξερευνήτων μέχρις ἐσχάτων,
ὅπως τοῦ ἀρσενικοῦ, τοῦ ὑδραργύρου, τῶν ἀλά-
των τοῦ λιθίου, ἡ ἐξακρίβωσις ἐπίσης τῶν
ἠλεκτρικῶν ιδιοτήτων, τὰς ὁποίας τὰ μεταλ-
λικὰ ὕδατα ἀποκτοῦν εἰς τὰ ἔγκρατα τῆς γῆς,
μολονότι διευκρίνισαν πολλὰ σημεῖα ἀγνωστα

εἰς τοὺς πατέρας μας, ἀφίνουν ἀκόμη πολὺ μυστηριώδη τὸν μηχανισμόν μερικῶν θαυμάτων, τὰ ὁποῖα κρύπτουν εἰς τὰ θολὰ καὶ δυσώδη νερά των αἱ νέαι αὐταὶ προβατικαὶ κολυμβήθραι. Ποῖος ἡξεύρει ἂν ἡ ἀνακάλυψις τοῦ μυστηριώδους στοιχείου, τὸ ὁποῖον ἐγένετο τὸν αἰῶνα μας μὲ τὴν δόξαν του, τοῦ ραδίου, δὲν ἔλθῃ νὰ λύσῃ ὅτι ἔμεινεν ἀκόμη ἄλυτον, σκοτεινὸν καὶ μυστηριώδες, διότι μοῦ φαίνεται ἀστεῖον νὰ ποδίδονται μόνον εἰς τὴν ἀλλαγὴν τοῦ βίου, τὸν καθαρὸν ἀέρα καὶ τὴν εὐθυμον ζωὴν ὀλίγων ἡμερῶν, ὅλα τὰ θαύματα, τὰ ὁποῖα δὲν εἴμπορεῖ νὰ ἐξηγήσῃ ἡ ἱατρικὴ.

Τὰ μεταλλικὰ ὕδατα, κατὰ τὰς παρούσας ἡμῶν γνώσεις, ἐνεργοῦν κατὰ τρεῖς τρόπους, α') διὰ τῆς διαφόρου αὐτῶν τρεῖς τρόπους, β') διὰ τῶν ἀλάτων ποῦ περιέχουν ἐν διαλύσει, τῶν αερίων καὶ τῆς ἡλεκτρικότητος αὐτῶν καὶ γ') διὰ παραγόντων ἀγνώστων ἀκόμη καὶ ἀνεξερευνήτων.

Τὰ ἄλατα, ἡ θερμότης, τὸ θειοῦχον ὑδρογόνον ἐνεργοῦν διεγερτικῶς ἐπὶ τοῦ δέρματος. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐνεργοῦν ἐπὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος καὶ τοῦ ἐγκεφαλονωτιαίου ἄξονος τῶν νεύρων, ἡ θερμότης, τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ καὶ ἡ φυσικὴ ἐπίδρασις τῶν καταιωνήσεων. Ὁ σίδηρος καὶ ἡ θερμότης διεγείρουν ἐπίσης τὴν κυκλοφορίαν, τὰ δὲ ἀνθρακικὰ ἄλατα τοῦ νατρίου καὶ τοῦ σιδήρου τὰς πεπτικὰς λειτουργίας. Καταπραυντικῶς ἐπὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος ἐνεργοῦν τὰ ἀσθενῶς καὶ κατέχοντα ἡλεκτρικὰς ιδιότητες. Ἐπὶ τῶν φυσιολογικῶν ὕγρων τοῦ ὁργανισμοῦ, τοῦ αἵματος, τῆς χολῆς, τῶν οὐρῶν, ἡ ἐπίδρασις τῶν μεταλλικῶν ὑδάτων εἶνε ὡσαύτως ἐπίσημος, εἴτε ἀπαλλάττουσα αὐτὰ στοιχείων περιττῶν, εἴτε προσκομίζουσα στοιχεῖα ἐλλείποντα, ὅπως π. χ. τὸν σίδηρον εἰς τὸ αἷμα. Δι' ἄλλων πάλιν χημικῶν αὐτῶν συστατικῶν, ὅπως ἡ θεικὴ μαγνησία καὶ τὸ χλωριοῦχον νάτριον, ἐνεργοῦν σπουδαίως τὰ μεταλλικὰ ὕδατα ἐπὶ τῶν ἐκκρίσεων τῶν νεφρῶν καὶ τῶν ἐντέρων. Ἀλλοτε δὲ πάλιν ἐπιδρῶσιν ἐπισπαστικῶς, ἐπιφέροντα ἰσχυρὸν καὶ σωτήριον ἀντιπερισπασμὸν ἐπὶ ὁργάνων, ἀπομακρυσμένων τῆς ἔδρας τῆς παθήσεως, ὡς π. χ. ἐπὶ τῶν ἐντέρων, εἰς τὰς παθήσεις τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τοῦ ἥπατος.

Ἡ σύντομος αὕτη ἐπισκόπησις τοῦ τρόπου τῆς ἐνεργείας τῶν μεταλλικῶν ὑδάτων, ὅσον

καὶ ἂν ἔχῃ πρακτικὴν χρησιμότητα διὰ τοὺς ἀμνήτους, ἀρκεῖ νὰ καταδείξῃ πόσον ἀκριβῆς γνῶσις ἀπαιτεῖται τῶν πολλαπλῶν φυσικῶν καὶ χημικῶν αὐτῶν ιδιοτήτων καὶ συγχρόνως πόσον ἀκριβῆς διάγνωσις τῶν ὁργανικῶν παθήσεων καὶ τῶν ἀνωμαλιῶν καὶ τῆς ιδιοσυγκρασίας τῶν ἀτόμων, διὰ νὰ κανονισθοῦν αἱ ἐνδείξεις τῆς θεραπείας. Καὶ εἶνε καταφανεῖς ὅτι οἱ κίνδυνοι εἰς τοὺς ὁποίους ἐκτίθενται οἱ καταφεύγοντες τυφλῶς καὶ τυχαίως εἰς τὰς θέρμας, ὡς εἰς πανάκειαν, ὅπως γίνεται συνήθως.

Ὑπάρχουν ἐν τούτοις γενικοὶ τινες κανόνες τῶν ὁποίων ἡ τήρησις εἶνε ἐπιβεβλημένη εἰς ὅλους τοὺς ὑποβαλλομένους εἰς τὴν θεραπείαν τῶν ἱαματικῶν πηγῶν. Καὶ πρῶτον οὐδέποτε πρέπει νὰ γίνεται ἀπότομος ἑναρξίς τῆς θεραπείας. Ὁ πάσχων ὀφείλει νὰ φέρῃ τὰς συνήθεις του ἀσχολίας βαθμὴδὸν καὶ ἐνίοτε μάλιστα νὰ ὑποβληθῇ εἰς προκαταρκτικὴν θεραπείαν. Ἡ συνήθης διάρκεια τῆς θεραπείας εἶνε εἴκοσι καὶ μίας ἡμερῶν—διὰ λόγους ἴσως καββαλιστικoύς—λαμβάνομένων ὑπ' ὄψει καὶ τῶν ἐπερχομένων κατ' ἀνάγκην διακοπῶν καὶ μάλιστα εἰς τὰς κυρίας. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν λουτρῶν διαταράξεις τινὲς τῆς υγείας, ὡς π. χ. πυρετοί, εὐκοιλιότης κλπ. ἐπιβάλλουν τὴν προσωρινὴν διακοπὴν τῆς θεραπείας ἢ τὴν ἐλάττωσιν τῆς ἐσωτερικῶς λαμβανομένης ποσότητος τοῦ ὕδατος καὶ τὴν καταφυγὴν εἰς εἰδικὴν θεραπείαν. Μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς θεραπείας ἡ ἐπάνοδος εἰς τὸν κανονικὸν βίον πρέπει νὰ τελεῖται πάλιν βαθμὴδόν. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐσωτερικὴν χρῆσιν τῶν ὑδάτων, αὕτη κανονίζεται συνήθως ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ, ἀναλόγως τῶν ἐνδείξεων. Ὅπως οὐδέποτε ἀπὸ μικρῶν δόσεων προχωροῦμεν πρὸς τὸ ἀνώτατον ὅριον, ἐπιμένομεν ἐπὶ τινὰς ἡμέρας, καὶ ἀρχίζομεν πάλιν ἐλαττοῦντες τὴν δόσιν βαθμὴδόν.

Τὰ τελειότερα ἀποτελέσματα παρέχει ὁ συνδυασμὸς τῆς ἐξωτερικῆς χρήσεως τῶν μεταλλικῶν ὑδάτων (λουτρά καταιωνήσεως, ἀτμόλουτρα, πηλόλουτρα) πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν. Ἐκτὸς τῶν ἄλλων τρόπων τῆς ἐξωτερικῆς χρήσεως αἱ διακλύσεις τῆς ρινὸς καὶ τοῦ φάρυγγος ἐπὶ χρονίων κορυζῶν καὶ φαρυγγιτίδων, οἱ ψεκασμοὶ καὶ αἱ εἰσπνοαὶ ἐξαχνωμάτων, δι' εἰδικῶν ὁργάνων ἀποβαίνουν ὠφελιμώταται εἰς εἰδικὰς παθήσεις.

Λεπτομερεστέρα εἰδικὴ περιγραφή τῶν θεραπευτικῶν ιδιοτήτων τῶν διαφόρων ἱαμα-

τικῶν πηγῶν δὲν θὰ εἶχε τὸν λόγον τῆς ἐδῶ. Ἐπαναλαμβάνω ὅτι ἡ αὐθαίρετος ἐκλογὴ καὶ διακανόνισις τῶν λουτρῶν, ἄνευ ἱατρικῆς ὁδηγίας, ἢ ἀμέθοδος αὐτῶν χρῆσις ἢ κατάχρησις, αἱ παρεκτροπαὶ τῆς διαίτης, ἢ παρατεταμένη ἐν ὑπαίθρῳ νυκτερινὴ διαμονή, εἰς τόπους μάλιστα ἐλώδεις, αἱ μακραὶ ἐκδρομαὶ καὶ οἱ ὑπερβολικοὶ κόποι, αἱ συγκινήσεις τοῦ πρασίνου τάπητος καὶ αἱ ἐντεῦθεν αὐπνίαι, αἱ ἐρωτικαὶ συγκινήσεις εἶναι συνθῆκαι ἀπειλοῦσαι σοβαρῶς τὰς κινδύνους κατὰ τῆς υγείας καὶ τῆς ζωῆς. Ο βίος εἰς τοὺς ὑδροθεραπευτικοὺς σταθμοὺς

δέον νὰ διαρρῇ ἡρεμὸς καὶ γαλήνιος. Δὲν ἀποκλείεται βεβαίως ἡ διασκέδασις καὶ ἡ ψυχαγωγία, αἱ μέτρια ἀσκήσεις, ἡ ἐλαφρὰ ἀνάγνωσις, ὁ περὶ αἱ μετρημέναι γαστρονομικαὶ ἀπολαύσεις καὶ ὁ ἔρως εἰς δόσεις ἱατρικὰς, ἀρκεῖ νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ὅτι ὅς συνθήκας διατελεῖ ὁ ὁργανισμός, κάθε ὑπέρβασις τῶν ὁρίων τοῦ μετρίου, πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς κατάχρησις καὶ κατάχρησις ἀπειλοῦσα νὰ ματαιώσῃ ὅλον τὸ κέρδος μακρᾶς καὶ πολυδαπάνου θεραπείας.

ΔΟΚΤΩΡ ΑΛΦΑ

Ο ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΦΩΚΑΣ — ΕΚ ΤΗΣ ΜΑΡΚΙΑΝΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

παιδί της ποῦ ἔχασε. Καὶ μὲ τὴν ἐλπίδα αὐτὴν, ὠραία καὶ μαζὶ τερατώδης, γεμάτη πάθος, ἡ παπαδιά ζητοῦσε ἀπὸ τὸν ἄνδρα τῆς τὴν ἐκπλήρωσι τῆς εὐχῆς της. Κατὰ τὴν ἀνοιξὶ αἰσθάνθηκε πῶς ἦταν μητέρα, ἔπαυσε νὰ πίνει καὶ νὰ ἐργάζεται, κ' ἐπερίμενε ἀνυπόμονη καὶ ἀνήσυχη... Τὴ νύκτα τῶν Φώτων ἐγέννησε ἀγόρι καὶ τὸ ὠνόμασαν καὶ πάλι Βασίλη. Εἶχε κεφάλι μεγάλο καὶ πόδια μικρά, καὶ τὸ ἀκίνητο βλέμμα τῶν στρογγυλῶν του ματιῶν δὲν εἶχε καμμίαν ἐκφρασί. Τρία χρόνια μὲ ἀγωνία καὶ ἐλπίδες ἐπέρασαν, καὶ τότε κατὰ λαβαν πῶς τὸ παιδί τῶν εἶχε γεννηθῇ ἡλίθιο.

Καὶ ἡ ζωὴ τοῦ πάτερ Βασίλη ἔγινε πάλιν ἓνα παντοτεινὸ μαρτύριο. Παντοῦ καὶ πάντοτε ἦταν, ἐκεῖ κοντά, τὸ φάντασμα αὐτοῦ τοῦ ἡλιθίου καὶ τοὺς ἀφαιροῦσε τὴν ἡσυχία. Καὶ ὅπως πάντα, ὁ πάτερ Βασίλης ἦτον πειθίηνιος καὶ ὑπομονητικός, καὶ ὅταν ἦτο μόνος, ἐπανελάμβανε «πιστεύω». Μία φορὰ ἡ γυναῖκα του μεθυσμένη τὸν ἠρώτησε: Τί σκέπτεσαι; «Ὅλο σκέπτεσαι καὶ σκέπτεσαι καὶ σκέπτεσαι. Ξέρω ἐγὼ τί ἔχεις στὸ νοῦ σου.— Τί ξέρεις;— Ἄν (κ' ἐσταμάτησε καὶ ἀπεμακρύνθη κάπως) δὲν πιστεύεις στὸ Θεό!..

Καὶ τότε ἀρχίζει διὰ τὸν πάτερ Βασίλη τὸ τρομερὸ μαρτύριο, τὸ μαρτύριο ποῦ βασανίζει ὅλους τοὺς ἥρωας τοῦ Ἀνδρέιερ. τὸ λάτ-μοτίβ ὅλων τῶν διηγημάτων του: ἓνα φοβερὸν αἰνίγμα εἶναι ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ ζωὴ του.

Ὁ πάτερ Βασίλης βασανίζεται ὀλοένα, ὀλοένα σκέπτεται τὸν Θεό, τὸν ἄνθρωπο, τὴν ἀγνωστὴ μοῖρα τῆς ζωῆς του... Μία μέρα τὴν ὥρα ποῦ ἐξομολογοῦσε μιὰ γρηά, εἶδε στὸ πρόσωπό της κάτι παρὰδοξο, μιὰν ἀλήθεια μυστηριώδη ἀλλὰ καὶ φανερή, μιὰν ἀλήθεια περὶ Θεοῦ καὶ ζωῆς. Πρώτη φορὰ τότε στὰ σαράντα του χρόνια, ὁ πάτερ Φιβείσκυ ἐννόησε ὅτι ἐκτὸς αὐτοῦ ὑπάρχουσι καὶ ἄλλοι ἄνθρωποι ἐδῶ κάτω, καὶ καθένας ἔχει τὴ ζωὴν του, τὸν πόνο του, τὴ μοῖρα του. Τώρα ἀρχίζουν γι' αὐτὸν παρὰξεναις μέραις. Ἔως σήμερα ὑπῆρχε μιὰ μικρὴ γῆ καὶ ἓνας μέγας πάτερ Φιβείσκυ μὲ τὴ μεγάλη του λύπη καὶ τῆς μεγάλης του ἀμφιβολίας. Τώρα ἡ γῆ μεγαλώνει καὶ εἶνε γεμάτη ἀπὸ ἀνθρώπους. Ἦσαν ἀπειροὶ καὶ καθένας ἐξοῦσε μόνος του, ἐβασανίζετο μόνος του, ὑπέφερε μόνος του... καὶ καθένας τοῦ ἔλεγε τὴν ἀλήθεια. Καὶ ἡσθάνετο αὐτὴ τὴν ἀλήθεια, μὰ δὲν ἤμποροῦσε νὰ τῆς δώσῃ ἓνα ὄνομα γήινον. Καὶ ὀλοένα

ζητοῦσε, καὶ προχωροῦσε στὰ βαθύτερα τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ἐκεῖ ὅπου σπανίως καὶ φοβισμένος προχωρεῖ ὁ ἄνθρωπος. «Δὲν ἤξερε τί ζητοῦσε καὶ ἄπονα ἐσυλλογίζετο καθεὶ ὅπου κρατεῖται καὶ ζῇ ἡ ψυχὴ. Αἱ ἐρωτήσεις του ἦσαν σκληραὶ καὶ ἡ σκέψις του ἐπαναστατημένη δὲν ἐφοβεῖτο.» Καὶ τότε ἐννόησε πῶς οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ποῦ ἔλεγαν τὴν ἀλήθεια σ' αὐτὸν καὶ στὸν Θεό, δὲν τὴν ἐγνώριζαν, τὴν ἀλήθεια. Καὶ πίσω ἀπὸ τῆς χίλις αὐτῆς μικροαλήθειες χωρισμένες, ἐφαίνετο ἡ σκιὰ ἡ συννεφωμένη μιὰς μεγάλης ἀλήθειας. ἡ ὁποία ἀποφασίζει γιὰ ὅλα. Καὶ ὅλοι τὴν ἡσθάνοντο καὶ ὅλοι τὴν ἐπερίμεναν, μὰ κανένας δὲν ἤμποροῦσε νὰ τῆς δώσῃ ἓνα ὄνομα ἀνθρώπινον, σ' αὐτὴ τὴ μεγάλην ἀλήθεια, περὶ Θεοῦ, τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς μοίρας τῆς ζωῆς των. «Καὶ ἄρχισε ὁ πάτερ Βασίλης νὰ τὴν αἰσθάνεται, καὶ τὴν ἡσθάνετο σὰν ἓνα φόβον τρελλὸ καὶ μιὰν ἀπελπισία ἢ σὰν ἔλεος, ἐλπίδα καὶ ὀργήν. Καὶ ὅπως πάντοτε, ἐφαίνετο ἡρεμὸς καὶ ἀκαμπτος, μὰ ἡ καρδιά του καὶ τὸ λογικόν του σιγὰ σιγὰ ξάνοιγαν στὴ ζεστασιά τῆς ἀγνωστης ἀλήθειας, καὶ μιὰ νέα ζωὴ ἐχύνετο στὸ σῶμα του».

Καὶ μαζὶ μὲ τὴ νέα ζωὴ κάτι ἄλλο ἀκόμα ἔμπαινε στὴν ψυχὴν του: ἐκεῖνο ποῦ ἐφοβεῖτο περισσότερο, ἐκεῖνο ποῦ ἔμας τοὺς ἀνθρώπους μᾶς ὀρίζει ἀπὸ τὸ ὕψος τῆς θεότητος στὴ μαύρη ἄβυσσο τῆς ζωῆς: ἡ Ἀμφιβολία... Ἐμπήκε σὶν κλέφτης, καὶ ἀπαρτήρητος ἐκρύφθη στὴν βαθύτερη γωνιά τῆς ψυχῆς του, ὡς ποῦ μιὰν ἡμέρα θερινή, τὴν ὥρα ποῦ ὁ πάτερ Βασίλης εἰργάζετο στοὺς ἀγρούς, ἔπιασε φωτιά τὸ σπίτι του καὶ ἡ γυναῖκα του ἐκάη. Τὸ παιδί τὸ ἡλίθιο ἐσώθη. Καὶ τώρα, ἐμπρὸς στὸ καμένο σῶμα τῆς γυναίκας του, σηκώνει τὰ μάτια στὸν οὐρανὸ καὶ μὲ σταθερὴ καὶ τρομαγμένη φωνὴ λέγει «ὄχι, ὄχι, πιστεύω. Ἐχεις δίκαιο. Πιστεύω!» Σιμὰ στὴν ἀναίσθητη σάρκα ἐχάθηκαν ἡ ἀμφιβολίαις του. Καὶ τώρα μόνον ἐννόησε πῶς ἤρχισε καινούργια ζωὴ. Ναί, ἦτον ὁ ἐκλεκτός. Ἦτον ὁ ἐκλεκτός τοῦ Θεοῦ γιὰ νὰ πραγματοποιήσῃ κάτι ἀγνωστον, νὰ κάμῃ μιὰν ἀγνωστὴ θυσία...

Δὲν ἤξεύρει κανεὶς ἀπὸ ποῦ, μὰ γεννήθη καν στὸ χωριὸ του καὶ μακρύτερα ἀκόμη, ἀνησυχαστικά λόγια γιὰ τὸν πάτερ Βασίλη. Προχωροῦσαν σιγὰ καὶ σιωπηλά, ὅπως ὁ καπνὸς δάσους ποῦ καίεται, καὶ κανένας δὲν ἐβλεπε ἀπὸ ποῦ ἤρχοντο, καὶ μόνον κυττάζοντας ὁ ἓνας τὸν ἄλλον οἱ ἄνθρωποι ἐννοοῦσαν πῶς

κάτι συμβαίνει νέον, ἀπροσδόκητο, ἀνησυχαστικό. Τώρα, κάθε πρωτὶ ὁ πάτερ Βασίλης ξυπνοῦσε καὶ μόνος μὲ τὸν ψάλτη λειτουργοῦσε. Εἶχε μισοκτίσει τὸ σπίτι του κ' ἐξοῦσε ἀπομονωμένος μὲ τὸ παιδί του τὸ ἡλίθιο Ὁ κόσμος μιλοῦσε, κουνοῦσε τὸ κεφάλι του καὶ ἄρχισε νὰ ψιθυρίζῃ γιὰ μιὰ «νέα θρησκεία». Ἱ Περνοῦσε ὁ καιρὸς. Μιὰ νύκτα ὁ πάτερ Βασίλης ἐδιάβαζε τὸ Εὐαγγέλιο. Ὁ ἡλίθιος ἐκάθητο σὲ μιὰ γωνιά καὶ ἐπανελάμβανε τὴ μόνη λέξι ποῦ ἤτον ἐπὶ τὰ ἡμποροῦσε νὰ εἰπῇ. Μπα-μπά. Καὶ ἦτον ἐπὶ τὰ ἐτῶν. Ὁ πάτερ Βασίλης ἐδιάβαζε τὸ θαῦμα τοῦ τυφλοῦ: «Εγὼ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου. Ταῦτα εἰπὼν ἔπτυσε χαμαί... Καὶ ἦλθε βλέπων».

— Βλέπομε, βλέπομε! ἐφώναξε ὁ πάτερ Βασίλης. Καὶ ἔπειτα: πιστεύω, Κύριε, πιστεύω!

Ἐξαφνα ἓνα τρελλὸ καὶ δυνατό γέλιο ἐτάραξε τὴ σιωπὴ. Ὁ ἡλίθιος γελοῦσε. Ἐκεῖνες τῆς ἡμέρας ἀπέθανε ἓνας ἐργάτης πτωχός. Ἡ οἰκογένειά του ἔμεινε χωρὶς ψωμί. Ὁ πάτερ Βασίλης ἐπρόκειτο νὰ τὸν θάψῃ. Ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα δὲν ἤξευρε κανεὶς γιὰτί, ἴσως κατὰ τύχην, ἴσως ἀπὸ τὰ λόγια ποῦ ψιθυρίζονταν, ἡ μικρὴ ἐκκλησία ἦτον γεμάτη ἀπὸ κόσμο. Σὰν νὰ ἐπερίμεναν ὅλοι κάτι, «αὐτὸ τὸ κάτι» ποῦ ἡσθάνοντο μὰ ποῦ δὲν ἤμποροῦσαν νὰ τὸ ὀνομάσουν. Καὶ αὐτὸ «τὸ κάτι» ἐφάνη. Μέσα στὴν ἡσυχία ποῦ διακόπτει ἡ φωνὴ τοῦ ψάλτου, μιὰ ἄλλη φωνὴ ἠκούσθη ἀπὸ τὸν ἄμβωνα, ποῦ τὸν διέταττε νὰ σταματήσει διότι δὲν ὑπῆρχε νεκρὸς ἐκεῖ.

Ὁ πάτερ Βασίλης ἐπλησίασε τὸ φέρετρο καὶ εἶπε στὸν νεκρὸ: «Εγείραι καὶ περιπάτει!» Κατατρομασμένοι οἱ ἄνθρωποι ἔφρευγαν καὶ ἡ ἐκκλησία ἐρημώθη. Καὶ ὁ πάτερ Βασίλης ἐπανελάβε: «Σοῦ λέγω, πορεύου!» Καὶ πάλιν, καὶ πάλιν... Καὶ εἶδε πῶς δὲν ὑπῆρχε πιά νεκρὸς στὸ φέρετρο, ἀλλ' ἐκάθητο ὁ ἡλίθιος καὶ γελοῦσε. «Ὅλα γύρω του κρημνίζονται, οἱ τοῖχοι, ἡ στέγη, ὁ τροῦλος, ὅλα πέφτουν καὶ καταστρέφονται. Καὶ φεύγει ἔξω στὸν δρόμο ἀπελπισμένος, καὶ πέφτει, καὶ σηκώνεται, καὶ τρέχει ὀλοένα. Φεύγει ἀπὸ τὸ χωριὸ καὶ τρέχει στοὺς ἀγρούς καὶ πίσω του κρημνίζεται ὁ κόσμος, τὸ σύμπαν.

Μακρὰ, ἀπῆντησε ἓνα χωρικὸν καὶ δύο χωρικὲς ποῦ ἐπέστρεφαν στὸ χωριὸ ἐπάνω σ' ἓνα κάρο. Ἐσταμάτησαν, καὶ ἅμα εἶδαν ποιὸς ἦτο, ἐκτύπησαν τὸ ἄλογο καὶ ἔφρευγαν...

¹ Εἰς τὴν Ρωσσίαν ὑπάρχουν πολλοὶ αἱρέσεις θρησκευτικαί, ἐκ τῶν ὁποίων τὰς περισσότερας δὲν ἀνέχεται ἡ Κυβέρνησις.

Ὁ πάτερ Βασίλης ἔπεσε νεκρὸς τρία χιλιόμετρα σχεδὸν μακρὰ ἀπ' τὸ χωριὸ.

Αὕτη εἶνε περίπου ἡ ὑπόθεσις τοῦ διηγήματος. Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τὴν ἐκθέσῃ κανεὶς μὲ λίγα λόγια καὶ ἤξεύρω ὅτι εἶναι δύσκολον εἰς ἐμὲ νὰ σᾶς τὴν ἀφηγηθῶ. Διότι ὁ Ἀνδρέιερ εἶνε πολὺ καλλιτέχνης καὶ πολὺ ἀτομικός. Τὰ ἔργα του ὁμοιάζουν μὲ ἔργα μουσικά. Εἶνε δυνατόν νὰ ἐπαναλάβῃ κανεὶς μὲ λέξεις μιὰν σονάταν τοῦ Σοπὲν ἢ τοῦ Μπετόβεν, τὴν ἔκτην συμφωνίαν τοῦ Τσαϊκόφσκυ; «Ἡ Ζωὴ τοῦ Βασίλη Φιβείσκυ» εἶναι νέον ἄνθος εἰς τὸν στέφανον δόξης τοῦ Λεωνίδα Ἀνδρέιερ. Μετὰ τὸ «Βάραθρον» καὶ τὴν «Σκέψιν» τὸ διήγημα αὐτὸ εἶναι μιὰ νέα προσπάθεια νὰ σηκώσῃ τὸ ἄκρον τοῦ παραπετάσματος ποῦ μᾶς χωρίζει ἀπὸ τὴν ἄλλην ὁχθὴν τῆς ζωῆς. Ὁ Ἀνδρέιερ μᾶς ἐπαναλαμβάνει καὶ τώρα ὅτι πίσω ἀπὸ τὸ παραπέτασμα αὐτὸ, πίσω ἀπὸ τὴν ζωὴν μας τοῦ πλανήτου αὐτοῦ, ὑπάρχει κάτι, ὑπάρχει μιὰ ἀπάντησις εἰς τὰ αἰνίγματα ποῦ βασανίζουν τὸν νοῦν μας, τὴν καρδίαν μας, τὴν ψυχὴν μας· καὶ μᾶς βεβαιώνει ἐκ νέου ὅτι ἡ ἀνθρωπότης θὰ βασανίζεται ἔως ὅτου εὕρῃ αὐτὴν τὴν ἀπάντησιν...

Τὸ διήγημα ἢ μᾶλλον τὸ πεζὸν ποίημα τοῦ Μαξίμ Γόρκυ «Ὁ Ἀνθρωπος» δὲν μᾶς δίδει τίποτε νέον. Αὐτὰ τὰ πράγματα τὰ ἔχει ἐπαναλάβῃ ὁ Γόρκυ χίλιες φορὲς εἰς τὰ διηγήματα καὶ τὰ δράματά του. Ὁ «Ἀνθρωπος» εἶναι ἓνας ὕμνος ἀφιερωμένος εἰς τὸ τέλειον αὐτὸ πλάσμα—τὸν ἄνθρωπον ὑπερήφανον καὶ πανίσχυρον. Μὲ τὴν σκέψιν ὁ ἄνθρωπος τὰ πάντα ἤμπορεῖ νὰ κάμῃ, λέγει ὁ Γόρκυ· ἀλλὰ νομίζομεν ὅτι ἂν εἶχε διαβάσει μὲ προσοχὴν τὸ διήγημα τοῦ Ἀνδρέιερ ἢ τὴν «Σκέψιν» του, θὰ ἐβλεπε ὅτι ἡ σκέψις εἶναι πρᾶγμα πολὺ εὐθραυστον, καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐπίσης. Τὰ ἄλλα διηγήματα τῆς συλλογῆς δὲν ἀξίζει τὸν κόπον νὰ τὰ ἐξετάσωμεν.

ΜΙΧ. ΛΥΚΙΑΡΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΘΕΑΤΡΟΝ

Εἰς στενὸν κύκλον λογίων ἐδιάβασε πρὸ ἡμερῶν Εἰς τὰ γραφεῖα τῶν «Παναθηναίων» ὁ κ. Γρηγό-

ὁ στόμαχος. Ὁ ἰατρός Πασκῶ, ὁ ὁποῖος κηρύττει τὴν ἀνάγκη τῆς μεταρρυθμίσεως τῆς διαίτης, λέγει ὅτι ἡ πολλὴ τροφή εἶνε ἡ πηγὴ ὅλων τῶν ἀσθενειῶν καὶ ἰδίως τῆς ἀρθριτιδὸς. Καὶ προσθετεῖ ὅτι, μὲ τὴν συνήθειαν αὐτὴν ποὺ ἔχομεν νὰ τρώωμεν πολὺ καὶ νὰ μασσῶμεν κακῶς, εἶνε εὐτυχέστεροι ὅσοι ἔχουν ἀδύνατον στομάχι καὶ ὑποφέρουν· διότι ἀναγκάζονται νὰ προσέχουν διαρκῶς· ἀπ' ἐναντίας δ' ὅμως, ὁ ἔχων κατὰ τὴν κοινὴν φράσιν σιδερένιο στομάχι, φορτώνει διαρκῶς τὴν περὶ τὴν αὐτὴν μηχανὴν τὴν κουράζει καὶ δημιουργεῖ σιγὰ σιγὰ τὴν ἀρτηριοσκληρώσιν, τὴν ψαμμίαν, τὴν ἀποπληξίαν.

Ὁ ξένος ποὺ γυρίζει στοὺς δρόμους τοῦ Τόκιο, γράφει ὁ κ. Ρουζιέ, βλέπων τὰς χαριτωμένας Ἰαπωνίδας νὰ περνοῦν, νὰ βαδίζουν, σὰν νὰ πεταρίζουν κάτω ἀπὸ τὸ ὀλίγον τραχὺ κυμονό λέγει: Νὰ, πλάσματα, γεννημένα νὰ δέχονται χάδια ἀπὸ τὸ πρῶτ' ὡς τὸ βράδυ.

Ἡ Ἰαπωνίς εἶνε μιὰ κούκλα ζωντανὴ καὶ χαδεμένη, ποὺ ὁ θεὸς τῆς ἔδωκε μικρὰ ποδαράκια, μικρὰ χεράκια, μέση λιγερή, λεπτὸν σῶμα. αὐτὰ ποὺ μόλις διακρίνεις, κ' ἓνα προσῶπκι ποὺ τὸ φωτίζουν πολὺ μεγάλα μάτια. Μόνον τὰ μάτια τῆς Ἰαπωνίδος εἶνε μεγάλα. Τὰ μαῦρα εἶνε τὰ πρὸς συνηθισμένα μάτια, μολοντὶ πολὺ ὥρατα· τὰ κωνὰ ἔχουν τὸν γλωσσὸν χρωματισμὸν τῆς περιμετρίας· ἄλλα, πολὺ σπάνια, εἶνε μενεξεδένια καὶ ἀληθινὰ ἀξιολάτρευτα. Σὲ τέτοια μάτια θὰ ἔγραφε κανεὶς ὁλόκληρον ποίημα· αὐτὰ κατακτούν ἀμέσως εἰς τὴν Ἰαπωνίαν τὸν ταξιδιώτην καὶ τὸν καλλιτέχνην πολὺ πρὶν ἀπὸ τοὺς κήπους ποὺ εἶνε μικροῦτοις ἐπίγειοι παράδεισοι καὶ πολὺ πρὶν ἀπὸ τὰ παλάτια καὶ τοὺς ναοὺς, ποὺ εἶνε σὰν φαιδρὰ κρυσταλλωμένα ζαχαρώδη. Καὶ ξεύρετε γιατί τὰ μάτια τῶν Ἰαπωνίδων μαγεύουν ἔτσι; Διότι εἶνε λυπημένα καὶ σοὺ μιλοῦν, μὲ μιάν συστολὴν θρησκευτικῆς ὑποταγῆς, γὰρ μακροὺς αἰῶνας θλίψεως, ἀδικίας, σκληρότητος ἴσως.

Εἰς τὸν εἰκοστὸν αἰῶνα φαίνεται σὰν ὄνειρον ὅτι ἡ Ἰαπωνίς εἶνε ἀκόμη σὰν σκλάβη, σὰν ζῶν, ὀλίγον ἀνώτερον ἀπὸ τὴν γάταν, τὸν σκύλον ἢ τὸ ἄλογο. Δὲν εἰμπορεῖ κανεὶς νὰ ἐννοήσῃ πῶς καὶ τὸς ἔξυπνος, τὸς πολιτισμένους, τὸς ἔκ φύσεως καλλιτέχνης, νὰ στερεῖται τὸ αἶσθημα αὐτὸ τῆς καρδιᾶς ποὺ κάμνει τοὺς ἄλλους νὰ θεωροῦν τὴν γυναῖκα ὡς ὄν, τὸ ὁποῖον ὁ Πλάστης ἔπλασε ἀπὸ κάποιο χῶμα διαφορετικόν. Καὶ ὅμως ὁ ἰαπωνικὸς κώδιξ λέγει: Ἡ γυναῖκα πρέπει νὰ θεωρῇ τὸν ἄνδρα τῆς ὡς κύριόν της καὶ νὰ τὸν ὑπηρετῇ μὲ ὅλον τὸν δυνατόν σεβασμὸν καὶ ὅλην τὴν δυνατὴν λατρείαν. Τὸ μέγα καθήκον τῆς γυναικὸς, τὸ παντοειδὲς καθήκον της, εἶνε νὰ ὑπακούῃ. Ἡ γυναῖκα πρέπει νὰ θεωρῇ τὸν ἄνδρα τῆς ὡς ὅπως αὐτὸν τὸν οὐρανόν· ποτὲ δὲν πρέπει νὰ παύσῃ νὰ σκέπτεται πῶς θὰ ἠμπορέσῃ καλλιτέρα νὰ τοῦ δεῖξῃ τὴν ὑποταγὴν της διὰ νὰ μὴ τιμωρηθῇ ἀπὸ τὸν θεὸν κλπ.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

Περιοδικά:

Ὁ κ. Σπ. Λάμπρος γράφει εἰς τὸν «**Νέον Ἑλληνομηνῆνα**» 31 Μαρτίου—περὶ δύο εἰκόνων τοῦ Νικηφόρου Φωκά τὰς ὁποίας ἀνέφερε κατὰ τὴν περυσιν εἰς τὴν Εὐρώπην περιοδεῖαν τοῦ Ἡμῖα ἐξ αὐτῶν περιλαμβάνεται εἰς ἑλληνικὸν κώδικα τῆς βιβλιοθήκης τῆς Μοδένης, ἡ δὲ ἄλλη εἰς τὸν λατινικὸν κώδικα τῆς Μαρκιανῆς βιβλιοθήκης τῆς Βενετίας, πολὺ περισσότερον ἀξία λόγου. Ὁ κώδιξ αὐτὸς ἀπαρτίζεται ἀπὸ διάφορα τεμάχια, περιλαμβάνοντα ἐγγραφα λατινικὰ

κηρυκτικῆς μάλιστα προελεύσεως. Κατὰ πᾶσαν λοιπὴν πιθανότητα καὶ τὸ φύλλον περὶ τῆς ἐπὶ τοῦ ὁποῖου σφίζεται ἡ εἰκὼν, εἶνε ἐπίσης ἐκ Κρήτης.

Ἡ εἰκὼν, ἐκ τῶν ὠραιότατων, ἀν' ὅν ἡ ὠραιότερα τῶν σωζομένων ἔχει δύο ἐπιγραφὰς μίαν λατινικὴν καὶ μίαν ἑλληνικὴν. Εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἐπιγραφὴν: *Ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ πιστὸς βασιλεὺς καὶ αυτοκράτωρ Ρωμαίων Νικηφόρος Φωκάς ὁ δομῆσις τῶν σχολῶν, παραδόξως συνυπάρχει ἡ προσωνυμία τοῦ Νικηφόρου Φωκά ὡς αυτοκράτορος μὲ τὴν τοῦ δομῆσις τῶν σχολῶν, ἡτοι ἀρχιστρατήγου, ὁποῖος ἦτο πρὶν ἀνεβῆ τὸν θρόνον. Κατὰ τὸν κ. Λάμπρον τὸ πρόβλημα αὐτὸ λύεται διὰ τῆς παραδόξης τῆς προελεύσεως τῆς εἰκόνος ἐκ Κρήτης. Ὁ Φωκάς ὡς ἀρχιστρατήγος ἀποδόσας εἰς τὸ Βυζάντιον τὴν ἐπὶ ἑκατὸν τριάντα ὀκτώετη ἀραβοκρατομένην νῆσον ἦτο φυσικὸν νὰ μείνῃ ἀλησμόνητος ἐν Κρήτῃ ὑπὸ τὸν τίτλον ἐκεῖνον. Ἀλλ' ὅμως καὶ τὸ ξίφος τοῦ εἰς τὴν ἐκείνην εἰκὼν ἐνθυμίζει τοὺς πρὸς τοὺς Ἀραβας ἀγῶνας τοῦ Νικηφόρου. Τὸ ξίφος δὲν εἶναι βυζαντινὸν ἀλλὰ μᾶλλον δαμασκηνὴ σπάθη, πιθανῶς λάφυρον σαρακηνικόν. (ἴδε σελίδα 119.)*

Τὰ ἴδια χαρακτηριστικὰ περὶ τοῦ εὐρίσκονται καὶ εἰς τὰς ἄλλας εἰκόνας του, τὴν ἐκ τοῦ κώδικος τῆς Μοδένης καὶ τρεῖς ἄλλας μὲ τὰς ὁποίας συνοδεύει ὁ κ. Λάμπρος τὴν μελέτην του· αἱ μεταξὺ τῶν εἰκόνων αὐτῶν διαφοραὶ εἶναι μᾶλλον τεχνικαί, ἀλλ' ἡ φυσιογνωμία ἔχει εἰς ὅλας πολλὰς ὁμοιότητας.

Ὁ συγγραφεὺς παραβάλλει κατόπιν τὰς δύο ὑπ' αὐτοῦ ἀνευρεθείσας εἰκόνας τοῦ Νικηφόρου πρὸς δύο λογοτεχνικὰ μνημεῖα, τὸ ἓνα τοῦ Λέοντος διακόνου, τὸ ἄλλο τοῦ ἐπισκόπου Κρεμῶνος Λουίτπράνδου εἰς τὴν Πρεσβείαν Legatio τὴν ἀπευθυνομένην πρὸς Ὀθῶνα τὸν Α'. Ἡ περιγραφὴ τοῦ Λέοντος διακόνου μολοντὶ ἐγγράφη μετὰ τὸ 99', ἐνφ' ὃ Νικηφόρος ἐφρονεῖτο ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Τσιμισκῆ τὸ 969, εἶνε ἡ μᾶλλον ἀξιόπιστος, διότι ὁ Λέων ἔλθων εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν περὶ τὸ 950 εἶχε ἰδῇ τὸν αυτοκράτορα· Ἐνφ' ὃ Λουίτπράνδος, ὁ ὁποῖος εἶχεν ὑποστῇ διαφορὰς ταπεινώσεις ἀπὸ τοῦ Νικηφόρου θέλει νὰ τὸν γελοιοποιήσῃ. Καὶ τὸν παριστάνει ὡς ἔχοντα ὄψιν Αἰθίοπος καὶ ὡς πυγμαῖον. Μὲ τὴν περιγραφὴν τοῦ Λουίτπράνδου συμπίπτουν τὰ χαράγματα τῶν νομισμάτων καὶ ἡ εἰκὼν τῆς Μοδένης ἐξ ἀτεχνίας βεβαίως. Ἐξ ἄλλου ὅμως ἡ εἰκὼν τῆς Μαρκιανῆς βιβλιοθήκης ὑπερβάλλει, κατὰ τὴν ὠραιότητα, τὴν περιγραφὴν τοῦ Λέοντος. Ὡστε τὴν ἀληθινὴν μορφήν τοῦ αυτοκράτορος πρέπει νὰ ζητήσωμεν εἰς συνδυασμὸν τῆς περιγραφῆς τοῦ Λέοντος διακόνου πρὸς τὴν εἰκὼν τῆς Μαρκιανῆς βιβλιοθήκης.

«**Ερευνα**» Ἀπριλίου 1904.

ΟΥΤΕ ΜΕΤΑ, ΟΥΤΕ ΑΝΕΥ

Κοσμογονικὸν ἀνέκδοτον γραφὴν πρὸ χιλιᾶδων ἐτῶν.

Ἐν ἀρχῇ ὁ Ἰουάστης, θέλων νὰ δημιουργήσῃ τὴν γυναῖκα, παρετήρησεν ὅτι εἶχεν ἐξαντλήσει ὅλα τὰ ὕλικά δημιουργήσας τὸν ἄνδρα, καὶ δὲν ἐναπέμειναν ἄλλα στερεὰ στοιχεῖα. Εὐρεθείς ὅθεν πρὸ μεγάλου προβλήματος, ἐσκέφθη ἐμβριθῶς καὶ ἐπραξεν ὡς ἔξῃ· ἔλαβε τὴν στρογγυλότητα τῆς σελήνης καὶ τὰς καμπύλας τοῦ κισσοῦ, τὸ προσκολλητικὸν τοῦ ἐλικοειδοῦς κλαδίσκου καὶ τὸ τρομώδες τῆς χλόης, τὸ λεπτοφυὲς τοῦ καλάμου καὶ τὸν χνοὺν τῶν ἀνθέων, τὴν ἐλαφρότητα τῶν φύλλων καὶ τὸ κονδυλοειδὲς τῆς προβοσάδος τοῦ ἐλέφαντος, τὸ βλέμμα τῆς ἐλάφου καὶ τὸ ἐσμοφόρητον τῆς μελίσης, τὴν φαεινὰν γηθοσύνην τῆς ἡλιακῆς ἀκτίνος καὶ τὰ δάκρυα τῆς νεφελῆς, τὴν ἀστασίαν τῶν ἀνέμων καὶ τὴν δειλίαν τοῦ λαγοῦ καὶ τὴν μεταιοδοξίαν τοῦ ταῶ, τὴν ἀπαλότητα τῶν στερ-

ων τοῦ ψιττακοῦ καὶ τὸ ἀκράδαντον τοῦ ἀδάμαντος, τὴν γλυκύτητα τοῦ μέλιτος καὶ τὴν σκληρότητα τῆς τίγρεως, τὴν θαλπερὰν ἀναλαμπὴν τοῦ πυρὸς καὶ τὸ λάλον τοῦ θωός, τοὺς γουργουρισμοὺς τῆς τρουγῆος καὶ τὴν ὑποκρισίαν τοῦ γερανοῦ καὶ τὴν πίστιν τοῦ σαχούρα. Συμμίξας πάντα ταῦτα ἔπλασε τὴν γυναῖκα καὶ τὴν ἔδωκεν εἰς τὸν ἄνδρα.

Μετὰ μίαν ἑβδομάδα ὁ ἄνθρωπος ἦλθε πρὸς αὐτὸν λέγων· Κύριε, αὐτὸ τὸ πλάσμα τὸ ὁποῖον μοῦ ἔδωκες καθιστᾷ τὴν ζωὴν μου ἀθλίαν· λαλεῖ ἀδιακόπως, μὲ βασανίζει εἰς τὸ ἔπακρον. Δὲν μὲ ἀφίνει ποτὲ ἐν τῇ ἡσυχίᾳ μου, ἀπασχολεῖ ὅλον τὸν καιρὸν μου κλαίει διὰ τὸ τίποτε, καὶ δὲν ἀσχολεῖται εἰς τίποτε. Ἦλθα νὰ σοῦ τὴν ἐπιστρέψω διότι δὲν δύναμαι νὰ ζήσω μετ' αὐτῆς.

Ὁ δὲ Ἰουάστης εἶπε· «Πολὺ καλὰ, ἄφες τὴν», καὶ παρέλαβε τὴν γυναῖκα ὅπισω.

Ἐπειτα μετὰ μίαν πάλιν ἑβδομάδα, ὁ ἄνθρωπος ἐπληθύνει εἰς αὐτὸν λέγων· «Κύριε, ἡ ζωὴ μου εἶνε ἀθλία καὶ μονότονος ἀπ' ὅπου σοῦ ἐπέστρεψα αὐτὸ τὸ πλάσμα τὴν ἐνθυμοῦμαι πῶς ἔχόρευε καὶ ἐτραγώδει, πῶς μὲ ἐκύτταζεν ἀπὸ τὰς ἄκρας τῶν ὀφθαλμῶν της, πῶς ἐπαίξε μασὺ μου καὶ προσεκολλᾷτο ἐπάνω μου, καὶ ὁ γέλως της ἦτο μουσικὴ καὶ ἦτο ὥραία ἰδέσθαι καὶ ἀπαλὴ ἀνυσθαι. Ὡστε, παρακαλῶ, δός μου τὴν ὀπίσω».

Ὁ δὲ Ἰουάστης εἶπε· «Πολὺ καλὰ, λάβε τὴν» καὶ τὴν ἐπέστρεψεν εἰς αὐτόν.

Τότε μετὰ τρεῖς ἡμέρας, πάλιν ὁ ἄνθρωπος ἦλθεν εἰς τὸν Ἰουάστην λέγων· «Κύριε, δὲν ἤξεύρω τί συμβαίνει, ἀλλὰ ἐν συνόλῳ κατέληξα εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι αὐτὴ μοῦ εἶνε μᾶλλον ἐνόχλησις παρὰ εὐχαρίστησις. Ὡστε, παρακαλῶ, λάβε τὴν ὀπίσω».

Ἄλλ' ὁ Ἰουάστης εἶπεν· «Ἀπελθε δὲν δέχομαι περισσότερα ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ζητήματος. Πρέπει νὰ τὰ καταφέρῃς σὺ ὅπως δύνασαι».

Τότε ὁ ἄνθρωπος εἶπεν· «Ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ ζήσω μετ' αὐτῆς».

Καὶ ὁ Ἰουάστης ἀπήντησεν· «Οὔτε δύνασαι νὰ ζήσῃς ἀνεὺ αὐτῆς. Καὶ στρέψας τὰ νῶτα ἐξηκολούθησε τὰς ἐργασίας Του ἀφήσας τὸν ἄνδρα μὲ τὸ πρόβλημα. Ὁ δὲ ἄνθρωπος ἐκτοτε συλλογίζεται· «Τί ποιητέον; Δὲν δύναμαι νὰ ζήσω μετ' αὐτῆς καὶ δὲν δύναμαι νὰ ζήσω ἀνεὺ αὐτῆς».

Εἰς τὴν «**Οἰκονομικὴν Ἑλλάδα**» τῆς 22 Μαΐου δημοσιεύεται ἀναλυτικώτατον ἄρθρον ὑπὸ τὸν τίτλον *Πῶς δύναται νὰ τοποθετήσῃ ἀσφαλῆστερον τὰ χρηματικά μου*, διὰ τοῦ ὁποῖου προτρέπεται τὸ ἑλληνικὸν κοινὸν εἰς ἀγορὰν ὁμολογιῶν τοῦ νέου δανείου, τῶν ἑλληνικῶν σιδηροδρόμων. Τὸ δάνειον, ἡγγυημένον, ἐκδίδεται εἰς τὰ 81 καὶ ἀποφέρει 4 3/4 %. Ὑπάρχει δὲ βεβαιότης ὅτι μετὰ τὴν λήξιν τῆς οἰκονομικῆς κρίσεως τὴν ὁποίαν διέρχονται ὅλα τὰ χρηματιστήρια ἐνεκα τῶν πολεμικῶν συμβάντων τῆς Ἀπὸ Ἀνατολῆς, θ' ἀνέλθῃ εἰς τὸ ἄρτιον, κεφαλαιοποιούμενον ὅπως τὰ ἄλλα ἑλληνικὰ δάνεια.

Ἐφημερίδες:

Εἰς τὸ «**Σκρίπ**» ἐδημοσίευσεν ὁ κ. Ζ. Π. ὑπὸ τὸν τίτλον *Ἐνα σεντοῦκι*, ἐντυπώσεις μιᾶς ἐπισκέψεως του εἰς τὸ βεστιάριον τοῦ Φασουλῆ τοῦ Κονιτωῦ. «Ἦτο ἀπόγευμα, δηγείται, καὶ ἡ ἀπαιτησίς μου νὰ ταραξῶ τὴν ἡσυχίαν τῶν ἀνδρεικέλων εἰς ὥραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Πασχάλης θὰ εἶχε βγάλλῃ τὸ φέσι του καὶ ἡ Ἐρμῶν θὰ ἦτο ντεκολτέ. ἠμποροῦσε νὰ θεωρηθῇ τελείως αὐθάδης. Ἀλλ' ὁ Κονιτωῦ δὲν ἔφευγεν ἀντίρρησην. Μὲ ὠδήγησε μέσα εἰς τὸ καφενεῖον, ἀνέστυρεν ἓνα κλειδί καὶ ἠνοῖξε κάποιο σεντοῦκι. Ἐκεῖ μέσα ἀνεπαύετο κλειδωμένος ὁ εὐγεντικὸς γέλως τοῦ λαοῦ.

«Τὸ βεστιάριον τοῦ Φασουλῆ ἤρχισεν ἐκκενοῦμενον. Ὁ Κονιτωῦ ἀνέστυρεν ἀπὸ τὸ σεντοῦκι κόσμον ὁλόκληρον».

«Ἐκεῖ ἦτο ἡ μικρογραφία τοῦ μαξιλαριοῦ, τοῦ καπέλλου, τῆς νυκτικῆς ρόμπας, τοῦ φωκῶλ, τοῦ ράσου. Ὅλα μεγέθους τὸ πολὺ μιᾶς σπιθαμῆς ἢ μιᾶς δεκάρας ἀλλὰ μεταξωτά, τσόχινα, βατίστινα, αἰθαρά. Θὰ ἦτο εὐτύχημα ἂν οἱ ἀστὺφῶδες τοῦ κ. Σκωτίδη ἐφόρου τὴν στολὴν ἐνὸς ἀστὺφύλακος τοῦ Φασουλῆ. Δὲν ἔλειπον ἀπὸ τὸ περιεργὸν αὐτὸ κατασκευάσμα, οὔτε ὁ βαθμὸς οὔτε ὁ ἀριθμὸς Παρετήρησα τὴν στολὴν ἐνὸς λοχαγοῦ μὲ τὰ γαλόνια καὶ τὰ κουμπία της λάμποντα, τὴν στολὴν ἐνὸς νεοσυλλέκτου, ἐνὸς λοχίου, ἐνὸς ἐπιλοχίου, τὰ κολλάρια καὶ τοὺς λαμοδέτας τῶν πολιτῶν ἀνδρεικέλων. Ἐν ἀνδρείεζον ἐφοροῦσε Παναγιᾶν. Πάντως γνησιώτερον ἀπὸ τοὺς φοροῦμενους ἐν Ἀθήναις. Διὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς τελειότητος αὐτῆς τῆς ἀνερίστου ὑπάρχει καθὼς βλέπετε, τεχνίτης. Ράβεται καὶ ὁ Φασουλῆς. Ἀφιερώσει δι' αὐτὸν τὰς λεπτοτέρας ἀσχολίας τῆς ψαλίδος καὶ τοῦ βελονιοῦ του ἑνας ἐκ τῶν ραπτῶν τῆς πόλεως. Μία ἐνδυμασία κοστίζει 1 δραχμὴν, ἐν ἑξάψει δὲ πολυτελείας καὶ μιᾶς».

«Ἐπὶ τέλους ἀνεσύρθη ὁ Πασχάλης ἀπὸ τὸ βάθος. Ἐπρόκειτο τὸ ἐσπέρας νὰ παιχθῇ στρατιωτικὴ κομφοδία καὶ ἐφόρει στολὴν νεοσυλλέκτου. Ὁ Κονιτωῦ ἐβύθισε τὴν χεῖρα ὑπὸ τὸ ἔνδυμα καὶ ἠνώρθωσε τὸν ἦρωά του. «Ἐλα δῶ, ἔνδοξε φίλε τοῦ λαοῦ! Ἦτο ὁ Πασχάλης ὁ αἰώνιος, μὲ τὴν μύτην του τὴν τρομερὰν καὶ τὴν εἰρωνεῖαν τοῦ ὀφθαλμοῦ. Εἰς τὸ βάθος ἐκεῖ τοῦ καφενεῖου, ἐνφ' ὃ γκαρσόνι παρετήρει ἀπὸ τὴν πόρταν ἐκπληκτον μὲ ἓνα τενεκὲ νερό, ἐγνωρίσθη μὲ τὸν μαγικὸν ξυλάνθρωπον ὁ ὁποῖος τὰ βράδια τοῦ θέρους καλεῖ ἀναβρυτικῶς τὸν γέλωτα ἀπὸ τὴν κοιλιὰ τοῦ λαοῦ.

«Ἐγὼ ὁμολογῶ, ὅτι ἔχω ὑποστῇ πλέον ὁριστικῶς τὴν ἐπιρροήν του, ὅτι ἐνώπιόν του εἶμαι λαός, καὶ εἶνε ἀδύνατον νὰ τὸν φαντασθῶ ἑξῆς. Ἡ ψυχή ἄλλως τε δὲν εἶνε κάτι ἐσωτερικόν, ἀλλὰ συνθήκη τοῦ περιβάλλοντος.

«—Πασχάλη! Βρέεεε!

«Ὁ Πασχάλης μὲ ἐκύτταξε μὲ τὸ μάτι του, λέγων πρόφανως:

«—Νάτασα».

Ἡ «**Ἐφημερίς τῆς ὑγείας**» γράφουσα περὶ τοῦ ζῦθος ὑπὸ ὑγιεινῇ ἔοικεν ἀναγνωρίζει ἀπ' ἐνός ὅτι ἡ συνήθης χρῆσις τοῦ παχύνει τοὺς ὁργανισμοὺς—τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ σακχάρου τοῦ ἀμύλου καὶ τοῦ οἰνοπνεύματος—καὶ κατευνάζει τὸ νευρικὸν σύστημα—διὰ τῆς λουπουλίνης, τοῦ ἐνεργοῦ στοιχείου τοῦ λυκίσκου.

Ἐξ ἄλλου ἐξαίρει τὰς ὀφελίμους ιδιότητάς του. «Ἐἶνε ἐνταῦθα ποτὸν εὐχάριστον καὶ ἀναψυκτικόν διὰ τοὺς ὑγιεῖς, ἐξαιρετικὸς δὲ πιστὸς διὰ τοὺς ἀρρώστους· εὐγοεῖ τὴν πέψιν καὶ κόπτει τὴν δίψαν. Πλὴν τούτου, ὁ ζῦθος ἀναπληροῖ καλλίον τοῦ οἴνου τὰς ἀπωλείας τοῦ ὁργανισμοῦ, χάρις εἰς τὰ οὐσιαστικά καὶ θρεπτικά συστατικά του, εἶνε ἐν ἄλλοις λόγοις μιὰ ἀσθενὴς μικρογραφία τοῦ γάλακτος ὡς ἀναπλαστικὸν ποτὸν. Ἀλλ' ὅμως τὸ καλλίτερον οἶνος μόλις περιέχει 22 ἐπὶ τοῖς χιλίοις στερεὰ συστατικά (ξηρὸν ὑπόλειμμα), ἐνφ' ὃ καλὸς ζῦθος περιέχει 40 ἕως 60 ἐπὶ τοῖς 1000 τοιούτων στοιχείων καὶ ἀρίστης μάλιστα συστάσεως.

«Διὰ τοὺς ἀδυνάτους καὶ καχεκτικούς, τοὺς ἔχοντας κατεστραμμένον τὸν στομάχον, ὁ ζῦθος εἶνε ἀριστὸν ἐπανορθωτικὸν τῆς ὀρέξεως καὶ τῶν δυνάμεων· ἀναζωογονεῖ δὲ πολλὰς ἐκ τοῦ μαρasmus τοὺς δυστήνους φθισικούς, τοὺς ὁποίους τήκει ὁ πυρετὸς καὶ ἡ ἀένας διαπύσις τῶν πνευμόνων. Ὡς τῶναικὸν καὶ

δυναμωτικὸν ποτόν, ἀναπλαστικὸν καὶ ἀναληπτικόν, ὁ ζυθος εἶνε πολλάκις ἔξοχον θεραπευτικὸν βοήθημα διὰ τὸν ἱατρόν. Ἡ χρυσαίγουσα καὶ ἀφρώδης ὀψις του, ἡ μαλακὴ καὶ δροσερὰ γεῦσις του, αἱ πνευματώδεις καὶ ἀρωματικά του ιδιότητες, ἡ ἐν αὐτῷ περιέσεια φωσφορικῶν καὶ ἄλλων ἀλάτων καὶ θρεπτικῶν στοιχείων καθιστῶσι τὸν καλῶς παρεσκευασμένον ζυθὸν ποτὸν ἡδύτατον μὲν εἰς τὴν γεῦσιν, εὐαρεστότατον δὲ εἰς τὸν στόμαχον».

Ἡ ἰδία ἐφημερίς γράφει περὶ τῆς τέχνης τοῦ νὰ γηράσῃ τις ὁμῆς :

«Πρὸ τινων ἐτῶν ὁ Γλάδστον ἠρώτησε μίαν ἡμέραν τὸν σὶρ Ἰσαὰκ Χῶλδεν, τὸν πρῦτανιν τῶν Ἀγγλῶν κοινοβουλευτικῶν, ὅστις ὑπερέβαινε τὸν Γλάδστονα κατὰ ἑπτὰ ἔτη, ποῖα μετεχειρίσθη μέσα διὰ νὰ φθάσῃ εἰς γῆρας τόσον ἀκμαῖον καὶ θαλερόν. Ἰδοὺ δὲ τί τῷ ἀπήντησεν ὁ σὶρ Χῶλδεν

«Οἱ νόμοι τῆς ὑγείας εἶνε ἀπλούστατοι καὶ δύναται νὰ συνοψισθῶσιν εἰς ὀλίγας λέξεις· ἐγκράτεια ἄκρα καὶ δίωρος περιπάτος καθ' ἑκάστην ἐν ὑπαίθρῳ, ὑπὸ οἰονδήποτε καιρὸν».

«Τὸ πρόγευμά μου συνίσταται ἀποκλειστικῶς ἀπὸ ἑν ἀγλάδι, ἑνα πορτοκάλι ἢ ὀλίγο σταφύλι καὶ ἑνα παξιμάδι. Αἱ ὁπῶραι ἀποτελοῦσι, κατὰ τὴν πείραν μου, τὴν κατ' ἔξοχὴν ἐλαφρὰν καὶ ὑγιεινὴν τροφήν καὶ ἐκθύμως τὰς συνιστῶ εἰς ὅσους θέλουν καλὴν τὴν πέψιν των. Εἰς τὸ γεῦμα τρώγω μισὸ πιάτο σούπα καὶ ὀλίγον βωδινὸν ἢ πρόβειον ἢ ψάρι. Τὸ δὲ δεῖπνον μου εἶνε συνήθως ἐπανάληψις τοῦ πρωϊνοῦ προγεύματος μὲ τὴν προσθήκην ἐνὸς ποτηρίου γάλακτος.

«Ἀντὶ νὰ μὲ ἀδυνατίσῃ ἡ διαιτητικὴ αὐτὴ, ἀπεναντίας μοὶ ἐφάνη ἐξόχως ὠφέλιμος καὶ ὑγιεινὴ καὶ εἰμαι κατενθουσιασμένος διότι τὴν ἠκολούθησα τακτικῶς τατα».

ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Τῇ πρωτοβουλίᾳ τῶν «Παναθηναίων»

— ἀδεία τοῦ Ὑπουργείου —

Ἐκ προηγουμένων εισφορῶν...	Δρ. 1560.20
Ζαφειρίου Μάττας	20.—
Τράπεζα Ἀθηνῶν	50 —
	Δρ. 1.630.20

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας Ἰούνιον καὶ Ἰουλίου τὰ «Παναθηναία» θὰ ἐκδοθοῦν ὅπως κατ' ἔτος, ἀντὶ κατὰ δεκαπενθήμερον, εἰς μηνιαία τεύχη ἐκ τριῶν τυπογραφικῶν καὶ μὲ δύο εἰκόνας ἐκτὸς τοῦ κειμένου.

Κατὰ τὸν ἐφετειὸν Λασσάνειον διαγωνισμόν τὸ πρῶτον βραβεῖον ἐμοιράσθησαν αἱ δύο τραγωδία «Ἀντωνίνα» τοῦ κ. Π. Δημητρακοπούλου καὶ Σκλήραινα τοῦ κ. Τ. Ἀμπελά Κοιμωδία ἐβραβεύθη οἱ «Καρχημόντες» τοῦ κ. Ν. Σκλιά, φοιτητοῦ τῆς φιλολογίας.

Ἡ Γλωσσικὴ ἐταιρεία προκηρύττει νέον διαγωνισμόν μελετῶν ἢ συλλογῶν περὶ τῶν νεοελληνικῶν διαλέκτων ἢ ιδιωμάτων. Τὸ πρῶτον βραβεῖον εἶναι δραχ. 500. Θὰ δοθοῦν καὶ μικρότερα ἀναλόγως τῆς ἀξίας τῶν βραβευθησομένων ἔργων. Τὰ ἔργα ὑποβάλλονται μέχρι τῆς 25 Ἰανουαρίου 1905.

Τὸ ἐλληνικὸν μελόδραμα ἀνασυνιστάται ὑπὸ τὸν ἀ-

καταπόννητον φίλον καὶ συνεργάτην μας κ. Δ. Λαυράγκαν. Ἠρξισαν καὶ αἱ δοκιμαίαι.

Ἡ «Νέα Σκηνὴ» ἐπέστρεψε ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον καὶ ἐπαναλαμβάνει τὰς παραστάσεις τῆς εἰς τὸ θέατρον τῆς Ὀμονοίας.

Οἱ προσεχεῖς Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες θὰ γίνουιν εἰς τὴν Ρώμην τὸ 1908.

Αἱ ἐν Κρήτῃ ἀνασκαφαὶ τοῦ κ. Ἰβανς ἀπεκάλυψαν νέα σπουδαῖα εὐρήματα ἡτοὶ ἐνεπιγράφους πίνακας, περιέχοντας λεπτομερεῖας περὶ τῶν βασιλικῶν ἀρμάτων καθὼς καὶ περὶ μεγάλου ἀριθμοῦ βελῶν. Πλησίον αὐτῶν εὐρέθη καὶ μέγας σωρὸς κεφαλῶν ὀρειχαλκίνων βελῶν μὲ τὰ λείψανα τριῶν ξυλίνων κιβωτίων καὶ τῶν ἐπισήμων σφραγίδων.

Ἐξ ἄλλου ὁ διευθυντὴς τῆς ἀγγλικῆς ἀρχαιολογικῆς σχολῆς ἀναγγέλλει ὅτι εἰς Παλαιόκαστρον τῆς ἀνατολικῆς Κρήτης, ὅπου ἐνεργεῖ ἀνασκαφάς, ἀνεκάλυψε δωρικὴν ἐπιγραφὴν μὲ τὸν τελετουργικὸν ὕμνον πρὸς τὸν νῆπιον Δία. Ἐπίσης ἀνεκαλύφθη καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Δικταίου Διὸς καθὼς καὶ δύο ἀπ' ῥαμίλλου τέχνης ἀγαλμάτια ἐξ ἐλεφαντίνου.

Εὐρέθη εἰς τὰ χαρτιά ἐνὸς ἀπογόνου τοῦ σὶρ Καρόλου Φλάρτ, ἰδιαίτερον γραμματέως τοῦ Οὐέλλιγκτον, ἐπιστολὴ τοῦ ἀγγλοῦ στρατάρχου χρονολογημένη ἀπὸ τὰς Βρυξέλλας, 19 Ἰουνίου, στὰς τέσσαρας τὸ πρωί. Ὁ Οὐέλλιγκτον λέγει μὲ κάποιαν περιφρόνησιν : « Ὁ Βοναπάρτης ἐνίκηθη ὀλοτελῶς ὑπὸ τοῦ βρεττανικοῦ στρατοῦ ». Οὗτω τὸ αἰώνιον ζήτημα τῆς νίκης τοῦ Βατερλώ λύεται καὶ ἡ δόξα ἀπομένει εἰς τοὺς Ἀγγλους. Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Οὐέλλιγκτον θὰ πωληθῇ εἰς δημοπρασίαν εἰς τὸ Λονδίνον.

Τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Κέμπριτζ ἀπένειμε εἰς τὸν γενικὸν ἔφορον τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Π. Καββαδία τὸν τίτλον ἐπιτίμου διδάκτορος.

Κατὰ τὴν πώλησιν τῆς συλλογῆς τῆς πειρηκίσεως Ματθί·δης, μία εἰκὼν τῆς γαλλικῆς σχολῆς τοῦ 18ου αἰῶνος, προσωπογραφία εὐγενούς, ἐπληρώθη ὑπὸ τοῦ κόμητος Ἰσαὰκ Καμόντο 110.000 φράγκα.

Κατὰ τὰ γυμνάσια τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ οἱ στρατιωτικοὶ ἀκόλουθοι οἱ παρακολουθοῦντες αὐτὰ ἐκφράζονται ἐνθουσιωδῶς. Αἱ ἀσκήσεις αὐταὶ καταδεικνύουν ἀριστον ὕλικόν στρατοῦ.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΩΝ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ τοῦ ἐν Ἀθῆναις Μουσικοῦ καὶ Δραματικοῦ Συλλόγου ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου 1902 μέχρι 31 Αὐγούστου 1903. Ἀθῆναι 1904 τυπογραφεῖον Π. Δ. Σακελλαρίου — Ἡ ἐκθεσις αὐτὴ τοῦ Ὁδείου Ἀθηνῶν, μὲ περίσσευμα 11.000 καὶ πλέον δραχμῶν, καταδεικνύει τὴν ὑγιᾶ οἰκονομικὴν κατάστασιν ἐνὸς τῶν ἀθηναϊκῶν ἰδρυμάτων, τὸ ὅποιον ἐκπληροῖ ἀπροσκόπτως τὸν ὑψηλὸν προσρισμόν του.

ΣΟΥΗΛΙΑ ὑπὸ Δ. Βικέλα, Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων. Ἀθῆναι 1904 τυπογραφεῖον Κ. Μάισνερ καὶ Ν. Καργαδούρη σχ. 16ον σελ. 100 δρ. 0.40.

ΤΟΥ ΜΥΖΗΘΡΑ ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ὑπὸ Νίκου Α. Βέη. Ἀνατύπωσις ἐκ τῶν «Παναθηναίων». Ἀθῆναι 1904 τυπογραφεῖον Π. Δ. Σακελλαρίου.